

T. C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Yönetim Organizasyon

145866

Yüksek Lisans Tezi

**BELEDİYE YÖNETİMLERİNİN HİZMET, GELİR VE BÜTÇESEL
YAPILARININ ANALİZİ
(KÜTAHYA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 1997 SONRASI)**

Danışman

YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA TÜRENGÜL

Hazırlayan

Mehmet Erdem ÖZDOĞAN

0191013132

Kütahya – 2004

Kabul ve Onay

Mehmet Erdem Özdoğan'ın hazırladığı "Belediye Yönetimlerinin Hizmet-Gelir Ve Bütçesel Yapılarının Analizi (Kütahya Belediyesi Örneği 1997 Sonrası)" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğin ilgili maddelerine göre değerlendirilip kabul edilmiştir.

11.08.2009

Tez Jürisi

Yrd. Doç. Dr. Mustafa TÜRENGÜL (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Ercan TAŞKIN

Yrd. Doç. Dr. İbrahim BAKIRTAŞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müdürü

Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN
Müdür

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Belediye Yönetimlerinin Hizmet-Gelir ve Bütçesel Yapılarının Analizi (Kütahya Belediyesi Örneği 1997 Sonrası)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu bunlara yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..../..../ 2004

Mehmet Erdem ÖZDOĞAN

ÖZGEÇMİŞ

07/05/1966 tarihinde Kütahya'nın Emet İlçesi Doğanlar Köyü'nde doğdu. İlkokulu köyünde, orta ve lise öğrenimini Emet Lisesi'nde tamamladı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. Askerlik görevini Asteğmen olarak Kars'ta tamamladı. Evli ve bir çocuk babası olup, halen Kütahya Belediyesi'nde Hesap İşleri Şefi olarak çalışmaktadır.

ÖZET

Belediyeler beldenin ve belde halkının yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, karar organları halk tarafından seçilerek oluşturulan yerel yönetim birimleridir.

Belediyeler ile ilgili olarak hazırlanan bu çalışmanın birinci bölümünde belediyelerin kamu yönetimi yapısı içindeki yeri, yeniden yönetim ve merkezi yönetim kavramları; belediyelerin yasal konumu, tarihçesi, kuruluşu ve organları ele alınmakta, belediye organları ve belediye organlarının görevleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmaktadır.

İkinci bölümde belediyelerin hizmet ve gelir bölüşüm yapıları incelenmektedir. Belediyelerin görevleri, belediyelerde mali yönetim kavramı ve belediyelerin gelirleri bu bölümün konularıdır. Belediyelerin yüklendikleri hizmetleri yerine getirebilmesi için kendilerine tanınan bir takım gelirleri toplamaları gerekir. Bu bölümde belediyelerin gelir kaynakları ve bunların toplanması, sınıflandırılması konusunda ayrıntılı olarak durulmaktadır.

Üçüncü ve son bölümde ise 1991 yılına kadar belediyelerde uygulanan bütçe sistemi, olan klasik bütçe sistemi ile ilgili Kütahya Belediyesi 1990 yılı bütçesi ele alınarak incelenmiş, 1991 sonrası belediyelerde uygulanan program bütçe sistemi ile ilgili olarak Kütahya Belediye'sinin 1997 ve sonraki yıllara ait yedi yıllık bütçe ve kesin hesap cetvelleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Kütahya Belediyesi hizmet-gelir ve bütçe yapısı tüm yönleriyle analiz edilerek belediyelerin gelirlerinin belediye hizmetlerini karşılamaktan uzak olduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Belediye Organları, Gelir Bölüşümü, Hizmet Bölüşümü, Klasik Bütçe, Program Bütçe.

ABSTRACT

Municipalities are local administration units which are established to meet the common local needs of the town and its people, and whose resolution authorities are elected by public.

In the first chapter of this study, which is about the municipality about the place of municipalities in the structure of public administration, the concepts of decentralization and centralized administration; the legal statue, history, establishment and authorities of municipalities are dealt with. In addition municipality authorities and their duties are dwelled upon in detail.

In the second chapter, the structures of municipality services and their income distribution are looked into. The duties, financial administration concepts and incomes of municipalities are the subjects of this chapter. Municipalities must collect income in order to fulfill the services they are charged with. The income sources of municipalities, collecting and classifying them are studied in detail.

In the third and the final chapter, the traditional budget system which was used until 1991 and the budget of Kütahya Municipality in 1990 are looked through. The programming budget system applied in municipalities after 1991, seven-year-budget and the final tables for arithmetical calculations are discussed in detail. It is tried to show that incomes of municipalities are too inadequate to meet the services of municipalities by dealing with the service-income and budget structure of Kütahya Municipality.

Key Words: Municipality, Municipality Authorities, Income Distribution, Distribution of Services, Traditional Budget, Programming Budget

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TABLolar.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
TEZ HAKKINDA	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELERİN YÖNETİM YAPISI

1.1. YÖNETİM YAPISI İÇİNDE BELEDİYELERİN YERİ.....	4
1.1.1. Merkezden Yönetim	5
1.1.2. Yerinden Yönetim	6
1.1.2.1. Siyasal Yerinden Yönetim.....	6
1.1.2.2. İdari Yerinden Yönetim:.....	7
1.2. BELEDİYELERİN YASAL KONUMU, KURULUŞ YAPISI VE ÖRGÜT YAPISI.....	8
1.2.1. Yasal Konumu.....	8
1.2.2. Belediyelerin Kısa Tarihçesi	9
1.2.3. Belediyelerin Kuruluşu	10
1.2.4. Belediyelerin Organları.....	11
1.2.3.1. Belediye Meclisi	11
1.2.3.2. Belediye Encümeni	17
1.2.3.3. Belediye Başkanı.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELERİN HİZMET VE GELİR BÖLÜŞÜMÜ YAPILARI

2.1. HİZMET BÖLÜŞÜMÜ YAPISI	30
2.1.1. Belediyelerin Görevleri.....	31
2.2. GELİR BÖLÜŞÜMÜ YAPISI	41
2.2.1. Belediyelerin Mali Yönetim Kavramı	42
2.2.4. Belediyelerin Gelirleri	43
2.2.4.1. 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Kapsamındaki Gelirler ..	45
2.2.4.2. 2380 sayılı belediye ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi hakkında kanun ve 3030 sayılı Büyükşehir belediyelerinin yönetimi hakkında kanun kapsamındaki gelirler.	50
2.2.4.3. 1580 sayılı belediye kanunu gereğince sağlanan gelirler	51
2.2.4.4. 1319 sayılı emlak vergisi kanunu kapsamında sağlanan gelirler.	52

2.2.4.5. Diğer gelir kalemleri (Yardımlar ve Fonlar)	53
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELEDİYE YÖNETİMLERİNİN BÜTÇESEL YAPILARININ ANALİZİ

(KÜTAHYA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 1997 SONRASI)

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİNDE BÜTÇE UYGULAMALARI.....	55
3.1.1. Kütahya Belediyesinde 1991 Öncesi Bütçe Uygulamaları	55
3.1.2. Belediyelerde Klasik Bütçe Sisteminden Program Bütçe Sistemine Geçiş Nedenleri.....	58
3.1.3. 1991 Yılından Sonra Belediyelerde Uygulanan Bütçe Sistemi (Program Bütçe).....	59
3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİNİN HİZMET-GELİR VE BÜTÇE YAPISININ ANALİZİ	61
3.2.1. Hizmet Yapısının Analizi	61
3.2.2. Gelir Yapısının Analizi	70
3.2.3. Bütçe Yapısının Analizi	79
3.2.3.1. Bütçe Ödeneklerinin Harcama Kalemlerine ve Ödenek Türlerine Dağılımına Göre Açıklanması	83
3.2.3.2. 1997-2003 yılları arası Gelir Bütçesi Açıklaması.....	86

SONUÇ VE ÖNERİLER	97
EKLER.....	100
KAYNAKÇA.....	119
DİZİN	124

TABLOLAR

Tablo 3.1. 1990 Yılı Kütahya Belediyesi Gider Bütçesi (Harcamaların Sınıflandırılması)	56
Tablo 3.2. 1990 Yılı Kütahya Belediyesi Gelir Bütçesi.....	57
Tablo 3.3. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Harcamaların Hizmet Programlarına Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL) 63	
Tablo 3.4. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Giderlerinin Harcama Kalemlerine Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL) ...	68
Tablo 3.5. Kütahya Belediyesi 1997-2003 Yılları Arası İşçi-Memur Sayıları.....	69
Tablo 3.6. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahsilat Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL)	71
Tablo 3.7. 1997 – 2003 Yılları Arası Tahsilat Oranları (%)	73
Tablo 3.8. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahakkukları Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL).....	75
Tablo 3.9. 1997 – 2003 Yılları Arası Tahakkuk Oranları (%)	77
Tablo 3.10. 1997-2003 döneminde Kütahya Belediyesi Gelir Tahakkuk ve Tahsilatlarının Karşılaştırılması (Cari Fiyatlarla Milyon TL).....	79
Tablo 3.11. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Ödeneklerin Hizmet Programlarına Dağılımını Gösterir Cetvel (milyon TL).....	81
Tablo 3.12. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Bütçe Ödeneklerinin Harcama Kalemlerine ve Ödenek Türlerine Göre Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL)	85
Tablo 3.13. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Bütçesi (Cari Fiyatlarla Milyon TL) ...	88
Tablo 3.14. 1997 – 2003 Yılları Arası Bütçe – Tahakkuk – Tahsilat Artışı Oranı (%)	89
Tablo 3.15. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gelir Bütçesi ve Kesin Hesapları (Cari Fiyatlarla Milyon TL.).....	91

Tablo 3.16. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gider Bütçesi ve Kesin Hesapları (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)	92
Tablo 3.17. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gelirlerinin ve Giderlerinin Kesin Hesap Rakamları ile Karşılaştırılması (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)	93
Tablo 3.18. Kesin Hesaplara Göre 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesinde Toplam Giderler İçinde Cari, Yatırım, Sermaye Teşkili ve Transferler Harcamalarının Yeri (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)	94

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
A.Ü.	: Anadolu Üniversitesi
BBMUY	: Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği
BK	: Belediye Kanunu
BMUT	: Belediye Muhasebe Usulü Tüzüğü
BŞB	: Büyükşehir Belediyesi
C	: Cilt
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
G.B.V.G.	: Genel Bütçe Vergi Gelirleri
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
İ.T.İ.A	: İktisadi Ticari İlimler Akademisi
İ.Ü	: İstanbul Üniversitesi
K.H.K	: Kanun Hükmünde Kararname
M.B.	: Maliye Bakanlığı
M.U.K	: Muhasebe-i Umumiye Kanunu
Md	: Madde
PPBS	: Plan Program Bütçeleme Sistemi
S	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TEZ HAKKINDA

Problem

Belediyelerin gelirleri beldenin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak mıdır? Belediye gelirlerinin yeterince artmaması merkezi idareden mi yoksa belediyelerden mi kaynaklanmaktadır. Belediye gelirlerini artırıcı düzenlemeler yapılabilir mi?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı belediyelerin gelir yapılarının beldenin ve belde halkının ihtiyaçlarını karşılayamadığını göstermek. Belediye gelirlerinin artırıcı, belediye gelirlerinin yapısını düzeltici önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın nemi

Araştırmanın nemi Belediye gelirleri ile belediye hizmetleri arasındaki ilişkiyi incelemek, gelir kaynaklarındaki artışların belediye hizmetlerine yansımalarını göstermektir.

Araştırmada Hipotez

Hipotez 1. Belediyelerin gelir yapısı beldelerin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.

Hipotez 2. Belediye gelirleri ile ilgili düzenlemelerin merkezi idare yerine belediye meclisi tarafından yapılması belediyelerin işini kolaylaştıracaktır.

Araştırmada Varsayım

Belediye gelirlerinin artması belediye hizmetlerine yansiyacak belde halkının yaşam kalitesini yükseltecektir.

Belediye gelirlerindeki artışları hizmet ve yatırımları artıracak, belediyenin halkla bütünleşmesini yerel yönetimlerin daha güçlü hale gelmesini sağlayacaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada İl Belediyelerinin kuruluşu, organları, gelir hizmet yapıları üzerinde durulmuş. Özellikle belediye gelirlerinin artırılmasının önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Gelir – Gider yapısı analiz edilerek verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu tezin birinci bölümünde yerel yönetimler ile ilgili kaynaklar üzerinde çalışılmış, ikinci bölümde belediyelerin hizmet – gelir bölüşümü, ile ilgili kaynaklar ile çalışılmış bu bölümde ilk bölümde 1580 sayılı Belediye Kanunu 2464 sayılı Belediye Gelirleri kanununa da başvurulmuştur. Son bölümde ise Belediye bütçe teknikleri ile ilgili kaynaklardan, Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 yılları arası bütçe ve kesin hesaplarından yararlanılmıştır.

TEZ METNİ

GİRİŞ

Toplumsal olayların yönlendirilmesi ve toplumun yönetilmesi disiplinler arası düzenleri sağlamak, disiplinleri o toplum yapısına göre geliştirmek ve onlardan yararlanmak Kamu Yönetiminin elindedir. Kamu yönetiminde yöneticilerin kamu hizmetlerini belirleyip, bu hizmetleri toplumu meydana getiren vatandaş veya vatandaş gruplarına götürmek görevi vardır. Çağımızın kamu yönetiminde ekonomik, mali konular giderek ağırlık kazanmış ve yapılacak kamu hizmetlerini ekonomik ve mali esaslar içinde yapma zorunluluğu doğmuştur. Bunun içindir ki kamu yönetimindeki gelişmeler ve değişimler ekonomik ve mali gelişmelere paralel biçimde oluşmaktadır. Devletin vatandaş için yapacağı hizmetler de artık klasik anlamdaki, savunma, emniyet ve adaletin dağıtım hizmetleri olmak yanında çok daha gelişmiş ve yenilikler kazanmıştır. Günümüz devlet anlayışında fiilen ekonomik faaliyetlere katılma gereği doğmuştur. Ekonomik hayata katkısı olan devlet, gerekli ekonomik denge ve ekonomik gelişmeyi sağlamaya çalışırken doğaldır ki görevinde de artış olmuştur. Örneğin, gelişme ekonomisinde özellikle iyi yetişmiş insan gücüne gereksinme fazlasıyla vardır ve devlet eğitim hizmetini yüklenmiştir. İnsan gücünü sağlıklı olarak yetiştirmesi gerekir, devlet sağlık hizmetlerini üzerine almıştır. Teknolojinin gerekli kıldığı yeniliklerin izlenmesi yine devletin yapması gerekli hizmetleri arasına girmiştir. Yine toplumsal gereksinmeler karşısında toplumun refahını sağlayıcı hizmetleri programlaştırarak bunları vatandaşa götürmek gereği kamu hizmetlerinin kapsamının iyice genişlemesine neden olmuştur. Milli gelirin dağılımını en adil biçimde yaparken, sosyal yardımlar kavramı da gelişmiş ve önem kazanmıştır.

Kamu hizmetleri böylece artarken, bu hizmetlerin yapılabilmesi, kamu gereksinmelerinin karşılanabilmesi yani devletin vatandaşa götüreceği hizmet için mali kaynaklar (gelir) elde etmesi ve bunları hizmeti yerine getirebilmek üzere kullanması gerekir. Böylece, mali yönetim konusunu oluşturan mali olaylar, kamu gereksinmelerini karşılamak üzere devlet ve tüm kamu kuruluşlarının ekonomik değerler elde etmesi ve bunların kullanılmasıdır denilebilir.

Kamu yönetiminin bir kolu da Yerel Yönetimleridir. Yerel Yönetimler İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köy Yönetimleri olarak üçe ayrılırlar. Uluslararası sosyal bilimler ansiklopedisinde Yerel Yönetimler şöyle tanımlanmaktadır: Bir

devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olan ve göreceli olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıdaki kamusal politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile görevli bir kamu kuruluşudur¹

Yerel Yönetimler tarihi oluşum içerisinde, belli ihtiyaçları karşılamak ve bir takım yerel hizmetleri yürütmek üzere devletle beraber ortaya çıkmış ve devletin bir parçası olarak bir kısım hizmetleri yürütmeleri gelenek haline gelmiştir.²

Belediyeler günümüzde en önemli yerel yönetim birimleri haline gelmiştir. Buna bağlı olarak sahip oldukları yetki ve görevler her geçen gün artmış, belediye hizmetleri, gelirleri ve bütçe yapıları önem kazanmıştır.

---

¹ International Encyclopedia of the Social Science, 3. Baskı İzmir, s. 451'den Aktaran : Ruşen Keleş, **Yeniden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1994, s. 17.

² Zerrin Toprak Karaman, **Yerel Yönetimler**, 3. Baskı, İzmir-1996, s. 8.

BİRİNCİ BÖLÜM
BELEDİYELERİN YÖNETİM YAPISI

1.1. YÖNETİM YAPISI İÇİNDE BELEDİYELERİN YERİ

Belediyelerin oluşturduğu yerel kamu politikaların yapımı genel olarak değerlendirildiğinde birçok aktörün etkisi altında olduğu söylenebilir. Örneğin; yerel kamu politikaları, genel olarak ülke düzeyinde merkezi yönetimin yerel yönetimlerle ilgili kabul ettiği ve yürüttüğü temel politikalardan etkilenmektedir. Zira yerel yönetimlerin oluşturacakları politikaların genel çerçevesi, kalkınma planlarında ve hükümet programlarında yer alan görüşlerde ve ilgili yasal düzenlemelerde çizilmektedir. Dolayısıyla kent yönetimlerinin ayrı bir tüzel kişiliği ve özerk yapısı olsa bile, kentsel politikaların oluşumunda ulusal seviyede kabul edilen politikalardan etkilenmemeleri pek mümkün değildir. Çünkü belediyelerin yapısı, işlev alanları ve organlarının çalışma biçimi ile ilgili temel kuralları merkezi yönetim belirlemektedir. Özellikle ülkemizde merkeziyetçi yönetim anlayışı egemen olduğundan, kent yönetimlerinin yetki ve kaynakları büyük ölçüde merkezi yönetim tarafından belirlenmektedir.³

Devlet organları içerisinde yürütme yetkisini ve görevini, hükümetler kamu yönetiminin ekseninde bulunan merkezi yönetim ve yerinden yönetim kuruluşları vasıtasıyla yerine getirmektedir. Kamu hizmetleri, merkezi yönetim başta olmak üzere yer ve hizmet bakımından yerinden yönetim esasına göre yürütülmektedir. Merkezi yönetim, yetki genişliği ilkesine dayalı olarak taşra teşkilatları aracılığı ile kamu hizmetlerini yerine getirirken, yerel yönetimler yer bakımından yerinden yönetim esasına dayanır. Yer bakımından yerinden yönetimlerden biri olan belediyelerin anlaşılabilmesi için “yerinden yönetim” kavramının anlaşılması gerekir. Ademi merkeziyet (yerinden yönetim), icra-i kararların merkez teşkilatına ve hiyerarşisine dahil olmayan bir takım organlar tarafından alınmasını içeren bir sistemdir.⁴

³ Bayram Özbey, *Belediye Yönetimlerinde Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Meclis Etkinliği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999, s. 42.

⁴ İdris Güllüce, *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Alfa Yayınları, Şubat 2004, İstanbul, s. 7.

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunu hazırlayan tarihsel şartlar ve toplumsal yapısından dolayı yönetsel adem-i merkeziyet ilkesi benimsenerek kurulmuş üniter bir devlettir.⁵

Bu durum anayasa maddesinde: “idarenin kuruluş ve görevleriyle merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı” şeklinde ifade edilmektedir. Ülkede kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde de merkezi ve yerel seviyede örgütlenme söz konusudur.⁶

Merkezi Yönetim örgütü, esas itibariyle ülkenin başkentinde bulunan merkez örgütü ve mülki (taşra) örgütü olarak iki bölümde ele alınmaktadır.⁷

1.1.1. Merkezden Yönetim

Geniş anlamda merkezden yönetim siyasi, hukuki veya idari bakımdan ülkenin merkezden yönetilmesini ifade eder. Buna göre yasama ve yargı yetkilerinin merkezi idarede bulunmasına siyasi merkezden yönetim; yürütme ile ilgili idari konulardaki yetki ve fonksiyonların merkeze sıkı bir biçimde bağlı olması haline de idari merkezden yönetim denilmektedir.⁸

Merkezden Yönetim katı biçimde uygulandığı takdirde, bütün kararların üst yöneticiler tarafından alınması ve alt kademedeki memurların her şeyi üstlerine danışarak yürütmeleri gerekir. Bu tür katı merkeziyetçiliğin önemli sakıncaları vardır. İşler gecikir ve hizmetlerin maliyeti artar. Bu sebeple merkezden yönetim katı biçimde uygulanmaz.⁹

Merkezden yönetim ilkesi, kamu hizmetlerinin bir merkezde toplanması ve bu hizmetlerin belli bir hiyerarşi içerisinde tek elden yürütülmesidir. Bu sistemde kamu hizmetleri ile ilgili kararları almak, bunları uygulamak, gelir ve giderleri düzenlemek yetkisi merkeze aittir. Burada merkezden kastedilen hizmetlerin ağırlıklı olarak başkentten yürütülmesi, bütün kararların buradan alınmasıdır. Bu ilkenin bir

⁵ Hatice Dayar, *Türkiye ve Almanya’da Büyükşehir Yönetimlerinin Hizmet-Gelir ve Bütçesel Yapılarının Karşılaştırmalı Analizi*, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayınları, No:7, Ankara, 1998, s. 5’den naklen Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1992, s. 68.

⁶ Dayar, a.g.e., s. 5’den naklen, Tahir Aktan, *Kamu İdaresi*, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı, Yayın No: 20, Bursa, 1989, ss. 100-101.

⁷ Dayar, a.g.e., s.5’den naklen, 7.11.1982. Tarih ve 2709 Sayılı Anayasa, Madde:123,

⁸ S. Yenal Öncel, *Mahalli İdareler Maliyesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 12.

⁹ Nuri Tortop, *Mahalli İdareler*, Yargı Yayınları, Ankara, 1999, s. 5.

gereği olarak merkezi yönetim, merkez teşkilatı ve merkezi yönetimin taşra teşkilatı olmak üzere yapılanmıştır. Merkez teşkilatı Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu, Bakan ve Bakanlıklardan oluşur. Genel idarenin ana organlarını oluşturan bu kuruluşlar, ülkenin yönetimi için gerekli siyasi, idari ve ekonomik kararlar alır. Taşra teşkilatı ise, hizmetleri merkezi yönetim adına ve merkezin emir ve talimatları doğrultusunda yürütür.¹⁰

1.1.2. Yerinden Yönetim

Yerinden yönetim, kimi kamu hizmetlerinin merkezi yönetim teşkilatı ve hiyerarşisi dışında kalan kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmesidir. Bu ilkenin özünde, halkın yerel ortak ihtiyaçlarının halk tarafından seçilen yerel yöneticilerce ve ağırlıklı olarak yerel kaynaklarla karşılanması ve bu sürece halkın katılımı yatmaktadır.¹¹

Yerel Yönetimlerin hukuki ve siyasi çerçevesini tam olarak çizebilmek için yerinden yönetimin üzerinde biraz daha durulmasında fayda vardır. Desantralizasyon adem-i merkeziyet gibi kavramlarla da, ifade edilen yerinden yönetim, siyasi ve idari olmak üzere ikiye ayrılır.¹²

1.1.2.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Eskiden siyasi adem-i merkeziyet adı verilen bu sistem, doğrudan doğruya devlet yönetimi ile ilgilidir. Bu yönetim sisteminde yasama ve yargı alanında da yerinden yönetim kuruluşları yetkilidir. Federal yapıya sahip olan devletlerde, bu görevlerin çoğu (yasama, yargı) federe devletler arasında bölüşülmüştür. İşte bu siyasi ve devlete ait yetkilerin federe devletlerle beraber kullanılması sistemine siyasi yerinden yönetim adı verilmektedir.¹³

¹⁰ Mustafa Dönmez, *Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri*, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, Ankara, 1996, s. 4.

¹¹ *A.g.e.*, s. 5.

¹² Veysel Atasoy, *Türkiye'de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1992, s. 59.

¹³ Mustafa Dönmez, *a.g.e.*, s. 5.

Doğrudan doğruya devlet idaresi ile ilgilidir. Yerel yönetimler yasama ve bir dereceye kadar yargısal bir özerkliğe sahiptirler siyasal yerinden yönetim söz konusu olmaktadır.¹⁴

1.1.2.2. İdari Yerinden Yönetim:

İdari yerinden yönetim hizmet bakımından yerinden yönetim, yer bakımından yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılır.

*** Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim**

Hizmet yerinden yönetimi, belli bir alana bağlı olmaksızın hizmetlerin uzandığı birçok yerel kuruluşları içine alan belirli bazı kamu hizmetlerinin merkezin dışında bağımsız örgütlere bırakılmasıdır. Örneğin üniversiteler ve ticaret odalarında olduğu gibi. Hizmet yerinden yönetiminde özerklik hizmetin kendisine tanınmıştır. Teknik ihtiyaçlardan doğmuştur.¹⁵

*** Yer Bakımından Yerinden Yönetim**

Ülkenin belirli bir bölgesinde oturan bireylerin sadece o yerde yerleşmelerinden dolayı doğan ortak ihtiyaçlarını ve beraberce yaşamlarının ortaya çıkardığı bazı işlerini görebilmeleri için o beldeye tanınan idari özerklik durumunda yer bakımından yerinden yönetim söz konusudur. Köy ve belediyeler gibi bölge idarelerine belirli yerel hizmetler için karar alabilme ve yerine getirebilme yetkisi tanınmıştır. Mahalli idareler kavram olarak idari yerinden yönetim biçiminden kaynaklanmaktadır. Derecelerine göre idari merkezîyet eğiliminden uzaklaştıkça mahalli idarelerin uygulama alanı genişleyecektir. Bu durumda mahalli idareleri açıklayan hukuki yaklaşım bir neden değil ancak sonuç olmaktadır.¹⁶

¹⁴ Vakur Versan, *Kamu Yönetimi, Siyasi ve İdari Teşkilatı*, Der Yayınları, Duran Ofset, İstanbul, 1986, s. 72.

¹⁵ Nuri Tortop, *a.g.e.*, s. 12.

¹⁶ S. Yenal Öncel, *a.g.e.*, s. 14.

1.2. BELEDİYELERİN YASAL KONUMU, KURULUŞ YAPISI VE ÖRGÜT YAPISI

1.2.1. Yasal Konumu

Belediyeler, beldenin ve belde halkının mahalli nitelikte ortak ve medeni ihtiyaçlarını karşılamak üzere faaliyete başlamış, karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişileridir.¹⁷

Belediyeler genel olarak yerel ortak ihtiyaçları karşılamak üzere kurulmuş Yerel Yönetim birimleridir. Nitekim Anayasamızın 127. maddesi Yerel Yönetimler başlığı altında belediyeleri de sayarak Mahalli İdareler il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir demektir.

Büyükşehir, belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirdir. Büyük şehirlerde, büyük şehrin adı ile bir "Büyükşehir Belediyesi" kurulur.¹⁸

Belediyeler bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de halka en yakın kuruluşlardır. (Zaten Yerel Yönetimler denildiğinde de akla ilk gelen belediyeler olmaktadır. İl özel idareleri ve köyler fiilen varlıklarını önemli ölçüde yitirmişlerdir.). Belediye başkanının seçimle iş başına gelmesi, belediyeleri halka yakınlaştıran temel bir unsurdur.

Mahalli İdarelerin ve özellikle de belediyelerin günümüz koşullarına göre yeniden irdelenmesi ve gözden geçirilmeleri önem taşımaktadır. Demokrasi bilincinin gelişmesi ve yerleşmesine paralel olarak yönetimler gittikçe önemlerini artırmaktadır.. Bilinmektedir ki geleceğin yönetimleri yerel yönetimler olacaktır. Yerel yönetimlerin vazgeçilmezliği ortada iken onların üzerinde yeteri kadar durulması ve gelişmeleri ihtiyaçların gereğidir. Kentleşmenin yaygınlaşması ve

¹⁷ Mustafa Dönmez, "Belediye Bütçelerinin Hazırlanması, Onaylanması, Uygulanması ve Denetlenmesi", *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, C.2, Haziran 1997, S.5, s.4.

¹⁸ Hasan Türkal, "Büyükşehir Belediyeleri", *Beklenen Mahalli İdareler Dergisi*, S.69., Şubat 2000, s.4.

şehirleşmenin sanayileşmenin sanayi ülkelerindeki oluşuma yaklaşması sonucunda belediyelerin ön plana çıkmaları gayet doğaldır.¹⁹

1.2.2. Belediyelerin Kısa Tarihçesi

Osmanlı imparatorluğunda modern manada belediye kurulması isteği Tanzimat'ı izleyen yıllarda yoğunluk kazanmış ve kırım savaşı sonrası gelişmelerin de etkisiyle 1855 yılında ilk yasal girişimi de beraberinde getirmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan önceki dönemde belediye idaresi İslami esaslara dayanmakta ve kadı tarafından temsil edilmekteydi. Kadı idari, adli ve beledi yetkilerin hemen tümüne sahip ve atama yolu ile işbaşına gelen bir devlet memuruydu. Kadı hem hakim, hem mülki amir, hem de belediye başkanıydı. Hakim sıfatıyla baktığı davalardan aldığı harçlar dışında devlet bütçesinden bir maaş almazdı. Kadı'nın tek başına bu denli değişik ve ağır görevleri yerine getirmesi olanaksız olduğundan kentin muhtelif yerlerinde ayak naibi adı verilen vekilleri vardı.²⁰

Merkezi yönetimin temsilcisi olan ve aynı zamanda adalet işleri ile görevli olan kadılar günümüzde belediye zabıtasının görev alanına giren esnafın denetlenmesi, belediye tembih ve yasaklarının uygulanması ve narh (fiyat) işleri ile de görevlendirilmişlerdi. Bunların maiyetlerinde muhtesip veya ihtisap ağası denilen bir icra ve infaz memuru ile birlikte çarşı ve pazarları kontrol altında bulundurlardı. Diğer şehir hizmetlerinden su, mezarlık, hastane, sosyal yardım gibi hizmetler gerek padişahların ve vezirlerin, gerekse diğer zengin kişilerin inşa ve tesis ettirerek herkesin faydalanmasına vakfettikleri çeşme ve sebiller, genel su tesisleri, mezarlıklar, kütüphaneler, düşkünler için bakım ve barınma yurtları, eczane ve tımarhaneler (akıl hastanesi), köprüler, fakir ve yoksullara yemek dağıtan imaretler, genel hamamlar gibi vakıflarla karşılanmıştı.²¹

XIX. yüzyılın başlarında Avrupa ile ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin artması ile beraber, devlet yönetimini yeniden düzenleme çalışmaları da sürat

¹⁹ Mustafa Tamer, "Belediyeler, Yerel Yönetim Sisteminin Mevcut Durumu ve Geleceği", *İller ve Belediyeler Dergisi*, Türk Belediyecilik Derneği Yayınları, Ağustos-Eylül 1997, S.622-623, s. 491.

²⁰ F. Türe., *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yapısı ve Son Düzenlemeler*, Çağdaş Yerel Yönetimler, Yerel Gündem, Cilt 5, Sayı 5, Mayıs, 2000, ss.34-35.

²¹ İsmail Hakkı Ülkmen, *Mahalli İdareler Maliyesi*, SBF Yayını, No:103, Ajans Türk Matbaası, 1960, s.324.

kazanmıştır. Bu çerçevede bütün belediye hizmetlerini de tek bir kuruluş altında toplamak gayesiyle bazı yeni düzenlemelere gidilmiş; İhtisap ağasına “Nazır” ünvanı verilerek görev ve yetki alanı genişletilmiştir. 1831 yılında vaktiyle inşaat ve onarım işleri ile ilgilenmek üzere Bizans’a öykünülerek kurulmuş olan Şehremaneti idaresi kaldırılarak, görevleri yeni kurulan “Ebniyyeyi Hassa Müdürlüğü”ne devredildi. Ayrıca, bir kısım belediye hizmetleri de Mimar Ağalar denilen teşkilata bırakılmıştı.²²

Bugünkü manada ilk belediye örgütlenmesi Tanzimatı izleyen yıllarda olmuştur. 1854-1856 Kırım Savaşı sırasında İstanbul’da yaşanan büyük hareketlilik ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan komün idarelerden örnek alınarak İstanbul’da ilk belediye kuruluşu denemesine girilmiştir.²³

Hukuki temelini 1877 yılında çıkarılan Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunlarından alan belediye yönetimi, Cumhuriyet döneminde sözü edilen kanunu yürürlükten kaldıran 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı belediye kanunu ile düzenlenmiştir.²⁴

1.2.3. Belediyelerin Kuruluşu

Belediye yönetimi, nüfusu 2000’i aşan beldelerle, nüfusa bakılmaksızın il ve ilçe merkezlerinde kurulmaktadır. Bir yerleşim birimini il ya da ilçe haline getirilmesi ile, orada otomatik olarak belediye de kurulmuş olmaktadır. Nüfusu 2000’i aşan diğer yerlerde belediye kurulabilmesi, o yerdeki ihtiyar meclisinin ya da seçmenlerin yarısından çoğunun isteği veya valinin gerekli görmesi üzerine, il genel meclisinin olumlu kararı, daha sonra Danıştay’ın kararı ve Cumhurbaşkanı’nın onayı ile gerçekleşmektedir.²⁵

Gerçi Danıştay 1954 tarihli bir kararında (E.No.1954/184) nüfusu kanunun belirttiği miktardan aşağı düşen belediye tüzel kişiliğinin köy tüzel kişiliğine dönüşeceğini belirtmişse de uygulama böyle olmamıştır. Çünkü, nüfusun 2000’in altına düşmesi halinde belediyenin tüzel kişiliği kendiliğinden sona ermemekte ve

²² Mustafa Dönmez, “Belediye Yönetiminin Niteliği, Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, *İller ve Belediyeler Dergisi*, Ocak 1999, S. 639, s.35.

²³ Fethi Aytaç, *Açıklamalı Belediye Kanunu*, Seçkin Kitabevi, Ankara 1991, s.8.

²⁴ İsmet Giritli, *Türkiye’nin İdari Yapısı*, 1993, ss. 113-114.

²⁵ Cemalettin İpek, *a.g.m.*, s. 30.

hukuki prosedür açısından İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Danıştay'ca karar verilmesi ve üçlü kararname hazırlanması gerekmektedir. Ancak, siyasal iktidarların oy kaybı endişesi böyle bir uygulamayı mümkün kılmamaktadır.²⁶

Belediye kurulması sırasında yerleşim yerinin durumu göz önüne alınarak Belediye kanununun 7. maddesinde belediye kurulmasına ilişkin beş ayrı durum sayılmıştır.

- Tek bir köyde belediye kurulması
- Birkaç köyün birleşerek belediye kurması
- Köylerle, köy kısımlarının birleşerek belediye kurması
- Bir yerin il veya ilçe merkezi olması ile belediye kurulması
- Yeni yerleşim alanlarında belediye kurulması²⁷

1.2.4. Belediyelerin Organları

Bu bölümde Büyükşehir Belediyeleri dışında kalan ve standart belediyeler olarak da adlandırılan belediyeler incelenecektir. 1580 sayılı kanuna tabi olan bu belediyelerin üç ayrı yasal organı bulunmaktadır. Bunlar;

- Belediye Meclisi,
- Belediye Encümeni,
- Belediye Başkanlığıdır.

1.2.3.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisleri belediyelerin en yüksek karar organıdır. Belediye meclisinin kurulması, çalışma şekilleri, görevleri, kanunla düzenlenmiştir.

Belediye meclisi, seçim dönemleri beş sene olmak üzere seçme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları tarafından seçilir. Belediye meclisi üye sayısı beldenin nüfus sayısına göre değişir.

²⁶ Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul, Ekim 1994, ss. 184-185.

²⁷ *Yerel Yönetimler, Görevde Yükselme Eğitimi Ders Notları*, TODAİE Yerel Yönetimler araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, Nisan 2000, s. 12.

Nüfusa Göre Belediye Meclis Üyeleri Dağılımı

NÜFUS	BELEDİYE MECLİS ÜYESİ SAYISI
10.000 ve daha az olan belediyelerde	9
10.001-20.000 arasında olan belediyelerde	11
20.001-50.000	15
50.001-100.000	25
100.001-250.000	31
250.001-500.000	37
500.001-1000.000	45
1.000.000'dan fazla olan belediyelerde	55

üye seçilir.²⁸

Kararlarının büyük çoğunluğu hiçbir makamın onayına gerek kalmaksızın uygulanan belediye meclisi, belediye tüzel kişiliğinin en büyük ve genel karar organıdır. Çoğulcu ve demokratik yapılanmanın yerel seviyedeki temsilcisi olan belediye meclisinin tüm üyeleri % onluk barajlı nispi temsil esasına göre doğrudan halk tarafından seçilmektedir.²⁹

Belediye meclisi Ekim, Şubat ve Haziran aylarında olmak üzere yılda üç defa toplanır ve bu toplantılarda bütçeyi, kesin hesabı ve belediye çalışma programını görüşüp karara bağlar, imar planını onaylar, belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarının kullanımı ile ilgili kararlar verir. Belediye meclisinin çoğu kararları bir başka makamın onayına gerek kalmaksızın yürürlüğe girmektedir. Ancak bütçe, kesin hesap ve borçlanmalar vesayet makamının onayına tabidir.³⁰

Belediye meclisinin olağan ve olağanüstü toplantılarının gündemini belediye başkanı hazırlamaktadır (1580 sayılı kanun, Md.57/1). Meclis üyelerinin görüşülmesini istedikleri bir konuyu gündeme aldırabilmeleri ise ancak bu önerinin meclis çoğunluğunca kabul edilmesiyle mümkün olacaktır (1580 sayılı kanun, md.5T/2). Dolayısıyla siyasi bir organ konumundaki belediye meclisinde belediye

²⁸ Orhan Pirlar, "Belediye Meclisinin Kuruluşu Görevleri ve Yetkileri", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Eylül 1993, Cilt 2, S. 5, s.50.

²⁹ Sedat Azaklı – Hüseyin Özgür, *Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*, Alfa Yayınları, İstanbul, ss. 137-171.

³⁰ Zerrin Toprak, "Güçlü Başkan ve Güçlü Meclis Tercih", *Yeni Türkiye Dergisi*, 1196, Yıl:1, S. 6, ss.102-123.

başkanına muhalif ve azınlıkta kalan üyelerin önerilerinin gündeme alınması çoğu zaman mümkün olmayabilir. Belediye meclislerinin gündeminin hazırlanmasında meclis üyelerinden çok belediye başkanı ve belediye bürokrasisi etkili olmaktadır, Güçlü başkanlık sisteminin bir bakıma temelini oluşturan gündemin belediye başkanı tarafından hazırlanması, meclisin başkan tarafından yönlendirilmesine ve dolayısıyla yerel kamu politikalarının oluşturulmasında meclisin etkinliğinin zayıflamasına neden gösterilmektedir.³¹

Belediye Kanununun "Meclisin Müzakere Edeceği ve Karar Vereceği İşler" başlığını taşıyan 70. maddesinde belirtilen işler şunlardır;

- *Bütçe ve bütçe değişiklikleri,*
- *Kesin hesap,*
- *Çalışma programları,*
- *Ek ödenek veya bütçede değişiklik veya fasıldan fasıla aktarma yapma,*
- *Borç verme ve borç alma,*
- *Senesi içinde ödenmek şartı ile avanslar,*
- *Yasalarda yer almış olan belediye resim ve vergilerine ilişkin tarifeler,*
- *Belediye vergi ve resimlerine ilişkin olanlar dışında belediye dairesi tarafından yerine getirilecek hizmetler karşılığında alınacak ücretlere ilişkin tarifeler,*
- *Üç yıldan fazla süreyle veya yıllık on bin liradan fazla bedelli kiraya verme ve kiralama sözleşmeleri,*
- *Yaran umuma ait belediye taşınmazlarının bir hizmete tahsis edilmesi, tahsis yer ve amacın değiştirilmesi veya akar haline dönüştürülmesi,*
- *Beldenin gelecekteki şekli, genel imar programı, kanalizasyon, havagazı, su, elektrik, aydınlatma tesisatı sorunları,*
- *Karşılık istenerek yapılan bağışların kabulü,*

³¹ Ruşen Keleş-Zerrin Toprak, 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Belediye Meclislerinde Siyaset, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir, 2000, ss. 365-366.

- *Dava konusu 1000 liradan fazla olan davaların anlaşma yolu ile çözümlenmesi,*
- *Umumun yararlanmasına ilişkin olmak üzere belediye adına verilecek imtiyaz sözleşmeleri,*
- *Belediye zabıta yönetmeliklerinin incelenmesi ve onaylanması,*
- *Kamunen belediyeye verilen görev ve yetkiler içinde olmak üzere belediye başkanı tarafından tevdi veya üyelere bir veya bir kaç tarafından teklif edilen çeşitli işlerdir.*

Belediye Kanunu'nun diğer maddelerinde de meclisin görüşüp karar vereceği işlerle ilgili çok sayıda hüküm yer almıştır. Meclisin, Belediye Kanunu'nun 70. maddesi dışında sayılan görevleri şunlardır:

- *Belediye meclisi üyelik sıfatının yitirildiğine, meclis üyelerinin istifasının kabulüne veya istifa etmiş sayılmasına karar vermek (m.30,69),*
- *Nüfusu 250.000 ve daha yukarı olan belediyelerde açılacak toptancı hallerinin kuruluş, yönetim ve işleyişine ait usul ve esasları tespit etmek (m.15/58),*
- *Bazı yolcu taşıma araçlarının ve mezbahada kesilen etlerin nakil ücretlerini tespit etmek (m.19/5),*
- *Gizli oturum yapılmasına karar vermek (m.56),*
- *Gensoru önergesinin gündeme alınması ve cevaplarının yeterliğine ilişkin karara varmak, yetersiz bulunması halinde 76. madde uyarınca belediye başkanının düşürülmesine karar vermek (m.61),*
- *Belediye başkanının yıllık çalışma raporunu görüşüp karara bağlamak, düşürülme kararı vermek (m.76),*
- *Yasada belirtilen istisnalar dışında belediye başkanınca ataması yapılan bütün memurların atama işlemlerini, meclisin atamayı izleyen ilk toplantısında meclisin onayına sunmak (m.96/B),*

- *Belediye başkanı ile belediye encümeni arasında uyuşmazlık olduğu zaman uyuşmazlığı incelemek ve karar vermek,*
- *Belediye sınırlarını belirlemek, sınır uyuşmazlıklarını gidermek, bir parçanın beldeden ayrılmasına yada birleştirilmesine karar vermek, belde isimlerini değiştirmek, mahalle oluşturmak, kaldırmak, isimleri ile sınırlarının tespiti etmek, şube müdürlükleri kurmak (m.4-10),*
- *1580 sayılı yasanın 6124 sayılı yasanın 1. maddesi ile değişik 19. maddesinin 10. fıkrasında, tasdikli imar planlarının uygulanması dolayısıyla yapılacak kamulaştırma bedellerinin ödenmesine ve kamulaştırma amacına uygun olarak yapılacak tesislerin meydana getirilmesine tahsis olunmak üzere belediyelerce en çok 20 yılda geri ödenmek kaydı ile ve Türkiye Emlak Kredi Bankasının Kefaleti ile maddede belirtilen esaslar dahilinde tahvil çıkarabilir. Bu konu borçlanma kararı niteliğinde olduğundan meclis tarafından görüşülüp karara bağlanır.*
- *Bazı belediye vergilerinin taksit sürelerini belirleyip düzenlemek (m.112),*
- *Kapalı çarşı ve bedesten gibi müşterek ve mürtabit emlağın tamirine ilişkin tarife kararı almak (70. madde uyarınca onaya tabidir)(m.115),*
- *Belediye sınırları içerisindeki taşınmaz mal sahiplerinin taahhüt ettikleri giderler oranında belediye hizmetlerinden yararlanmalarına karar vermek (m.116)*
- *Meclisin bütçeyi görüşüp onaylamaktan başka bütçenin hazırlanması sürecinde de görevi vardır. Mülki amirin bütçede yaptığı değişikliğe karşı Danıştay'a başvurup vurulmayacağına meclis karar verir.*
- *Birliği girmek, meclisin birlik tüzüğünü görüşüp karar vermesi ile gerçekleşir. Belediye meclisi, birlik meclis üyeliğine ve yedek üyeliğe seçimi kendi üyeleri arasından yapar (m. 134,140,141).*

- *Nüfusu 70.000 den fazla beldelerde meclis üyelerine verilecek huzur hakkının miktarı meclis tarafından belirlenir ve içişleri Bakanlığının onayıyla kesinleşir (m.156).*
- *Belediye meskenleri yapmak, bunları belde sakinlerine kiraya vermek ve satmak meclis kararı ile belediyenin zorunlu hizmetleri arasına alınabilir ve bu işlerle ilgili olarak meclis tarafından yönetmelik düzenlenir.*
- *Meclis tarafından belediye yasasının 110. maddesinin 19. fıkrasındaki asker ailelerine yardım için öngörülen gelirlerden arta kalanlarının $\frac{1}{4}$ ' ünü yasanın öngördüğü belediye hizmetlerine tahsis edebilir.*
- *1580 sayılı yasaya 5116 sayıyla eklenen 19. fıkra hükmü uyarınca bazı bele diye hizmetlerini yapmaya, belediyenin gelirlerinin yetmemesi durumunda belediye meclisi bütçeyi onaylamaya yetkili makama onaylatmak kaydıyla 4109 sayılı yasada sayılan gelirlerden bazılarının tahsiline karar verir.*
- *Belediye encümenine meclis üyeleri arasından üye seçmek, gerek görülmesi durumunda encümenin meclis üyesi olan üyelerine verilecek huzur hakkı miktarını tespit etmek (150 sayılı yasa, m.77), meclis başkan vekilleri seçmek (1580 sayılı yasa, m.58), meclis gündemindeki konuların incelenmesi amacı ile komisyonlar kurmak (1580 sayılı yasa, m.62, meclis katipleri seçmek (1580 sayılı yasa, m.58,67),*
- *Belediye lehine sonuçlanan davalarda vekalet ücretlerinin dağıtım esaslarını belirlemek (1136 sayılı yasayla eklenen ek m.17),*
- *Başkan vekili ve başkanlığın boşalması halinde başkan vekili ve başkan seçmek (m.93),*
- *Meclislerin dikkate değer bir görevi de 88. madde de yer almıştır. "Belediye Baş Amirleri, Memur ve Müstahdemleri" başlığını taşıyan bu madde de, belediye baş amirleri sayıldıktan sonra "bunların emri altında lüzumu kadar yazı ve itfaiye memurları ile ketebe, müstahdemler ve amele bulunur" denildikten sonra bu maddenin son fıkrasında*

“bunların adet, maaş ve kadrolarının bütçe ile tespit ve tasdik olunacağı belirtilmiştir.

Kuşkusuz ki belediye meclislerinin sahip oldukları bu yetkileri içsel bütünlükleriyle bağdaştırabilmeler ehliyet sahibi, belli dallarda uzmanlaşmış (mühendis, avukat, işletmeci, iktisatçı, sanatkar vs.) kişileri bu tür yapılanmalarda baskın konumda tutmalarıyla mümkün olabilir. Belediye meclislerin bünyesinde bu niteliklere sahip üyeler bulundurmaması baskın konumda tutmalarıyla mümkün olabilir. Belediye meclislerin bünyesinde bu niteliklere haiz üyeler bulundurmaması halinde en azından önemli bazı kararlar vermeden önce ehliyet sahibi uzmanlardan yararlanılmasını gerektirir. Günümüz koşullarında özellikle üniversite eğitiminin yaygınlaşmasıyla birlikte belediyenin hizmet kapsamına giren konularda danışılacak kariyer sahibi insanların sayısı artmıştır. Bu nedenle meclis aritmetiğindeki entellektüel ve bilimsel dengelere bakılmaksızın her türlü karar aşamasında ehliyetli uzmanlardan yararlanılması yoluna gidilmelidir.³²

Belediye kanununun 53 üncü maddesinde, belediye meclisinin feshini gerektiren sebepler dört bend halinde sayılmış, aynı maddenin son bendinde yukarıdaki bentlerde açıklanan fiil ve işlemlere katılan belediye başkanlarının da Danıştay kararı ile görevine son verileceği hükmü getirilmiştir. Bu madde hükmüne göre meclisin feshini gerektiren fiil ve işlemlere belediye başkanının da katılımı halinde meclis feshedilirken başkanın da düşürülmesine karar verilecektir.³³

1.2.3.2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni beldeye ait mahalli politikaların düzenlenmesi ve uygulanmasında belediye meclisine göre daha güçlü bir konuma sahiptir. Nitekim 73. Maddeye göre belediye meclisi kararlarını durdurabilen valinin belediye encümen kararlarını durdurma yetkisi yoktur. Encümen kararlarına karşı ilgili idare

³² Mehmet Aydın, “Belediyelerde Karar ve İcra Organları İle Belediye Çalışanlarının Özellikleri, Sınıflandırılmaları ve Bunları İyileştirme Çabaları”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Temmuz 1996, Cilt:1, S. 6., s. 24.

³³ Saim İlçioğlu, “Belediye Başkanlarının Belediye Meclisleri Tarafından Başkanlıktan Düşürülmeleri”, *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Aralık 1998, Cilt 3, Sayı:12, s.54.

kuruluna itiraz hakkı, yalnız belediye başkanına tanınmış olup, encümen kararından zarar gören vatandaşlar yalnız idari yargı merciine başvurabilirler.³⁴

Belediye encümeni belediye başkanı tarafından kendisine havale edilmeyen işleri görüşemez. Havale edilen işleri ise en fazla bir hafta içinde görüşmek zorundadır. Encümen kararlarına belediye başkanı tarafından itiraz edilebilir. Anlaşmazlık 1580 sayılı kanununun 87. maddesinde belirtilen prosedüre göre çözümlenir. Yani: belediye başkanı belediye encümeninin kararını kanuna ve genel yararlarına aykırı görürse yürütmenin durdurulmasını mahallin en büyük mülki amirinden isteyebilir. İtiraz yönetim kurulunda incelenir ve karara bağlanır. Yönetim kurulunun kararına karşı belediye başkanı veya encümen tarafından 15 gün içinde Danıştay'da itiraz edilebilir. Danıştay itiraz evrakının kendisine geldiği günden itibaren bir ay içinde konuyu karara bağlar.³⁵

Belediye Encümeninin Görevleri Belediye Yasası'nın 83 üncü maddesinde ve aynı Yasa'nın çeşitli maddelerinde belirtilen görevlerdir. Bu görevler şunlardır:

1. *Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçe taslağının ilk incelemesini yapmak.*
2. *Belediyenin aylık gelir ve giderlerini gösteren cetvellerini incelemek, uygun bulunursa onaylamak; kesin hesaplar hakkında belediye meclisine görüş bildirmek; muhasebe hesaplarını incelemek ve zimmet ile beraat komuları hakkında tutamak düzenlemek,*
3. *Kamulaştırılacak yerler hakkında özel yasası uyarınca karar vermek,*
4. *Umulmadık veya önceden tespiti mümkün olmayan harcamalara ait ödeneğin nerelere ve ne şekilde ödeneceğine karar vermek.*
5. *Belediye bütçesinden aynı bölüm içindeki maddeler arasında aktarma yapmak,*
6. *Belediyelere verilen görevlerin yerine getirilmesini temin için tenbihler çıkartmak,*

³⁴ Zerrin Toprak, a.g.e., s. 296.

³⁵ Ahmet Ulusoy - Tekin Akdemir, Mahalli İdareler, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2001, ss.2-3.

7. Ulaşım araçlarına ait ücret ve tarifeler ile zorunlu ihtiyaç maddelerine ait narhları tespit etmek.

8. Belediyelerin arttırma, eksiltme şartnamelerini hazırlamak, incelemek ve onaylamak,

9. Belediyenin koymaya yet bulunduğu yasaklarla ilgili uyarım, düzenleyici önlemler almak; yasalara uymayanlara cezalar vermek,

10. Belediye memurlarının işe alınması, çıkarılması, tayin ve terfileri gibi konularda belediye başkanlığından gelen önerileri incelemek ve karara bağlamak,

11. Çeşitli yasalarla belediye meclisine verilen görevleri, meclis toplantı halinde olmadığı zamanlarda onun adına inceleyip karara bağlamak,

12. Belediye encümeni toplantı günlerini önceden tespit ederek, belli günlerde düzenli bir biçimde toplanmak ve kendisine havale edilen konuların bir hafta içerisinde müzakere etmek (md.78),

13. Belediye meclislerinin dönem somundan önce herhangi bir nedenle boşaltılması veya belediye meclisi üye sayısının, yedeklerin de getirilmesinden sonra meclis üye tam sayısının yarısına düşmesi halinde, yeni seçim yapılmıncaya kadar, belediye meclisi görevlerini doğal üyelerle yürütmek (md.90),

14. Yıl içinde kullanılmayan ödeneklerin ertesi yıl bütçesindeki ilgili bölüm ve maddelerine aktarılmasına karar vermek (B.B.M.U.T.),

15. Zaman aşımına uğrayan belediye vergi ve resimlerinin silinmesine karar vermek (B.B.M.U.T.).

16. Belediye muhasiplerinin işe başlayış ve ayrılış tarihleri arasındaki düzenledikleri muhasebe devir cetvellerini inceleyip onaylamak (B.B.M.U.T.),

Belediye Encümenine Diğer Yasa ve Mevzuatla Verilen Görevler

1. Belediye sınırları içindeki taşınmazların resen veya müracat üzerine tevhid veya ifrazının bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisi veya bu hakların terkinin İmar Yasası ve Yönetmeliğine uygunluğunu onaylamak (3194 sayılı Yasa, md. 16),

2. İmar Yasası'na uygun olarak yapılan parselasyon planlarını onaylamak (3194 sayılı Yasa, md. 18),

3. Ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan yapıların yıkımına karar vermek (3194 sayılı Yasa, md.32)

4. Umumi hizmetlere ayrılan yerlerde imar planı uygulamasına kadar geçici yapı yapımına veya tesisat kurulmasına izin vermek (3194 sayılı Yasa, md. 33) ve 5'eryıllık geçici ruhsat vermek (2981 sayılı Yasa. md. 18/c),

5. Belediye ve mücavir alan sınırları içinde 5 yıllık imar programlarında öncelik tanınacak düzenleme sahalarını tespit etmek ve uygulanmasını yapmak (İmar Yasası'nın İkinci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik),

6. Belediyece yapılacak kamulaştırmalarda kamu yararını bulduğuna dair karar vermek (2942 sayılı Kamulaştırma Yasası, md. 5),

7. Kamulaştırma işlerinde kıymet takdirinde bulunacak komisyona mülk sahiplerinden iki asil, iki yedek üye seçmek (2942 sayılı Yasa, md. 10),

8. Belediyece yapılacak ihale işlerini yürütmek (2886 sayılı Devlet İhale Yasası),

9. Toptancı hallerinde faaliyet gösteren komisyoncular için satış bedeli üzerinden % 8'i geçmemek üzere komisyon ücretini belirlemek; hal'lerle ilgili mevzuata aykırı davranan komisyonculara para cezası ve 3 yıla kadar hal'de faaliyetten men cezası vermek (80 sayılı Yasa),

10. Belediye emir ve yasaklarına aykırı hareket edenlere para cezası tertip etmek (vermek) ve 3 günden 15 güne kadar ticaret ve sanattan menetmek (1608 sayılı Yasa),

11. Belediye kolluğu tarafından düzenlenecek suç tutanaklarına itiraz edilmesi halinde bunları inceleyerek karara bağlamak (1608 sayılı Yasa),

12. Asker ailelerinden yardıma muhtaç olanlara belediyece yapılacak yardım miktarını ve ne şekilde yapılacağını belirlemek (4109 sayılı Yasa, md.3),

13. 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlara Dair Yasa'ya göre teknik icaplara ve ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı olarak yapılan ve tehlike arz eden binaların yıkımına karar vermek,

14. Yasalarda belediye encümenlerince karara bağlanacağı belirtilmiş olan işler hakkında karar vermek.

Belediye meclisi toplantıda olmadığı zaman belediye encümeni, belediye meclisi yerine karar alma yetkisine sahiptir. Belediye encümeninin belediye meclisi toplantıda olmadığı zaman inceleyip karar vereceği konular, Belediye Kanunu'nda yer almayıp diğer yasalarla belediye meclisine verilen görevlerle sınırlıdır. Örneğin; 1580 sayılı yasanın 70. maddesinin 9. bendinde meclise beldenin gelecekteki şekli ve genel imar programı sorunlarına ilişkin konuları görüşüp karara bağlama görevi verildiğinden İmar Kanunu ile meclislere verilen görevleri encümen kullanmayacaktır.³⁶

Belediye encümenleri toplantı günlerini önceden kendileri tespit ederler ve belirli günlerde düzenli toplanırlar. Encümene havale olunan evrakın en geç bir hafta içinde görüşülmesi zorunludur (Belediye Kanunu, Madde 78). Buna göre de encümen ilk toplantısını yaptığı zaman, haftanın hangi günü veya iş hacmine göre hangi günleri toplanacağını belirler. Bu günler dışında, iş yoğunluğu zorluyorsa haftada beş işgününde de toplantı yapabilir. Encümenin toplantı zamanının tespitinde, inisiyatif tamamen encümenin kendisindedir.³⁷

1.2.3.3. Belediye Başkanı

Belediye başkanı belediye tüzel kişiliğinin başı ve yürütme organıdır. Seçmenlerce çoğunluk esasına göre tek dereceli olarak beş yıl için seçilir. Belediye görevleri 1580 sayılı kanunda belirtilmiştir. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Belediye idaresinin başı olan belediye başkanı yerel halkın seçimi ile göreve gelen bir kamu görevlisidir. Ülkemizde yürütme organına, karar organına göre daha güçlü bir rol verilmektedir. Bu sebeple belediyenin yürütme organı olan başkan, mahalli politikaların oluşması ve uygulanmasında en önemli role sahiptir. Belediye başkanları, belediyeyi temsil etmekte, dış ilişkileri yürütmekte; belediye adına yapılacak her türlü harcamaya ve memurların atanmasında en yetkili kişidir.

³⁶ İdris Güllüce, a.g.e., a. 42.

³⁷ Celal Güvenç, "Belediye Meclisleri ile Belediye Encümenleri Oluşum Çalışmaları Açısından Farklılıkları ve Benzerlikleri", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C.3, S:1, Ocak 1994, s.67.

Büyükşehir belediyesinde genel sekreter hariç, diğer tüm belediye memur ve amirlerini meclisin onayını almak şartıyla belediye başkanı atamaktadır.³⁸

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 91., 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Hakkındaki Kanununun 11. ve 2972 sayılı Yerel Yönetimler Seçimi Kanununun 9. maddelerine göre; Belediye Başkanları, seçildikten sonra seçilme yeterliliğini kaybederse veya görevini kötüye kullanma ya da herhangi bir suçtan dolayı en az 1 yıl hapse mahkum olursa, İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştay tarafından bir ay içerisinde verilecek kararla belediye başkanlığından düşürülebilir.

Ayrıca, 1580 sayılı Kanununun 93 üncü maddesinin 5. fıkrası gereğince görevini mazeretsiz ve kesintisiz 20 günden fazla terk eden belediye başkanı, (durumun mahallin en büyük mülki amirince tespit edilmesi ve İçişleri Bakanlığına bildirmesi üzerine) Danıştay'ca verilecek karar üzerine belediye başkanlığından düşürülmektedir.

1580 sayılı belediye kanununa göre belediye başkanlarının yılda otuz günlük izin hakları bulunmaktadır. Yurtiçi gezileri için belediye encümeninin, yurtdışı gezileri için ise belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı gerekmektedir.

Belediye başkanı izinli, raporlu veya görevli olarak beldeden ayrıldığı durumlarda, bu süre içinde kendisine vekalet etmek üzere bir meclis üyesini başkan vekili olarak görevlendirir (BK Md. 93).

Belediye başkanlığının boşaldığı veya başkanın görevden uzaklaştırıldığı hallerde, belediye meclisinin on gün içinde toplanması Vali tarafından sağlanır. Bu toplantıda Meclis, katılanların salt çoğunluğunun gizli oyuyla ve kendi üyeleri arasından, belediye başkanlığının boşalması halinde bir başkan, başkanın görevden uzaklaştırılma sı halinde ise bir başkan vekili seçer. Yeni seçilen başkanın görev süresi, yerine seçildiği başkanın görev süresi kadardır; Başkan vekili, yeni başkan seçilinceye veya görevden uzaklaştırılmış olan başkan görevine dönünceye kadar görevini sürdürür.

---

³⁸ Ahmet Uçar, "Belediyelerde yerel Politikaların Oluşturulmasında Başkan ve Encümen Karşısında Meclisin Durumu", *Beklenen Mahalli İdareler Dergisi*, Kasım 2003, S.112, s. 18.

Bakanlar kurulu tarafından gerekli görülen yerlere atama yolu ile de başkan tayin edilebilir. Bu durum 1580 sayılı belediye kanununun 94. Maddesinde ‘Mansup Reisler’ başlığı altında düzenlenmiştir. Atama işlemleri il merkezi bulunan yerlerde İçişleri Bakanlığı il merkezi bulunmayan yerlerde vali tarafından yerine getirilir.³⁹

Belediye başkanının ikili bir konumu ve görevi bulunmaktadır. Belediye başkanı, belediyenin temsilcisi ve yürütme organı olmakla birlikte, genel idarenin de bir temsilcisi konumundadır. Belediye başkanının görevlerini ayrıntıları ile sayan bir yasa yoktur. Fakat birçok yasalara dağılmış çok sayıda görevi bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları 1580 sayılı Belediye Kanunu’nda sayılanlardır.

En Büyük Belediye Amiri Olarak (md. 99)

- *Belediye kolluk görevlerinin yerine getirilmesini sağlayacak emir ve yasaklarını uygulamak,*
- *Belediye meclis ve encümeninin ve üst mercilerin kararlarını uygulamak,*
- *Bu üst mercilerin onayına bağlı olmayan belediye görev ve hizmetlerini yetkisi içinde ve sorumluluğu altında yerine getirmek,*
- *Belediyenin yerel nitelikteki sağlık, esenlik, bayındırlık, ekonomi ve düzenine ilişkin işleri izlemek.*

Belediyenin temsilcisi olarak (md. 100):

- *Belediye mallarını yönetmek,*
- *Belediyelerin gelir ve alacaklarını izlemek ve tahsil etmek,*
- *Yetkili organ ve kurulların onayından geçmek koşuluyla sözleşme yapmak, silh önerilerini kabul etmek, ibra (hesaplarda aklanma) etmek, bağışları kabul etmek ve belediye adına hukuksal işlemlerde bulunmak,*
- *Mahkemelerde belediye tüzel kişiliğini temsil etmek,*

³⁹ 1580 Sayılı Belediye Kanunu

- *Belediye bütçesinin ita amiri olarak gider belgelerini ve tahakkukları onaylamak, harcama emirlerini imzalamak olarak sıralanmıştır.*

Bunlar belediye başkanının görevleriyle ilgili genel belirlemelerdir. Bunların dışında belediye başkanına, başta Belediye Kanunu olmak üzere, diğer birçok kanunla görevler verilmiştir.

Belediye başkanlarına 1580 sayılı Belediye Kanunu ile verilen diğer görevler:

- *Belediye meclisi üyelerinden boşalma olduğu takdirde meclise katılacak yedek üyenin adını ilçe seçim kurulundan yazılı olarak sorup alınacak cevaba göre sırası gelmiş olanı üyeliğe çağırarak (md.45),*
- *Belediye meclisine başkanlık etmek; meclisi zamanında açıp müzakerelerini idare etmek; meclisçe alınan kararları ilan ve tebliğ etmek (md.50),*
- *Belediye meclislerini olağan ve olağanüstü toplantılara davet etmek (md.54),*
- *Belediye meclislerinin olağan ve olağanüstü toplantı gündemlerini en az bir hafta önce belediye meclis üyelerine tebliğ ve münasip vasıtalarla ilan etmek (md.55),*
- *Belediye meclisinde görüşülecek maddeleri meclise sunmak (md.57),*
- *Meclis üyelerinin verebileceği gensoru önergesinin meclis üye tam sayısının çoğunluğunun kararı ile gündeme alınması halinde gensoruya meclis önünde cevap vermek (md.61),*
- *Meclis gerekli gördüğü takdirde belediye hesap ve muamele işlerini denetlemek üzere kendi içinde birkaç üyeyi görevlendirebilir. Bu denetim raporu bir sonraki toplantısının başında, belediye başkanının da görüşü alındıktan sonra meclise sunulur (md.63),*
- *Belediyeye ait işlerle ilgili meclis üyelerinin, soracağı sorulara cevap verip açıklamada bulunmak. Başkan isterse bu sorulara cevap vermek üzere encümen üyelerini görevlendirebilir (md.64),*

- *Meclisin nizam ve intizamını birlikte temin etmek (md.65),*
- *Belediye meclisinin görüşme tutanaklarını seçilen katiplerle birlikte imza etmek (md. 67),*
- *Belediye meclisinin birinci toplantısında üye tam sayısının çoğunluğu sağlamadığı takdirde meclisi tatil ederek, ikinci toplantı gününü tespit ve ilan etmek (md.68),*
- *Belediye meclisinin her toplantı dönemi başında meclis kararlarının uygulanmasına, belediyenin mali durumuna, taahhütlerin yerine getiriliş şekline ilişkin yıllık çalışma raporu vermek (md.76),*
- *Kesin hesap cetvellerini ait olduğu yılın bitiminden itibaren 6 ay içinde tetkik ettikten sonra onaylanmak üzere meclise sunmak (md.86),*
- *Encümen kararlarını kanuna ve kamu yararına aykırı gördüğü takdirde icrasını durdurarak ilgili evrakı idare kurullarında görüşülmek üzere mahalli mülki amire göndermek (md.87),*
- *Belediye meclisinin ilk toplantısında meclisin onayına sunulmak üzere belediye personelini atamak (md. 96),*
- *Mahalli mülki amir tarafından tebliğ için gönderilen kanun, tüzük ve yönetmelikleri ilan ve bunlar ile kendisine havale edilen görevleri yerine getirmek (md.98),*
- *Kendi sorumluluğu altında bazı belediye işlerinde belediye başkan yardımcılarını görevlendirmek (md.101),*
- *Belediye bütçesini hazırlayarak encümene vermek, encümenin incelemesinden geçen bütçeyi de meclise sunmak,*
- *Encümene başkanlık etmek (md.78),*
- *Encümende görüşülmesi gereken evrakı havale etmek (md.84).*

Belediye başkanlarına diğer kanun ve ilgili mevzuatla verilen görevler:

Belediye başkanlarına 1580 sayılı Kanun'un dışında bazı kanun, tüzük ve yönetmeliklerle, merkezi idare ile ilgili kamu hizmetleri için görevler verilmiştir. Bu görevlerden bazıları şunlardır.

- *Belediyelerde ita amiri olarak, belediyelerin yapacakları alım satım işlerinde ve ihalelerde her türlü evrakı hazırlamak ve ihaleleri yaptırmak (2886 sayılı Kanun, md. 3),*
- *İhale komisyonları tarafından alınan ihale kararlarını, ita amiri olarak karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde onaylamak veya iptal etmek (2886 sayılı Kanun, md. 31),*
- *Belediyelere teslim edilen mal, hizmet, yapım veya yapılan işin muayene ve kabul işlemleri için belediyelerce kurulacak "muayene ve kabul komisyonları"nın kurulmasına ila amiri olarak onay vermek (Muayene ve Kabul İşlerine Ait Yönetmelik),*
- *Belediyelerde iş ve hizmetlerin emanet usulü ile yapılması için kurulacak "emanet komisyonları"na ila amiri olarak onay vermek (Emanet İşleri Yönetmeliği, md. 7),*
- *İmar planının aleniliğini sağlamak amacıyla bunları tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere vermek (3194 sayılı Kanun, md. 8/b),*
- *İmar planının yapımını yükümlenecek müellif ve müellif kuruluşlarının yeterlilik yönetmeliğine göre plan çalışmalarını izlemek ve bu konu hakkında rapor düzenlemek,*
- *İmar planı yapılması ve değişikliklerine ilişkin yönetmeliğe göre belediye meclisince onaylanan imar planlarını mühürleyip imzalamak,*
- *İmar planına yapılan itirazları belediye meclisine havale etmek ve verilen kararı ilgisine 15 gün içinde yazılı olarak bildirmek,*
- *Emlak Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapan 3239 sayılı Kanunla mahallin en büyük Malmüdürüne verilen görev ve yetkiler belediye başkanına verilmiştir (3239 sayılı Kanun, md. 37),*

- *Belediye Gelirleri Kanunu'nun uygulanmasında Vergi Usul Kanunu'nun mahallin en büyük mal memuruna verdiği görev ve yetkiler belediye başkanı tarafından yerine getirilir (Vergi inceleme yetkisi hariç) (Belediye Gelirleri Kanunu, md. 108),*
- *Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkındaki Kanunu değiştiren 1608 sayılı Kanunun öngördüğü emir ve yasaklara aykırı hareketi bizzat gören belediye başkanları para cezası vermeye ve meslek ve sanattan menetmeye yetkilidirler (1608 sayılı Kanun, Ek md. 2).*
- *Evlenecek kimselerin nikah akitlerini ve buna ait işlemlerini yapmak (743 sayılı Medeni Kanun, md. 97, 105, 108 ve Evlendirme Yönetmeliği, md. 7),*
- *İl sosyal hizmetler kurulunun doğal üyeliğini yapmak (il belediye başkanları için) (2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, md. 13),*
- *İl belediye başkanları valinin başkanlığında toplanan mahalli çevre kurulunun doğal üyesidirler. (2872 sayılı Çevre Kanunu, md.6),*
- *İl ve ilçe hıfzısıhha kurullarına üye olarak katılmak (1593 sayılı Kanun, md.1),*
- *Belediyeye ait taşınmaz malların tescil işlemini yaptırmak (2644 sayılı Kanun),*
- *İl ve ilçelerde kurulan trafik komisyonlarına üye olarak katılmak (2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, md. 10-12),*
- *İl ve ilçe hayvan sağlık zabıtası komisyonlarına üye olarak katılmak (3285 sayılı Kanun, md. 32),*
- *Ziraat odası bulunmayan yerlerde, çeltik komisyonlarına üye olarak katılmak (3039 sayılı Kanun, md. 7),*
- *İl ve ilçelerde kurulu sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı mütevelli heyetine üye olarak katılmak (3294 sayılı Kanun, md. 7),*

- *Belediye başkanları mahallin en büyük mülkiye amiri tarafından gönderilecek kamun, tüzük ve yönetmelikleri neşir ve ilan ettirmek mecburiyetindedir.*

İKİNCİ BÖLÜM
BELEDİYELERİN HİZMET VE GELİR BÖLÜŞÜMÜ YAPILARI

2.1. HİZMET BÖLÜŞÜMÜ YAPISI

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin başlıca iki yönü vardır: Bunlardan birincisi, hizmetlerin bölüşümü, ikincisi ise, gelirlerin bölüşümüdür. Kamu hizmetleri ile kamu gelirlerinin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında bölüştürülmesi, maliye literatüründe “mali tevzin” kavramı ile ifade edilmektedir. Arapça kökenli olan “tevzin” kelimesinin Türk Dilindeki karşılığı “denkleştirme”dir. Buna göre, “mali tevzin” kavramı, kamu hizmetleri ile bu hizmetlerin finansmanında kullanılacak kamu gelirlerinin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında denkleştirilmesi, başka bir deyimle dengeli bir şekilde bölüşümüdür.⁴⁰

Hizmetlerin ve dolayısıyla buna bağlı olarak giderlerin bölüşülmesi konusu, belediye sınırları içerisinde yaşayan halkın toplu ihtiyaçlarının karşılamak için yapılması gereken genel hizmetlerin mali tevzin sistemi içerisinde, devletle belediyeler arasında bölüşülmesidir. Belediye hizmetleri sonuçta gider haline dönüştüğünden buna gider bölüşümü de denebilir. Hangi hizmetlerin devlet tarafından hangi hizmetlerin belediyelerce görüleceği konusunda kesin kriterler koymak oldukça zordur .Bu bakımdan burada yapılması gereken iş mümkün olan bütün ihtimalleri bir araya toplamak olmalıdır. Burada kamu hizmetleri talebi ve sınırlı olan kaynaklarla bu talebin en yüksek derecede tatmini imkanlarının ele alınması olmalıdır.⁴¹

Gerçekten mahalli nitelikte bir görevin mahalli bir kuruluş tarafından yerine getirilmesinde sayısız yararlar vardır. İhtiyaçlar daha iyi bilinebilir. Hizmetin yürütülmesinde basitlik, ucuzluk ve çabukluk sağlanabilir. Demokratik rejimin en iyi güvencesi olan bu kuruluşlarda vatandaşlar seçmen, üye ve idareci olarak görev almak suretiyle uygar biçimde ve demokratik rejim ve kurallara bağlı olarak yaşamasını öğrenirler.⁴²

⁴⁰ Osman Pehlivan, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Mali Tevzin ve Kamu Hizmetlerinde Yerellik Açısından Değerlendirmesi”, *Yerel Yönetim ve Denetim*, Haziran 2001, Cilt 6, Sayı 6, s.32.

⁴¹ S. Yenal Öncel, a.g.e., s. 36.

⁴² Nuri Tortop, a.g.e., s.39.

Belediye Kanununun 15. maddesinde “Belediyeler beldenin ve tüm belde halkının sağlık ve selamet ve refahını temin, bunların düzenlenmesini sağlamakla görevlidir” tanımı yapılarak görevleri teker teker sayılmaktadır.

2.1.1. Belediyelerin Görevleri

Merkezi idare ile mahalli idareler arasında, hangi tür faaliyetlerin merkezi idare kuruluşları tarafından, hangilerinin mahalli idareler tarafından yerine getirileceğinin açıklanmasına görev bölüşümü denilmektedir. Amaç, hizmetlerin vatandaşlara en iyi şekilde götürülebilecek kuruluşlar tarafından yapılmasıdır. Ölçü, hizmetlerin yapılmasını en etkin ve yararlı biçimde sağlayacak kuruluşların seçilmesidir.⁴³

Mahalli idarelere hangi görevlerin verileceği konusunda 3 ilke mevcuttur.

Genellik ilkesi: Bu ilkeye göre belediyeler, yasalara uygun olması şartı ile yetki dağılımı yapılmamış olan hizmetleri yerine getirmeye yükümlü kılınmıştır. Bu ilkeye göre belediyeler yasaların belediyelerce yapılmasını yasaklamadığı ya da yapılmasını açıkça başka kuruluşlara bırakmadığı her türlü hizmeti yapmaya yetkilidir. Belediyelere genel yetki verme esasını belirten bu sisteme genellik ilkesi denir. Federal Almanya ve Hollanda uygulamaları buna örnek olarak gösterilebilir.

Kanunların yasaklamadığı ya da başka yönetimlere bırakılmayan tüm hizmetlerin mahalli idareler tarafından görülmesine yetki verilmesidir.⁴⁴

Liste ilkesi: Bazı ülkelerde belediyeler yapmak istedikleri hizmetler için, merkezi idareden yetki almak zorundadır. Ancak bu yetkiyi aldıkları takdirde o görevleri yapabilirler. Bu sistemde belediyelerin yapabilecekleri veya yapmaları gereken hizmetler teker teker sayılarak sınırlandırılmıştır. Bu ilkeye Liste İlkesi denir.

Karma Sistem İlkesi: Dünyadaki hızlı değişim yerel hizmetlerin de nitelik ve çeşidini devamlı değiştirmektedir. Bu değişime uygun olarak da belediyelerin görevleri yeni yasalarla tekrar düzenlenmektedir. Karma sistem ilkesine göre

⁴³ Enis Yeter, “Merkez Hükümetle Mahalli İdareler Arasında Görev ve Kaynak Bölüşümü”, *İller ve Belediyeler Dergisi*, Nisan 1997, S:618, s. 205.

⁴⁴ Mustafa Dönmez, “Yerel Yönetimlerin Temel Özellikleri”, *İller ve Belediyeler Dergisi*, Haziran 1999, S: 644., s.357.

belediyelerin görevleri yasalarda teker teker sayılmaktadır. Bununla birlikte belediyeler yasaklanmamış veya üretilmesi açıkça başka kuruluşlara verilmemiş hizmetleri de yerine getirmekle yetkilidirler. Türkiye'deki uygulama bu sınıfa girmektedir.⁴⁵

1580 sayılı Belediye yasasının 15. maddesinde belediyelere düşen görevler sayılmıştır. Yasa belediyelerin görevlerini; bütün belediyeler için zorunlu olan görevler ve belediyelerin isteğine bağlı olan görevler olarak ikiye ayırmıştır. Yasadaki zorunlu ve isteğe bağlı görev sınıflandırması ayırımına gitmeden belediyelerin yasadaki sayılan görevlerini açıklayalım.

- *Umuma açık olan yerlerin temizliğine, intizamına bakmak;*
- *Yenilecek, içilecek ve umumun sıhhatine müteallik kullanılacak şeyleriyle yerlerinin, mahsus kanun, nizamname veya talimatnamesine tevfiқан murakabesi;*
- *(Değişik: 2/12/1960 - 150/1 md.) Umumun yiyip içmesine yatıp kalkmasına, taranıp temizlenmesine, eğlenmesine mahsus lokanta, birahane, gazino, kahvehane, kiraathane, meyhane, han, otel, hamam, sinema, tiyatro, bar, dansing ve emsali yerlerin ve bu mahallerde satılan ve kullanılan şeylerin temizliğine, sıhhiliğine ve sağlamlığına dikkat etmek ve kanun ve talimatname mucibinde bu gibi yerlerin işletilmeleri için gece ve gündüz açık kalmalarına ve inzibati sebeplere nazaran zabıtaca verilecek ruhsat üzerine sınıflarına ve tarifelerine göre bunlar için ruhsatname vermek ve açık ve kapalı bulunacağı saatleri mahalli en büyük mülkiye amirinin de muvafakati alındıktan sonra tayin eylemek, ücret tarifelerini tanzim ve tasdik etmek ve bu gibi yerlerde işi çeviren ve çalışanların ehliyet ve sıhhatleri müsait olup olmadığına göre işlemelerine izin vermek veya menetmek,*
Ütücüler, kolacılar, lekeçiler, giyim ve ev eşyası temizleyici ve boyacıları, ayakkabı tamirci ve boyacıları ve emsallerine ait ücret tarifelerini mesleki teşekküllerin de mütalaasını almak suretiyle tanzim ve tasdik etmek;
- *Salgın ve bulaşıcı insan ve hayvan hastalıklarının önüne geçmek ve yayılmasına mani olmak için mahsus kanun, nizamname veya talimatnameleri*

⁴⁵ H. Nadaroğlu - N. Varcan, *Yerel Yönetimler*, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:522, Eskişehir, 1999, s.163.

mucibince tatbik edilen tedbirler hakkında hükümet teşkilatıyla birlikte çalışmak;

- *Ölenleri muayene etmek ve gömülmesine ruhsat vermek ve belediyelerce gösterilen mezarlıklardan başka yerlere ölü gömdürmek, ücretli ücretsiz olan cenazeleri fenni şartlar dairesinde teşhiz, tekfin ve nakletmek, gömmek ve belediye mezarlıkları ve fenni cenaze yıkama yerleri tesis ve idare etmek ve hayvan ölülerini yaktırmak veya gömdürmek;*
- *Sihhi şartları cami belediye salhanesinden başka yerlerde kasaplık hayvan kestirmemek;*
- *Belediye depolarından başka yerlerde kamun ve nizam ve talimat ile muayyen miktar haricinde kabili iştiial ve infilak maddeler bulundurmamak, buna riayet etmeyenlerin mallarını belediye deposuna kaldırmak ve nısıf bedelini ceza olarak belediyeye almak;*
- *Mürebbiye, sütnine, hizmetçi, aşçı, çamaşırıcı, uşak, hamal, şoför, arabacı, kayıkçı, berber, mevaddı gıdaiye satıcısı, süthanelerde hizmet edenlerle süt satanlar ve emsali ve halk ile temas eden hizmet erbabı işçilerin sihhi ve fenni muayenelerini yaptırmak, ehliyet ve sıhhat vesikaları alanların işlemelerine izin vermek ve bunları daima tescil ederek müseccel olmayanları menetmek (kayıkçıların ehliyetini tayinde mahalli liman reislerinin mütalaası alınacaktır);*
- *Belediye sınırı dahilindeki deniz, göl ve nehirlerde belde sınırı dahiline münhasır olmak üzere, seyrüsefer eden istimbot, motörbot ve her nevi kayık, mavuna ve salapurya gibi denizdeki ufak nakliye vasıtalarıyla hususi sandal ve kayıklar ve karada belediye sınırı dahilinde umuma mahsus mahallerde seyrüsefer eden yük ve binek araba ve hayvanları ve otobüs, otomobil ve emsali (şimendiferlerden maada) nakliye vasıtalarının sağlamlığına, temizliğine dikkat ederek bunların azami haddi istiabisini ve tahammül derecelerini ve sınıflarını ve numaralarını tayin ve işletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini murakabe ve ücret tarifelerine riayetlerini temin edecek tedbirler ittihaz etmek ve icabında bunları bizzat temin ve idare eylemek ve mevzu kamunlar mucibince salahiyyetar dairelerden verilen vesikalara müsteniden işlemlerini ruhsata bağlamak. (Deniz vasıtalarının haddi istiabisini ve*

sağlamlığını tayinde mahalli liman dairesiyle ticaret müdürlüklerinin mütalaası alınır);

Beldeler veya beldelerle köyler arasında seyrüsefer eden yük ve binek araba ve hayvanları ile otomobil, otobüs ve kamyonların sağlamlığına, temizliğine dikkat ederek bunların azami haddi istiabisi ve tahammül derecelerini tesbit ve sınıflarını, numaralarını tayin ve işletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini murakabe etmek bu vesait sahiplerinin daimi ikametgahlarının mensup olduğu kaza belediye idaresine aittir;

- *Umuma ait yerlerde gelip geçmeğe, nakliye vasıtalarının işlemesine engel olacak, geçenlere zarar veya rahatsızlık verecek veya kaza çıkaracak ve beldenin umumi temizliğini bozacak şeyleri kaldırmak, nakliye vasıtalarının nevi ve cinsine göre belde dahilinde azami ve asgari süratini ve işleyeceği ve işlemeyeceği, duracağı, yavaş gideceği yerleri tayin ve seyrüsefer tarifelerini tanzim ve ilan ve umumi intizamı temin etmek, beynelmilel otomobil seyrüseferlerinin talimatnamei mahsusuna tevfikan belediye sınırı dahilinde seyrüseferlerine muktazi işaretlerin vaz'ı ile bu otomobille şoförlerin haiz olmaları lazım gelen evsafi tetkik etmek; Denizlere ait yerler için mahalli liman idaresinin mütalaası alınır.*
- *Yol, meydan, pazar, iskele, köprü ve nehirler gibi umuma ait yerlerden ve denizlerden bir kısmını mürur ve ubur ihtiyacını tazyik etmeyecek surette ve muvakkaten her hangi bir ameliye için işgal veya istimal edeceklere izin vermek ve ruhsatsız işgalleri menetmek;*
- *Alelümum inşaat tamir ve ilaveler için kamun mucibince ruhsat vermek, kamunsuz veya ruhsatsız başlanan ve yapılmakta olan inşaatı men ile hususi kamunların hükümlerini tatbik ve kazalı binaları ve baca ve duvarları yıktırmak, arsalarla yangın yerlerindeki kuyu ve çukurları kapattırmak veya tehlikelerini refetmek;*
- *Gıda maddeleri üreten işyerleri hariç Umumun selamet, sıhhat ve huzur ve istirahatine tesiri melhuz olan imalat, istihsalat, müddehharat ve tesisatın yerlerini; harman, kabristan, pazar, gaz depoları, kömür depoları ve süprüntülük mevkilerini ve şartlarını evvelden tesbit ve ilan etmek ve ona göre ruhsata bağlamak (Belediye yeniden yapılacak umumi ahır ve samanlıkların yerini tayin ve mevcut olanları sıhhi takyitlere tabi tutar) ;*

- *Kanun ahkamina tevfikan başı boş hayvanları tutmak, muhafaza etmek, belde dahilinden geçecek hayvan sürülerinin gelip geçeceği yolları ve yaylıma gidecek hayvanların toplanacağı yerleri tayin ve tahdit etmek;*
- *Aleni müzayedeli gayri resmi satışları murakabe etmek, umumi yerlerde toptan satılan ve tartılacak, ölçülecek şeyleri kanun ahkamina tevfikan tartmak ve ölçmek ve bilcümle tartı ve ölçüler alet ve edevatını ayarlamak, damgalamak;*
- *(Değişik:2/12/1960 - 150/1 md.) Tesbit edilen toptan ve perakende azami satış fiyatlarına veya kar hadlerine ve ücret tarifelerine ve alınan kararlar veya yapılan ilanlar hükümlerine riayeti temin ve kontrol etmek. Azami satış fiyatları ve kar hadleri tesbit edilen maddelerin, satışa arz edilmemesini veya satıştan imtina edilmesini, kaçırılmasını, saklanmalarını veya satılmadığı halde satılmış gibi gösterilmesini menetmek;*
- *Dilencileri dilenmekten menedecek tedbirler almak;*
- *Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, dalanmış ve kudurmuşları, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek;*
- *Belediye kanun, nizam ve yasaklarına uymayan, kamunen ruhsata tabi iken ruhsatsız yapılan, beldenin selamet, intizam, sıhhat ve huzurunu ihlal eden şeylere meydan vermemek ve bunları menetmek;*
- *Hafta Tatili Kanunundan istifade etmek isteyenlere izin vermek;*
- *Belediye hududu dahilinde orman, tarla, harman, bağ, bahçe, koru, çayır ve mer'aları ve alelümum araziye hasardan muhafaza etmek;*
- *Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerde imalathane ve fabrikalarda ve her dükkanda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teşkilatı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak;*
- *Sokak, meydan, iskele, köprü, pazar, panayır yerleri gibi umumi mahalleri daima temiz tutmak, yıkamak, temiz sularla sulatmak, kışın çamur ve karları ve buzları kaldırtmak ve geçenlerin kaymamasını temin eylemek;*

- *Umumi ve hususi yerlerin süprüntülerini muntazam ve fenni vasıtalarla toplatmak, kaldırtmak ve ifna etmek;*
- *28 Nisan 1926 tarih ve 831 numaralı Sular Kamunu mucibince su getirtmek, suları sıhhi ve temiz tutmak;*
- *Belediye hududu dahilindeki müşterek bağ, bahçe, tarla ve bostanların müşterek su kanallarını temizlettirmek, bozulan yollarını tamir ve bu husustaki masrafları alakadarlardan tahsil etmek; Bahçe, tarla, bostanların ve umumi yerlerin su birikintilerini kurutmak ve kurutturmak, umumi ve hususi havuzların sularını şartlara uygun surette vakit değiştirmek ve tazelettirmek;*
- *İhtiyaca göre umuma mahsus ücretli ücretsiz helalar yaptırmak; Umumi ve hususi binalarda yapılması mecburi olan helaların sıhhi şartlara uygun olmasını temin ettirmek;*
- *Umumun (...) kullanacağı şeylerin satıldığı ve muhafaza olunduğu mahallerin, umumun içinde yatıp kalkacağı, barınacağı veya bineceği, çalışıp işleyeceği veya hayvanlarını koyacağı yerlerin sıhhi şartlara uygun olmasını temin etmek;*
- *Kamun ve belediye kararlarının mecburi tuttuğu ahvalde veya ihtiyari olarak müracaat vaki olduğu takdirde insan, hayvan, eşya ve emlak hakkında harçlı harçsız, tıbbi, baytari, fenni muayeneler, kimyevi ve bakteriyolojik tahliller yapmak ve şeraiti sıhhiye raporu vermek; (Mülga: 9/7/1956-6785/60 md.)*
- *Beldenin sokak ve meydanlarını plana ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, döşemek, aydınlatmak, süslemek, duracak, sığınacak, dinlenecek yerler yapmak ve iyi bir halde bulundurmak ;*
- *Beldenin plana ve programa uygun, 13 Mayıs 1926 tarih ve 839 numaralı kamuna ve diğer hususi ahkama tevfikan lağım ve çukurlarını inşa ve tamir etmek ve ettirmek;*
- *Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek (Bu işler için kafi mütehassıs bulunamayan belediyelere alakadar mahalli daireleri yardım eder);*

- *Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelümum öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini meccanen kaldırmak, alil, işten aciz olupta bakacak kimsesi olmayanlara bakmak;*
- *Alelümum belediyelere ait suları, çeşmeleri, sebilleri, arkları, havuzları, su taksim yerlerini, hazinelerini, kaynaklarını tanzim ve idame etmek;*
- *Belediye sınırı dahilinde umuma mahsus iskele, rıhtım ve köprüleri plana göre inşa ve idame etmek;*
- *Yangın yerlerini ve mahalle haline getirilecek yerleri kamun dairesinde tanzim ve imar etmek ve alelümum inşaat, tamirat ve ilavat planlarını kamuna tevfikana tetkik ve tatbik etmek;*
- *Alelümum sinai müessese ve fabrikaların, elektrik, tenvirat ve tesisatının, makine ve motör ve inbiklerinin kazan, ocak ve bacalarının gerek ilk önce ve gerek sonradan muttariden ve muntazaman fenni muayenelerini icra etmek, etrafındakilerin sıhhatları huzur, rahat ve malları üzerine fena tesir icra edip etmediklerini tetkik etmek, zararlarına mani olmak;*
- *Kamunun mecburi tuttuğu ahvalde veya ihtiyari olarak müracaat vuku bulduğu takdirde her nevi inşaat ve tesisat için muayenei fenniye raporları ve şahadetnameleri vermek ve yahut mezkür tetkikatı yapacak müesseseye malik değilse en yakın bir müessese vasıtasıyla bu işleri temin etmek ;*
- *Kamuna tevfikana fenni ve sıhhi mezbaha ve teferruatından madut olan barsakhane ve saire yapmak ve işletmek;*
- *(Değişik: 24/5/1957-6975/1 md.) Petrol Kamununa göre petrol hakkı sahipleri tarafından yapılan ve petrol ameliyatından madut bulunanları hariç olmak üzere gaz ve her nevi müştail maddeler depoları yapmak ve işletmek;*
- *Meydan ve pazar yerleri yapmak.*
- *(Değişik: 2/12/1960 - 150/1 md.) Ete, ekmeğe, yaş meyve ve yaş sebze ile odun ve mangal kömürüne doğrudan doğruya ve kati lüzum halinde mahalli idare kurullarınca tasdik edilmek şartıyla diğer gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerine toptan ve perakende azami satış fiyatları ve yaş meyve ve sebze mahasır olmak üzere kar hadleri tesbit etmek ve icabında 2490 ve 1050 sayılı kamunlar hükümlerine bağlı olmaksızın bu maddeleri satın almak,*

satmak, stok etmek veya belirli bir kar haddi dahilinde satın aldurmak, sattirmek ve ihtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak;

- *Meydan, cadde ve sokak gibi umuma ait yerlerde ilan işlerini idare etmek;*
- *Yetimhane, acezehane, doğum ve emzirme ve mecburi olarak meccani doğum evleri tesisat ve teşkilatı ve mahalleri Sıhhat Vekaletince tayin ve tasdik edilmek şartıyla tımarhane, fenni tebhırhane ve tathir istasyonları vücade getirmek ve işletmek;*
- *Yarış yerleri yapmak ve işletmek;*
- *Kamuna göre doğrudan doğruya veya alakadar tarafından müracaat üzerine gaz, su, elektrik sarfiyatını müş'ir saat ve aletleri veya taksimetreleri teftiş etmek ;*
- *Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak;*
- *Belediye varidatını tahsil etmek;*
- *Belediye hizmetleri için iktıza eden masrafları tesviye etmek;*
- *Belediye emval ve akaratını idare etmek;*
- *Sıhhi muavenet ve imdat merkezleri yapmak ve işletmek;*
- *A: Plan ve tesisatı ve mahalleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletince tasdik edilmek şartıyla beldenin ihtiyacıyla mütenasip ücretli, ücretsiz belediye hastanesi; B: Ehli hayvan hastalıklarının tedavisi için hayvan hastanesi tesis etmek ve işletmek;*
- *Gençler için mahallin ihtiyacıyla mütenasip stadyumlar tesis etmek ve işletmek;*
- *Belediyeye ait eğlence yerleri tesis etmek ve işletmek;*
- *Belediyeye ait ılıcaları işletmek, deniz hamamları ve her nevi yıkanma müesseseleri açmak, açılmasına ruhsat verilenlere nezaret etmek; (Ek: 12/6/1984 - 3019/1 md.) Yeteri kadar parasız halk plajları da açmak.*
- *Eczanesi olmayan yerlerde hususi kamuna tevfikan eczane açmak, fakirlere parasız veya ucuz ilaç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser*

vücade getirmek, fakirler için meccani doğum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek;

- Her nevi et, yağ, balık, zeytinyağı, peynir ve sebze ve meyva, turşu, tuzlu balık gibi muhafazası ve satılması sıhhi ve baytari şeraite tabi yenilecek şeylerin müzayedeli, müzayedesiz toptan alım ve satımının muayyen mahallerde ve belediye nezareti altında icrasını temin için haller tesis ve idare etmek (Borsa muamelatı cereyan eden mahallerde borsaya tabi mevat hakkında hususi kamın ahkâmı tatbik olunur); (Ek fıkralar: 28/6/1984 - 3033/1 md.) Belediyelerce, gerçek veya tüzelkişilerin belediye hudutları içinde yaş meyve ve sebzelerin toptan alımı ve satımı için haller açmalarına izin verilebilir. Nüfusu 250.000 ve daha yukarı olan belediyelerde açılacak toptancı hallerinin kuruluş, yönetim ve işleyişlerine ait usul ve esaslar, belediye meclislerince tespit olunur. Nüfusu 250.000'den az olan belediyelerde açılacak toptancı hallerinin kuruluş, yönetim ve işleyişlerine ait usul ve esaslar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle tespit olunur. Bu yönetmeliklerle belirlenecek esaslara aykırı hareket edenler hakkında 1580 sayılı Belediye Kamunu ile 80 sayılı Kanunun ceza hükümleri uygulanır. Toptancı hali kuracak olan gerçek ve tüzel kişilere lüzumlu krediler T.C. Ziraat Bankasınca sağlanabilir.
- Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek;
- Borsa bulunmayan yerlerde zahire pazarları ve ardiyeler yapmak ve işletmek;
- (Değişik: 2/12/1960 - 150/1 md.) Buz fabrikaları, sıhhi kar kıyuları, her çeşit gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerinin muhafazasına mahsus soğuk hava mahzen veya depoları, umumi su depoları ve süthaneler, süt toplama merkezleriyle süt dağıtma teşkilatı tesis etmek ve bunları işletmek.(...)
- Mahrukat pazarları ve ardiyeleri yapıp idare etmek;
- İktisat Vekaletinin müsaadesi alındıktan sonra mahsulat ve masnuat sergi ve panayır yerleri ve müzeleri kurmak ve işletmek;
- Mezat salonları açmak ve işletmek;
- Belediye un ve inşaat malzemesi fabrikaları vücade getirmek ve idare etmek;
- Belediye fırınları yapmak ve işletmek;

- *Belediye müessesatının muhafazası altında bulunan emtia üzerine itibar ve ikraz muamelesi yapacak müessesat vücude getirmek;*
- *Ucuz belediye meskenleri yapmak ve belediye namına inşaat yaparak icar etmek, belediyenin inkişaf ve tevessüe müsait mahallerinde arazi alarak yeni plana göre tanzim etmek ve yeniden inşaat yapmak isteyenlere satarak ihtikara mani olmak ;*
- *Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek;*
- *Şefkat, tasarruf, memurin ve müstahdemini belediye tekaüt sandıkları tesis ve idare etmek ve şehir bankaları açmak;*
- *Muhtacin için iane sandıkları tesis ve idare etmek ve emvali menkule terhin sandıkları tesis etmek;*
- *Zabıtai belediye memuru belediye fen memuru, yapı kalfası ve yapıcı ve muhtelif meslek ustaları gibi beldenin ve belediye idaresinin muhtaç olduğu meslekler erbabı yetiştirmek üzere kurslar, dersler, gece ve hafta tatili günü dersaneleri ve ikmal ve çirak, ev kadını mektepleri açmak ve idare etmek;*
- *İşçiler, sanat ve mesai erbabı ve alelümüm müstahdemler için iş kalemleri ve idarehaneleri tesis ve idare etmek, edeceklere de ruhsat vermek;*
- *Seyrüseferleri tanzim için talimatnameler yapmak;*
- *Fenni ve sıhhi umumi çamaşırhaneler yapmak ve yahut yapılmasına izin vermek ve bunları murakabe etmek;*
- *Fabrika ve iş evlerinin, amele ve meskenlerinin sıhhi teftişlerini yapmak (Bu teftiş, Devlet Demiryolları için idarenin müfettişleri ve imtiyazlı şirketler için de Hükümet tarafından mansup komiserler marifetiyle yapılır). (Ek: 10/6/1982-2678/1 md.; Mülga: 24/6/1995 - KHK - 560/21 md.)*
- *(Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.)Bu maddede sayılan her türlü yapılar ve çevresinin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürhümlerinin kullanımına ve ulaşılabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek,*
- *(Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) İmar planlarının yapımı ve uygulanması ile yapıların inşaat ve iskan ruhsatı aşamasında, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uygunluk sağlamak, uygulamaları denetlemek ve bütünlüğü sağlayıcı tedbirleri almak,*

- *(Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürllüler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşamevleri açmak,*
- *(Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.) Özürllüler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyelere ait ve belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi işyerlerinin özürllüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylık sağlamak.*

2.2. GELİR BÖLÜŞÜMÜ YAPISI

Gelir Bölüşümü: Kamu gelirlerini, merkezi devlet ile yerel yönetimler, federal devlet sisteminde ise federal devlet, federe devlet ile yerel yönetimler arasındaki bölüşümü ile ilgili ilişkilerin düzenlenmesinin yanında yönetimin vergi koyma yetkilerinin sınırlarının ve kapsamının belirlenmesidir.⁴⁶

Hizmet ve gelirlerin bölüşümü ile ilgili bir kavram olup, mali tevzin, mali denkleştirme, gelir bölüşümü gibi terimler eş anlamı ifade etmektedir. Kamu faaliyetlerinin birden fazla idare tarafından yürütülmesi halinde; çeşitli fonksiyonların ülke çapında ele alınması suretiyle karşılaştırılması, önem ve önceliklerinin belirlenmesi olanaksızlaşır ve vergi sisteminin, etkin bir biçimde yönetimi güçleşir. Buna bağlı olarak, kamu faaliyetlerinin ve bunların finansmanında kullanılacak gelir kaynaklarının çeşitli kriterlerden faydalanmak suretiyle, yönetim birimleri arasında bölünmesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkar.⁴⁷

Gerek merkezi ve gerekse mahalli yönetim kuruluşları, finansal ihtiyaçlarını aynı kaynaktan, yani ülkenin ulusal gelirden ve aynı mükellef kitlesinden sağlamaktadırlar. Kamu hizmetlerinin, merkezi yönetim ile birlikte yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesi, her ülkede kabul edildiğine göre, söz konusu hizmetlerin yapılması için yeterli mali kaynakların da yerel yönetim kuruluşlarına

⁴⁶ Hatice Dayar, *Türkiye ve Almanya'da Büyükşehir Belediye Yönetimlerinin Hizmet –Gelir ve Bütçesel Yapılarının Karşılaştırma Analizi*, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolerleri Derneği, Ankara, 1998, s. 50.

⁴⁷ Arif Nemli, *Kamu Maliyesine Giriş*, İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Yayınları, No. 2565/441-62, Y. Güray Matbaası, İstanbul, 1979, s.93.

bırakılması gerekir. İlke olarak, tüm vatandaşları ilgilendiren hizmetlerin merkezi yönetim, yerel hizmetlerin de yerel yönetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi benimsenmiş bulunmaktadır.⁴⁸

Kamu hizmetlerinin çeşitleri ve özellikleri göz önünde bulundurularak, merkezi ve yerel yönetimler arasında hizmetlerin paylaşımına benzer bir şekilde, müşterek kaynak niteliğinde olan milli gelirden, her iki kamu tüzel kişisinin aldığı payların da bölüştürülmesi gerekmektedir. Merkezi yönetim ve mahalli yönetim bütçelerinde yer alan kamu harcamalarının ve bunları karşılamaya yönelik gelirlerin bu kuruluşlar arasındaki bölüşümü olayına mali paylaşım (tevzin, uyuşma, uzlaşma, denkleştirme)” denilmektedir.⁴⁹

Mali paylaşım yapılırken, her iki yönetim kuruluşunun da, aynı vergi ödeme gücüne yönelmek durumunda bulunduğu göz önünde tutulması gerekir. Başka bir deyişle, merkezi idare vergi uygulaması bakımından göz önünde bulundurulması gereken vergi ödeme gücü ilkesinin, yerel yönetim kuruluşlarının gelir sağlayıcı uygulamaları açısından da dikkate alınması gerekmektedir.⁵⁰

2.2.1. Belediyelerin Mali Yönetim Kavramı

Sahip olunan olanak ve araçların sağlıklı bir biçimde belirlenmiş amaçlar doğrultusunda en etkin çerçevede değerlendirilmesi ve bu suretle umulan faydanın en üst düzeyde gerçekleştirilmesi bakımından yönetim büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede yönetim formal ve enformel yapının sağlıklı bir şekilde oluşturulmasını ve yönetim biliminin gereklerine uygun bir yapılanmayı ve uygulamayı zorunlu kılar. Yönetim belirli ilkelerin kamu özel ayrımı yapılmaksızın tüm örgütlerce uygulanması anlamında evrensel bir nitelik taşıdığından mevcut yönetime ilişkin ilke ve analiz yöntemleri tüm kuruluşlara uygulanabilir.⁵¹

Mali Yönetim kavramının çok basit olarak açıklaması, ihtiyaç duyulan harcamaların planlanması ve bunları karşılayacak gelirlerin tahmin edilip

⁴⁸ İlhan Özer, *Devlet Maliyesi*, M.B. Tetkik Kurulu Yayını, No:1980/219, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1980, s. 213.

⁴⁹ S. Nihad Sayar, “Kamu Maliyesi-Kamu Gider ve Gelirleri Prensipleri”, C.1, 5. B., İ.İ.T.İ.A., Sermet Matbaası, No:256, İstanbul, 1975, 267.

⁵⁰ Fazıl Tekin, *Mali Tevzin, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, C:13, S.1., Ocak 1977, ss.119-120.

⁵¹ Halil Can- Meral Tecer, *İşletme Yönetimi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları*, No. 169, Doğan Basımevi, Ankara, 1978, s.8.

toplanmasıdır. Fakat bu açıklamada yönetim kavramının önemi tam olarak belirtilmemiştir. Bu aşamada ortaya çıkan eldeki gelirleri en yüksek yararı sağlayacak şekilde harcamalara dağıtmayı sağlamaktır. İşte bu durumda mali yönetim kavramı ve bu kavramla ilişki içinde olan etkinlik ve verimlilik kavramları önem kazanmaktadır. Etkinlik ve verimlilik kavramları çoğu zaman eşanlamli olarak kullanıldıklarından kısaca etkinlik ve verimlilik; ihtiyaç duyulan harcamalara en az maliyetle ulaşmaktır. Bu kavramlarla beraber düşünülduğünde mali yönetim kavramı; Belirli amaçlara ulaşmak üzere ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak için varolan gelirleri en yüksek çıktıyı elde edebilecek şekilde harcamalara dağıtmayı sağlamak için yapılan çalışmalarıdır”... şeklinde tanımlanabilir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere önemli olan birkaç kavram vardır. Bunlar, etkinlik, verimlilik ve gelir-gider ilişkisinin en iyi şekilde sağlamak üzere kullanılacak yönetim kavramı ile bütçedir. Bu kavramların içinde yer aldığı mali yönetim kavramı idarecilerin başarıya ulaşmasında önemli bir etkidir. Mali yönetim hakkında yapılan bu açıklamaların yanında amaçlarının belirtilmesi de bu kavramın önemini daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.⁵²

Bunlar :

- Mevcut kaynaklarla harcamaları karşılamaya çalışmak
- Kaynakları en yüksek çıktıyı sağlama yönünde kullanmak
- Kaynakların önce ihtiyaç duyulan alanlara harcanmasını sağlamak
- Kaynakların dürüst ve yasalara uygun kullanımını sağlamak
- Yönetici ve iş gören personelin etkin çalışmasını ve yaratıcılık ruhunun gelişmesini sağlamak şeklinde sayılabilir.⁵³

2.2.4. Belediyelerin Gelirleri

Belediyeler, beldenin ve belde halkının yerel nitelikte ortak ve medeni ihtiyaçlarını kendi karar ve yürütme organlarıyla düzenleyip sağlayan kamu tüzel

⁵² Özhan Çetinkaya, “Belediyelerde Mali Yönetimde Etkinlik, Verimlilik ve Bütçenin Önemi”, İller ve Belediyeler Dergisi, Ocak 1995, S. 591, ss. 27-28.

⁵³ George P. Barbour, Thomas W. Fletcher George Sipel, Yerel Yönetimlerde /Belediyelerde/Başarının Yolları, (Çev: Şevki Bulut/Odam), T.C. Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği, Renk Matbaası, 1986, s. 36.

kişiliği olan kuruluşlardır. Yüklendikleri hizmetleri yerine getirebilmek için kanunların kendilerine tanıdığı yetkiler içinde bir takım gelirlerini toplar ve yine yasaların kendilerine verdiği yetkiyle harcamalarda bulunurlar. Başka bir deyişle kendilerine özgü gelirleri ve giderleri ile bunları düzenleyen bütçeleri vardır.⁵⁴

Belediyelerin Mevcut Gelir Kaynaklarını beş başlık altında toplamak mümkündür.

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kapsamındaki gelirler.
- 2380 sayılı belediye ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi hakkında kanun ve 3030 sayılı Büyükşehir belediyelerinin yönetimi hakkında kanun kapsamındaki gelirler.
- 1580 sayılı belediye kanunu gereğince sağlanan gelirler.
- 1319 sayılı emlak vergisi kanunu kapsamında sağlanan gelirler
- Diğer gelir kalemleri

Bütçe sistemi içerisinde ise bu sınıflandırma

- Vergi gelirleri
- Vergi dışı gelirler
- Yardımlar ve fonlar şeklinde sayılmaktadır.

Belediye gelirleri esas itibariyle Genel Bütçe vergi gelirlerinden alınan payı ile Belediye Gelirleri kanunu ve emlak vergisi kanununda sağlanan gelirlerdir. Genel Bütçe gelirlerinden ayrılan paylar 1981 yılında çıkarılan 2380 sayılı yasa uyarınca gelirleri tahsilat toplamı üzerinden verilmektedir.⁵⁵

Belediyelere ait vergilerden ilan ve reklam vergisi ile çevre temizlik vergisi dışındaki vergiler nispi vergilerdir. Yani ekonomik gelişmelere göre artan veya azalan bir yapıya sahiptirler. Ancak çevre temizlik vergisi maktu bir vergi olmasına rağmen, her yıl vergi usul kanunu gereğince saptanan yeniden değerlendirme oranının

⁵⁴ Mustafa Dönmez, a.g.e., s. 174.

⁵⁵ Enis Yeter, *Belediyelerimizin Sorunları ve Merkezi Yönetim İlişkileri*, II. Oturum, TEBİAT Yayını, İstanbul, 1994, s. 73.

yarısı kadar arttırılmaktadır. Yani bu vergi türü de kendini bir bakıma enflasyonun aşındırmasından korumuştur.⁵⁶

Vergi dışı gelirler harcamalara Katılım Payları, Harçlar, Belediyelerce Alınan isteğe bağlı teknik alt yapı bedelleri, kurumlar ve teşebbüsler hasılatı, işletme karları, belediye mallarının getirdikleri ücretler, cezalar ve diğer gelirlerden meydana gelmektedir.⁵⁷

Belediyeler çeşitli Bakanlıklara bağlı fon ve kaynaklardan hibe ve yardım almaktadırlar. Bunların dağıtımında siyasi nedenlerden dolayı eşitlik sağlanamamaktadır. Fon ve yardımlarla ilgili bir diğer sorun, bunların çok çeşitli olması ve ilgili idarelerce yeterince bilinmemesidir. Merkezi idarenin belediyelere sağladığı fon ve yardımlardır.⁵⁸

Belediye gelirlerinin büyük bir kısmı genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların da dahil olduğu transfer gelirleridir (%51,2). Geri kalan %37,2'lik kısmı belediyelerin öz gelirleri, %11,4'lük diğer gelirler oluşturmaktadır.⁵⁹

2.2.4.1. 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu Kapsamındaki Gelirler

Meslek Vergisi

Madde 1-11 - (Mülga: 18/5/1987-3365/1 md.)

İlan ve Reklam Vergisi

Belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü İlan ve reklam, İlan ve Reklam Vergisine tabidir.

Eğlence Vergisi

Bu Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen ve belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde yer alan eğlence işletmelerinin faaliyetleri Eğlence Vergisine tabidir.

Akaryakıt Tüketim Vergisi

Madde 23-28 - (Mülga: 7/11/1984-3074/8 md.)

⁵⁶ Belediye Gelirleri Kanunu

⁵⁷ Nevzat Şahin, "Belediyelerin Giderleri ve Gelirleri", *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Aralık 1997, C:2, S. 11, s. 53.

⁵⁸ Nuri Tortop, *Yerel Yönetim Maliyesi*, TODAİE Yayını, No:263, Ankara 1996, s. 126.

⁵⁹ Ahmet Ulusoy - Tekin Akdemir, *a.g.e.*, s. 168.

Haberleşme vergisi:

Madde 29 - (Değişik: 4/12/1985 - 3239/119 md.)

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde Posta Telgraf Telefon işletmesi tarafından tahsil edilen telefon, teleks, faksimili ve data ücretleri (tesis, devir ve nakil ücretleri hariç) Haberleşme Vergisine tabidir.

Elektrik ve havagazı tüketim vergisi:

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde elektrik ve havagazı tüketimi, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisine tabidir.

Yangın sigortası vergisi:

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içindeki menkul ve gayrimenkul mallar için yapılan yangın sigortaları dolayısıyla alınan primler; Yangın Sigortası Vergisine tabidir.

Çevre temizlik vergisi:

Mükerrer Madde 44 - (Ek:15/7/1993-3914/1 md.)

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan komut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar, çevre temizlik vergisine tabidir.

Belediye Harçları**Temizleme ve Aydınlatma Harcı**

Madde 45-51 - (Mülga: 4/12/1985 - 3239/142 md.)

İşgal Harcı

Belediye sınırları içinde bulunan aşağıdaki yerlerden herhangi birinin satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesi, İşgal Harcına tabidir.

Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı

Hafta tatili ve ulusal bayram günlerinde çalışmalarını belediyelerce izne bağlı işyerlerine ruhsat verilmesi, Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcına tabidir.

Kaynak Suları Harcı

Özel kaplara doldurulup satılacak olan kaynak sularının beledi- yelerce denetlenerek hangi kaynaklara ait olduklarını gösterecek şekilde bu kaplara özel işaret konulması, Kaynak Suları Harcına tabidir.

Tellallık Harcı

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyelere ait hal, balıkhane, mezar yerleri ve ilgilinin isteğine bağlı olarak belediye münadisi veya tellalı bulundurulan sair yerlerde, gerçek veya tüzelkişiler tarafından her ne surette olursa olsun her çeşit menkul ve gayrimenkul mal ve mahsüllerin satışı, Tellallık Harcına tabidir.

Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde, belediyelerce veya yetkili mercilerce verilen izne dayanılarak özel kişi ve kuruluşlarca tesis edilen mezbaha ve kanaralarda kesilen hayvanların kesim öncesi ve sonrası muayenesi veya belediye sınırları ve mücavir alanlar dışında kesilmiş olup da belediye sınırı içinde satışa arz edilecek etlerin sağlık bakımından muayene ve denetlenmesi, hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme Harcına tabidir.

Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı

Ölçü ve tartı alet ve vasıtaları ile ölçeklerin ilgili kamun ve tüzük hükümlerine göre belediyelerce damgalanması, Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcına tabidir.

Bina İnşaat Harcı

Konu, vergiyi doğuran olay :

Ek Madde 1 - (Ek: 21/1/1982-2589/1 md.)

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yapılan her türlü bina inşaatı (ilave ve tadiller dahil), inşaat veya tadilat ruhsatının alınmasında Ek Madde 6'da yer alan tarifede gösterilen nispet ve hadlerde bina inşaat harcına tabidir.

Kayıt ve suret harcı:

Belediyeler ve belediyelere bağlı müesseselerden istenecek her türlü kayıt suretleriyle gayrimenkullerle ilgili harita plan ve krokilerin suretleri, Kayıt ve Suret Harcına tabidir.

İmar ile ilgili harçlar:

İmar mevzuatı gereğince aşağıda belirtilen harçlar belediyece tahsil olur.

- *Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde İmar Karuruna göre ilk kez yapılan veya istek üzerine gerçekleştirilen müteakip parselasyon işlemleri "Parselasyon Harcına" (teşvik belgesini haiz organize sanayi bölgeleri hariç olmak üzere),*
- *Verilecek ifraz ve tevhit kararları "İfraz ve Tevhit Harcına",*
- *Proje tasdik işlemleri "Plan ve Proje Tasdik Harcına",*
- *Zemin ve yol kanal açma izni verilmesi, yapım ve yıkım artığı malzeme ile toprak kazısının taşınması için belediyelerce yer gösterilmesi ve bu yerlerin tesviyesi "Zemin Açma İzni ve Toprak Hafriyatı Harcına",*
- *(Mülga: 21/1/1982 - 2589/5 md.)*
- *Yapı kullanma izni verilmesi işleri "Yapı Kullanma İzni Harcına" tabidir. (Değişik: 18/5/1987 - 3365/2 md.) 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun Hükümleri uyarınca yapılan yapı ve tesisler ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışında inşa edilecek ahır, samanlık, kümes ve hayvan barınakları ile yemlik gibi yapı ve tesisler Bina İnşaat Harcı dahil yukarıda sayılan Harçlardan müstesnadır.*

Organize Sanayi Bölgeleri ile Sanayi ve Küçük Sanat Sitelerinde yapılan Yapı ve Tesisler Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcından müstesnadır.

İşyeri açma izni harcı:

Belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılması "İşyeri Açma İzni Harcına" tabidir.

Muayene, ruhsat ve rapor harcı:

Mevzuat gereğince alınması zorunlu veya isteğe bağlı görülen ve belediyeler veya onlara bağlı kuruluşlar tarafından düzenlenerek ilgisine verilecek; muayene ve sağlıkla veya fenni komularla ilgili tahlillere ilişkin olup bu kamında ayrıca harca tabi tutulmamış olan ruhsatlar, rapor ve belgeler "Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcına" tabidir.

Sağlık belgesi harcı:

Yaptıkları işler ve gördükleri hizmetler dolayısıyla özel mevzuatı gereğince belediyelerden sağlık belgesi almak mecburiyetinde olan kişilere verilecek bu tür belge ile bunların belli aralıklarla yenilenmeleri "Sağlık Belgesi Harcına" tabidir.

Harcamalara Katılma Payları

Yol harcamalarına katılma payı:

Belediyelerce veya belediyelere bağlı müesseselerce aşağıdaki şekillerde inşa, tamir ve genişletilmeye tabi tutulan yolların iki tarafında bulunan veya başka bir yola çıkışı olmaması dolayısıyla bu yoldan yararlanan gayrimenkullerin sahiplerinden Yol Harcamalarına Katılma Payı alınır:

- *Yeni yol açılması;*
- *Mevcut yolların % 40 nispetinde veya daha fazla genişletilmesi;*
- *Kaldırımsız ve bakımsız bulunan yolların, kaldırım veya parke kaldırım haline getirilmesi veya asfalt yapılması,kaldırım veya şose halindeki yolların da parke, beton veya asfalta çevrilmesi;*
- *Mevcut kaldırım veya parkelerin sökülüp yeniden düzenlenmesi,*
- *Yolların kaldırımlar da dahil olmak üzere (15) metreden fazla genişliklerine düşen giderler, belediyelere ait olup harç payına konu teşkil etmez.*
- *İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller için asıl cepheyi teşkil eden yoldan düşen pay tam, diğer yollara ait pay ise yarım olarak hesaplanır.*

Kanalizasyon harcamalarına katılma payı:

Belediyelerce ve belediyelere bağlı müesseselerce, aşağıdaki şekilde kanalizasyon tesisi yapılması halinde, bunlardan faydalanan gayrimenkullerin sahiplerinden, Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı alınır:

- a) *Yeni kanalizasyon tesisi yapılması,*
- b) *Mevcut tesislerin sıhhi ve fenni şartlara göre ıslah edilmesi.*

İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller, hangi yoldaki kanalizasyona bağlanmış ise, payın hesabında o yola ait kanalizasyon giderleri nazara alınır.

Su tesisleri harcamalarına katılma payı:

Belediyelerce veya belediyelere bağlı müesseselerce beldede aşağıdaki şekillerde su tesisleri yapılması halinde, dağıtımın yapıldığı saha dahilindeki gayrimenkullerin sahiplerinden, Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı alınır:

- *Yeni içmesuyu şebeke tesisleri yapılması,*
- *Mevcut şebeke tesislerinin tevsi ve ıslahı.*

2.2.4.2. 2380 sayılı belediye ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi hakkında kanun ve 3030 sayılı Büyükşehir belediyelerinin yönetimi hakkında kanun kapsamındaki gelirler.

2380 sayılı belediye ve il özel idarelerine genel bütçe vergi pay verilmesi hakkında yasa ile, yerel yönetimlere merkezi yönetim gelirlerinden pay verilmesi esası getirilmiştir.

Bu Yasa ile, yerel yönetimlerin bazı Devlet vergilerinden değişik oranlarda aldıkları paylar kaldırılarak genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belirli oranda pay verilmesi hükme bağlanmıştır.

1981 yılında çıkarılan bu Yasa'yla (2380 sayılı Yasa), genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan payın oranı başlangıçta belediyeler için % 5 idi.

Daha sonra 1984 yılında çıkarılan 3004 sayılı Yasa ile bu oran % 10.30'a yükseltilmiştir.

1985 yılında çıkarılan ve devlet paylarına son şeklini veren 3239 sayılı Yasa'yla bu payın 1986 yılı için 0 8.55'e düşürülmesi, 1987 ve müteakip yıllar içinse %9.25 olarak uygulanması kararlaştırılmıştır. Ancak, 1987 ve daha sonraki yıllar için Bütçe yasalarına konulan (1998 ılı dahil) hükümlerle sürekli olarak % 8.55 olarak uygulanmıştır.

2.2.4.3. 1580 sayılı belediye kanunu gereğince sağlanan gelirler.

1580 sayılı kanunun 110 uncu maddesinde 17 adet gelir sayılmıştır. Bunlar belediyelerce sağlanan hizmetler karşılığında alınan bedeller, harçlar, belediye cezaları, belediye teşebbüslerinin hasılatı, belediyelerin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri, bağışlar ve borçlanmalar gibi gelirlerdir.

Bu gelirlerden özellikle borçlanmalar son zamanlarda giderek önem kazanmıştır. 1580 sayılı kanuna göre belediyelerin iç borçlanmalarını üç kısma ayırmak mümkündür.

a. Tahvil çıkarmak yoluyla borçlanma

1580 sayılı yasanın 19/10 uncu maddesine göre; belediyeler imar planları nedeniyle doğan istimlak bedellerinin ödenmesi ve plana göre oluşturulacak tesislerin finansmanında kullanılmak üzere en çok 20 yılda ödenmek üzere Emlak Bankası kefaletiyle tahvil çıkarabilirler. Limit oranları Bakanlar Kurulunca belirlenen tahvil çıkarılması, İçişleri Bakanlığı kanalı ile Hazine Müsteşarlığının görüşü alındıktan sonra Başbakanlık onayıyla mümkün olmaktadır.

b. Vadesi 25 yılı geçen borçlanmalar

1580 sayılı kanunun 72 inci maddesi gereğince, vadesi 25 yıldan fazla olan borçlanmalar için belediye meclisinin kararı, il idare kurulunun görüşü ve Danıştay'ın kararı gereklidir.

c. Vadesi 25 yıldan az olan borçlanmalar

1580 sayılı yasanın 70/5 inci maddesi gereğince vadesi 25 yıldan az olan borçlanmalar için belediye meclisinin karar alması yeterlidir.

Belediyeler son yıllarda özellikle İller Ban kası vasıtasıyla giderek artan bir şekilde ticari bankalardan kısa vadeli borçlanma yoluna gitmektedirler.

Belediyelerin yurt dışından her türlü nakdi kredi sağlaması ve uluslararası sermaye piyasalarında tahvil veya diğer borçlanma aracı ihraç etmeleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı Karar gereğince, Hazine Müsteşarlığının ön iznine bağlıdır.

2.2.4.4. 1319 sayılı emlak vergisi kanunu kapsamında sağlanan gelirler

Servet unsurları arasında yer alan bina ve arazinin bir yandan vergi ödeme gücünün bir karinesi olarak kabul edilmesi, diğer yandan kişilerin sahip oldukları bu mal varlıkları nedeniyle kamu hizmetlerinden yararlanmaları, bu tür vergilerin varlığını haklı kılan belli başlı nedenlerdir.

Emlak vergisi, en tipik belediye vergisidir. Vergi konusunun belediye sınırları içerisinde kontrol edilebilmesi, belediye hizmetlerinin emlak değeri üzerinde etkili olması nedeniyle belediyelere bırakılmıştır.

Türkiye’de emlak vergisi bina, arsa ve arazi vergisi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu vergilerin konusu Türkiye sınırları içinde bulunan bina, arsa ve arazilerdir, mükellefi ise bunların maliki, varsa intifa hakkı sahibi, ikisi de yoksa malik gibi tasarruf edenlerdir. Müşterek mülkiyet halinde malikler hisseleri oranında müteselsilen sorumludurlar. Daimi ve geçici muafiyetlerin uygulandığı bu vergilerinin matrahı, bina, arsa ve arazinin vergi değeridir. Bina vergisinin oranı meskenlerde binde bir, diğerlerinde binde iki, arazi vergisinin oranı da arazilerde binde bir, arsalarda ise binde üç’tür. (Bu oranlar 1998’de çıkarılan 4369 sayılı Kanun’dan önce binalarda binde beş, meskenlerde binde dört, arsalarda binde altı ve arazilerde binde üç olarak uygulanmaktaydı). Oranlar Büyükşehir belediyesi sınırlarında iki kat uygulanmaktadır. Bina ve arazi vergileri mükellefin yazılı beyanı üzerine yıllık olarak tarh ve tahakkuk ettirilmektedir. Beyan edilen miktarlar idarece belirlenen maliyet bedelinden veya kanuni ölçülere dayanılarak takdir komisyonlarınca belirlenen birim değerden düşük olamaz. Düşük beyanda bulunulması halinde mükellefin beyan ettiği miktar söz konusu sınırlara yükseltilmektedir.

Emlak Vergisi Kanunu uyarınca bina, arsa ve araziler için dört yılda bir defa beyanname verilir. Vergi; Mart, Nisan ve Mayıs aylarında birinci taksidi, Kasım ayında da ikinci taksidi olmak üzere iki eşit taksitte ödenir. Belediyeler tarafından tahsil edilen emlak vergisinin %15’i özel idare payı olarak ayrılmaktadır. Büyükşehir

belediyesi sınırları içinde ayrıca kalan miktarın %20'si de Büyükşehir belediyesi payı olarak ayrılmaktadır.

2.2.4.5. Diğer gelir kalemleri (Yardımlar ve Fonlar)

Belediyeler çeşitli Bakanlıklara bağlı fon ve kaynaklardan hibe ve yardım almaktadırlar. Bunların dağıtımında siyasal nedenlerden dolayı eşitlik sağlanamamaktadır. Fon ve yardımlarla ilgili bir diğer sorun, bunların çok çeşitli olması ve ilgili idarelerce yeterince bilinmemesidir. Merkezi yönetimin belediyelere sağladığı fon ve yardımlar;

- Mahalli İdareler Fonu
- Belediye Fonu
- D.P.T. Tarafından Kalkınmada Öncelikli Yörelere Yapılan Yardımlar
- Turizm Bakanlığı Yardımları
- Türk Sporunu Teşvik Fonu
- Geliştirme ve Destekleme Fonu
- Çevre Kirliliğini Önleme Fonu
- Trafik Hizmetlerinin Geliştirme Fonu
- Maliye Bakanlığı Hibe Yardımları
- Tahkim Yoluyla Sağlanan Gelirler.⁶⁰

---

⁶⁰ Nuri Tortop, **Yerel Yönetim Maliyesi**, TODAİE Yayını, No:263, Ankara 1996, s. 126.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BELEDİYE YÖNETİMLERİNİN BÜTÇESEL YAPILARININ ANALİZİ
(KÜTAHYA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 1997 SONRASI)

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİNDE BÜTÇE UYGULAMALARI

3.1.1. Kütahya Belediyesinde 1991 Öncesi Bütçe Uygulamaları

Türkiye’de Belediyelerde 1991 yılına kadar klasik bütçe sistemi uygulanmıştır. Klasik bütçe sisteminde ödenekler hizmetin niteliğine ve miktarına göre değil, hizmeti yerine getirecek olan örgütün ihtiyacına göre belirlenmektedir. Örgütsel birimleri esas alan bu sistem içerisinde belediye harcamaları birimlere göre gruplandırılmaktadır. İdari sınıflandırma ile birlikte uygulanan harcama kalemlerine göre sınıflandırmada harcama kalemlerinin ayrıntısı bilinmektedir. Örneğin: Makina teçhizat alımları, hizmet giderleri veya personel giderlerinin ayrıntısı bilinmekte; ancak belediye bünyesindeki bir programın belediyeye maliyeti bilinmemektedir. Harcama kalemlerine dağılmış olan maliyetlerden program maliyetini çıkarma imkanı yoktur. Kütahya Belediyesinde 1991 yılına kadar bu anlayışa göre bütçeler hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bu esasa göre hazırlanan 1990 yılı bütçesi aşağıda verilmiştir. 1931 tarihli “Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Talimatnamesi” ne dayanan klasik bütçe sistemi ile ilgili Kütahya Belediyesinin 1990 yılı bütçesi ele alınarak incelenecektir.

Aşağıda tablo halinde verilen Kütahya Belediyesi 1990 yılı bütçesinde de görüleceği gibi sınıflandırma harcama kalemlerine göre yapılmaktadır. Ödenekler bölümü altında belediyenin ödenek gerektiren bütün harcamaları; personel giderleri bölümü altında belediyenin tüm birimlerine ait memur ve işçi giderleri toplanmaktadır. Diğer bölümler için de durum aynıdır. Yönetim giderleri bölümü altında belediyeye ait tüm birimlerin kırtasiye, baskılı kağıt, yayın, yakacak, temizlik, haberleşme, aydınlatma ve taşıma giderleri toplanmaktadır. Hizmet giderleri bölümünde genel yönetim ile ilgili giderler, esenlik hizmetleri, paklama hizmetleri giderleri, sağlık ve sosyal yardım hizmetleri giderleri, bayındırlık hizmetleri giderleri, ulaştırma giderleri, tarım hizmetleri giderleri, eğitim hizmetleri giderleri ve ekonomik faaliyetler giderleri ayrıntılı olarak yer almaktadır. Kurum giderleri altında belediyeye bağlı hal, mezbaha, mezarlıklar, hastaneler ve benzeri kurumların giderleri yer almaktadır. Çeşitli giderler bölümü altında ise belediyeye ait işyerlerinin çeşitli giderleri, propaganda ve tanıtma giderleri, ağırlama tören giderleri, bakım ve küçük onarım giderleri ve tahsisi mahiyette giderler bulunmaktadır.

Tablo 3.1. 1990 Yılı Kütahya Belediyesi Gider Bütçesi (Harcamaların Sınıflandırılması)

A CETVELİ

KISIM	BÖLÜM	LİRA
	11.000 Ödenekler	44.179.176
	12.000 Personel Giderleri	8.162.131.282
	13.000 Yönetim Giderleri	683.096.000
	14.000 Hizmet Giderleri	1.705.092.499
	15.000 Kurum Giderleri	214.801.000
	16.000 Çeşitli Giderler	89.143.000
	CARİ HARCAMALAR TOPLAMI	10.898.442.957
	21.000 Etüd ve Proje Giderleri	20.002.000
	22.000 Yapı Tesis ve Büyük Onarım Giderleri	1.773.000.012
	23.000 Makine Teçhizat Taşıt Alım ve Onarım Giderleri	357.502.003
	YATIRIM HARCAMALARI TOPLAMI	2.150.504.015
	31.000 Kurumlara Katılma Payları ve Sermaye Teşkilleri	365.000.003
	32.000 Kamulaştırma ve Taşınmaz Mallar Satınalmaları	1.000.000.001
	33.000 İktisadi Transferler	-
	34.000 Mali Transferler	301.679.706
	35.000 Sosyal Transferler	119.373.318
	36.000 Borç Ödemeleri	4.445.000.000
	SERMAYE TEŞKİLİ VE TRANSFER HARCAMALARI TOPLAMI	6.231.053.028
	GENEL TOPLAM	19.280.000.000

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1990 Yılı Bütçesinden Alınmıştır.

Yukarıda saydığımız bölümler belediye bütçesinin cari harcamalar kısmını oluşturmaktadır. Yatırım harcamaları kısmı içerisinde ise etüd ve proje giderleri, yapı tesis ve büyük onarım giderleri ile makina teçhizat taşıt alımları ve onarımları bölümleri yer almaktadır.

Yatırım harcamalarında da uygulama aynı şekildedir. Tüm belediye birimlerine ait etüd ve proje giderleri, etüd ve proje giderleri bölümü adı altında; tüm belediye birimlerine ait yapı tesis ve büyük onarımlarla ilgili projeler yapı tesis ve büyük onarım giderleri bölümü altında; tüm belediye birimlerine ait makina teçhizat ve taşıt alımları ise makina teçhizat taşıt alımları ve onarımları bölümü altında toplanmaktadır. Sermaye teşkili ve transferler kısmı içerisinde ise altı bölüm yer almaktadır: Bu bölümler kurumlara katılma payları ve sermaye teşkilleri, kamulaştırma ve taşınmaz mal satın almaları, iktisadi transferler, mali transferler, sosyal transferler ve borç ödemeleridir.

Klasik bütçe sistemi içerisinde yukarıda değinildiği gibi belediye birimlerinin örneğin bayındırlık hizmetlerinin, paklama hizmetlerinin bütçesini veya

harcamalarını görme imkanı bulunmamaktadır. Bunun yanında personel giderleri, işçi yevmiyeleri, memur aylıkları, sosyal yardımlar şeklinde raporlama imkanı bulunmaktadır. Aynı şekilde diğer bölümlerle ilgili harcamalar bazında çok detaylı bilgi almak ve raporlamak mümkündür. Buradan şu söylenebilir: Klasik bütçe sistemi içinde harcamaların hangi kalemlere yöneldiği veya ekonomik olarak ne şekilde geliştiği görülebilir. Ancak fonksiyonel olarak belediye birimlerinin hangi hizmetler için ne kadar harcama yaptığını birimlerin belediye bütçesi veya harcamaları içindeki payını belirleme imkanı yoktur.

Tablo 3.2. 1990 Yılı Kütahya Belediyesi Gelir Bütçesi

B CETVELİ

BÖLÜM	ÖDENEĞİN ÇEŞİDİ	LİRA
51.000	Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından %6 oranında belediye payı	8.000.000.000
52.000	Belediye Vergileri	3.772.500.000
53.000	Belediye Harçları	460.000.000
54.000	Harcamalara Katılma Payları	372.001.000
55.000	Belediyece yönetilen kurumlar teşebbüsler hasılatı ve işletme karları	563.003.000
56.000	Çeşitli Gelirler ücretler yardımlar ve fonlar	6.112.496.000
GENEL TOPLAM		19.280.000.000

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1990 Yılı Bütçesinden Alınmıştır.

Klasik bütçe sistemi içinde ise belediye gelirleri altı bölüm altında toplanmaktadır. Bunlar;

- Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından belediye payı,
- Belediye vergileri,
- Belediye harçları,
- Harcamalara katılma payları,
- Belediyece yönetilen kurumlar teşebbüsler hasılatı ve işletme karları,
- Çeşitli gelirler, ücretler, yardımlar ve fonlardır.

Tablo 3.2.'de Kütahya Belediyesinin klasik bütçe esasına göre hazırlanmış gelir bütçesine yer verilmiştir. İlk sırada yer alan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından belediye payı 1990 yılı için %6 oranında uygulanmakta olup, Kütahya Belediyesi gelir bütçesi içerisinde % 41,5'lik bir büyüklük ifade etmektedir.

Belediye vergileri; meslek vergisi, ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi, emlak vergisi, çeşitli vergiler ve vergi cezalarından oluşmaktadır. Kütahya Belediyesi 1990 yılı bütçesi incelendiğinde belediye vergilerinin belediyenin toplam bütçesi içindeki payı %19,5'tir.

Belediye harçları, belediye gelirleri içinde önemli bir yer tutmamaktadır. 1990 yılı Kütahya Belediyesi gelir bütçesi içindeki payı %2,4'tür. Temizlik ve aydınlatma harcı, işgaliye harcı, tatil günleri çalışma ruhsatı harcı, kaynak suları harcı, tellallık harcı, hayvan kesimi ve denetleme harcı, ölçü ve tartı aletleri muayene harcı, bina inşaat harcı ve çeşitli harçlar başlıca belediye harçlarıdır.

Harcamalara katılma payları; belediye gelirleri içinde önemli bir yer tutmamaktadır. En önemlileri yol harcamalarına katılma payı, kanalizasyon harcamalarına katılma payı ve su harcamalarına katılma payıdır. 1990 yılı Kütahya Belediyesi gelir bütçesi içerisinde harcamalara katılma payı oranı %1,9'dur.

Belediyelerce yönetilen kurumlar teşebbüsler hasılatı ve işletme karları; 1990 yılı Kütahya Belediyesi bütçesinin %29,2'sini oluşturmaktadır. Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı içerisinde bayındırlık kurumları ulaştırma kurumları hasılatı ekonomik faaliyetler kurumları hasılatı önemli yer tutmaktadır.

Çeşitli gelirler, ücretler, yardımlar ve fonlar; bu gelir bölümü Kütahya Belediyesi 1990 yılı bütçesi içerisinde %31,7 büyüklüğündedir. Belediye malları gelirleri bu gelir bölümü içerisinde çok önemli bir yer tutmaktadır.

3.1.2. Belediyelerde Klasik Bütçe Sisteminden Program Bütçe Sistemine Geçiş Nedenleri

Klasik bütçe sisteminin amacı kamu harcamaları miktar ve bileşiminin yasamanın onayladığı biçimde gerçekleşip gerçekleşmediğini mali açıdan denetlemektir. Verilen hizmetin cari, yatırım, transfer harcamaları yönüyle "kaçı mal olduğu"nu anladığımız bu sistemde "ne kadar" üretildiğini; "daha uygun" bir bedel karşılığında "farklı miktar" üretimin mümkün olup olmadığını bilemeyiz; bu nedenle savurganlık olup olmadığı anlaşılır. Ayrıca farklı idareler aynı fonksiyonu üstlenebilirler. Faaliyetin gerçek maliyeti açıkça görülmez. Hizmet sunumu için "tek" çözüm önerilir. Oysa, mevcut çıktıyı elde etmek için alternatifler arasından

asgari girdi miktarı ve niteliği belirlenirse, daha verimli-etkin çalışmak mümkün olabilir. En fazla çıktıyı en az girdiyle üretmekle kaynak sıkıntısı da hafifletilir.⁶¹

Belediyelerde Program sistemine geçişi doğuran çeşitli nedenler vardır. Bunlar:

- Klasik bütçe ilkelerinin katı bir biçimde uygulanması
- Ödenek tahsisi ve denetiminin yetersizliği
- Plan-bütçe ilişkisinin zayıflığı
- Kamu yönetiminde yeniden düzenleme gereği.

Klasik bütçe anlayışına göre bütçe ödeneklerinin verilmesinde sunulacak olan kamu hizmetlerinin miktarı ve niteliği göz önüne alınmayıp ödenekler daha çok hizmetleri yapacak olan örgütlerin ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir.⁶²

3.1.3. 1991 Yılından Sonra Belediyelerde Uygulanan Bütçe Sistemi (Program Bütçe)

Planlama, Programlama ve Bütçeleme Sistemi, Ülkemizde kısaca Program Bütçe olarak kullanılmakta olup bu bütçeleme tekniğinin temel özelliği kamu giderlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak şeklinde ifade edilebilir.⁶³

Sevk ve idarede etkinlik sağlayacak yöntemlerin bütçe aracılığıyla uygulamaya konulması, elde olunan sonuçların değerlendirilmesi, bütçe yapma tekniklerinin buna göre şekillendirilmesi ve düzenlenmesi; program bütçe sistematığının ortaya çıkmasını sağlamıştır.⁶⁴

Ülkemizde de 1970 yılından itibaren yapılan hazırlıklardan sonra 1973 yılı bütçesinden başlayarak program bütçe uygulamasına geçilmiştir. Belediyelerde ise 2 Mayıs 1990 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği” ile 1991 yılından itibaren program bütçe uygulamasına geçilmiştir. Kaynakların plana uygun ve etkin olarak kullanılması

⁶¹ Figen Altuğ, *Kamu Bütçesi*, Ezgi Yayınları, Bursa, 1999, s.37.

⁶² Hatice Dayar, a.g.e., s. 66.

⁶³ Macit İnce, *Maliye Politikası Ders Notları*, Olgaç Matbaası, Ankara, s. 59.

⁶⁴ Macit, İnce, a.g.e., s. 54.

zorunluluğu, klasik bütçe sisteminden, program bütçe sistemine geçişi gerekli kılmıştır.

Bu sistemin esası, devletin belirli hedeflere ulaşabilmek amacıyla yaptığı hizmetlerin öncelik sırası içinde ve bütçelemenin; fonksiyonlar, programlar, faaliyet ve projeler esası içerisinde sınıflandırılmasına dayanmaktadır.⁶⁵

Program bütçede; amaçların belirlenmesinden sonra bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için yapılması gereken faaliyetlerin programlar halinde belirlenmesi yoluna gidilmektedir. Söz konusu uygulamaların gerçekleştirilmesine yönelik temel hizmetleri belirlemek üzere alt programlara yer verilmekte, hizmetlerin gerçekleştirilme biçimini yansıtmak üzere bunlar da faaliyet ve projelere ayrılmaktadır.

Bu bütçe uygulaması, maliyet-fayda analizlerine büyük önem vermekte olup bütçe olanaklarının en etkin düzeyde kullanımı bakımından mevcut alternatifler arasından en uygunun seçimini zorunlu kılmaktadır. Program bütçe tekniğinin amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi, gerekli verilerin sağlıklı bir şekilde toplanması ve değerlendirilmesi yanında etkin bir muhasebe düzenine ihtiyaç göstermektedir. Sayısal tekniklerin, sağlıklı verilere dayalı bir şekilde en kısa süre içerisinde ve en doğru sonuçları verebilecek biçimde uygulanması, program bütçe açısından büyük bir önem taşımaktadır. Program bütçe; sağlam verilere, teşhis ve model çalışmalarına, uygulama ile etkin bir kontrol ve denetime dayandırıldıkları takdirde plan hedeflerine daha süratli ulaşılması bakımından olumlu bir ortam yaratır. Bu uygulama, planlanan hedeflere varılabilmesi için uygulanabilecek alternatif programlar arasından en rasyonel seçimi yapma fırsatı veren, israfi önleyerek, hizmet—maliyet ve maliyet—fayda analizleri yoluyla en yüksek verimin sağlanmasına olanak veren bir bütçe tekniğidir.

Her daire ve kamu kuruluşunu, yönettiği ve yapacağı işleri yapma nedenlerini araştırmaya zorlaması, amaçların açıklığa kavuşturulmasını gerektirmesi, yapılacak işler konusunda karar verilirken çeşitli alternatiflerin neler olduğu ve en isabetlisinin ortaya konulması, kaynak kullanımında optimal bölüşümün göz önünde

---

⁶⁵ Emine Karaduman, *Program Bütçe Uygulaması ve Sonuçları*, Maliye Dergisi, S.26, Mart-Nisan, 1977, s. 93.

bulundurulması, kantitatif tekniklere ve bilimsel araştırmaya dayanması, sorumlulara bilinçli hareket edebilme olanağı sağlaması, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi bakımından uygun bir ortam yaratması, programlar arasında karşılıklı ilişkileri göz önünde bulundurması, mali denetimde etkinlik sağlaması, program bütçenin başlıca niteliklerini oluşturmaktadır.⁶⁶

Kamu Mali Yönetiminin yeniden yapılanmasını amaçlayan ve 1995 yılından beri çalışmaları sürdürülen kamu mali yönetim projesi kapsamında yeni bütçe sınıflandırılması üzerine maliye bakanlığınca çalışmalar başlatılmış ve 1998 yılında devlet mali istatistikleri modeli esas alınarak bir sınıflandırma yapılmıştır. Yeni bütçe kod yapısı veya diğer bir ifade ile analitik bütçe sınıflandırılması kapsamında yerel yönetimlerden belediyeler de bulunmaktadır. Yeni Bütçe Kodlamasının Belediyelerde 1 Ocak 2005 tarihinde uygulanması hedeflenmektedir.⁶⁷

Belediyelerde uygulanan bütçe sistemleri hakkında yapılan bu açıklamalardan sonra hizmet, gelir ve bütçe yapılarının analizi konusu ele alınacaktır.

3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİNİN HİZMET-GELİR VE BÜTÇE YAPISININ ANALİZİ

Bu bölümde belediyelerin önce hizmet yapıları analiz edilerek, daha sonra gelir ve bütçe yapıları incelenecektir.

3.2.1. Hizmet Yapısının Analizi

Belediyelerde Program bütçe sistemi, belediye görevlerinin yapılan hizmet açısından sınıflandırıldığı, kaynakların dağıtımında ve faaliyetlerin değerlendirilmesinde hizmetin esas alındığı bütçe sistemidir. Bu demek değildir ki program bütçede sadece hizmet sınıflandırması yapılmakta, ödenek sınıflandırması yapılmamaktadır. Aksine hizmet sınıflandırması yanında belediye bütçelerinin ekonomik ve mali analizine imkan veren ödenek sınıflandırması da yapılır.

Belediye birimleri belediyelere görev olarak verilen hizmetleri yerine getirmek üzere kanunlarla kurulurlar. Belediye bütçe formu düzenlenirken belediye teşkilatlanma şekli dikkate alınmaksızın hizmetler dikkate alınarak sınıflandırma

⁶⁶ Gürsoy, a.g.e., (C.II), ss. 163-164.

⁶⁷ Hayrettin Güngör, "Analitik Bütçe Sınıflandırması ve Yerel Yönetimler", *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, Ağustos 2002, Cilt:7, S.8, s. 26.

yapılmıştır. Çünkü belediyelerde teşkilatlanma şekli değişebildiği halde hizmetler nitelik bakımından değişmemektedir. Belediye hizmetlerini ana hizmet gruplarına ayırmak, program bütçenin esasını teşkil eder. Belediyelerin gördükleri ana hizmet grupları ve kod numaraları aşağıda gösterilmiştir:

- 101 – Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri
- 111- Esenlik Hizmetleri
- 112- Temizlik ve Çevreyi Koruma Hizmetleri
- 113- Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri
- 114- Bayındırlık Hizmetleri
- 115- Ulaştırma Hizmetleri
- 116- Tarım Hizmetleri
- 117- Eğitim, Kültür, Spor, Turizm ve Tanıtma Hizmetleri
- 118- Ekonomik Hizmetler
- 119- Su ve Kanalizasyon Hizmetleri

Tablo 3.3'te Kütahya Belediyesi 1997-2003 yılları harcamalarının hizmet programlarına dağılımı görülmektedir.

Program sınıflandırması içinde harcamalar ekonomik açıdan ödenek türlerine göre cari, yatırım ve transfer harcamaları olarak 3 temel gruba ayrılırlar. Bir hizmet programına tahsis edilen ödenekler personel giderleri, yolluklar, hizmet alımları, tüketim malları ve malzemeleri alımları, demirbaş alımları, makine teçhizat ve taşıt alımları, yapı tesis ve büyük onarım giderleri, diğer ödemeler ve transferler gibi harcama kalemlerine ayrılır.

Tablo 3.4'te ise Kütahya Belediyesi 1997-2003 yılları arası harcamalarının ekonomik açıdan ödenek türlerine ve harcama kalemlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Harcamaların Hizmet Programlarına Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

KODU	AÇIKLAMASI	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Top. Ghd. içindeki Oran %	Top. Ghd. içindeki Oran %	Top. Ghd. içindeki Oran %	Top. Ghd. içindeki Oran %
101	GENEL YÖNETİM VE DESTEK HİZMETLERİ	108.600	170.503	280.987	392.082	640.674	1.076.354	1.484.676	5,9	5,2	5,5	5,9
111	ESENLIK HİZMETLERİ	103.389	152.800	298.729	405.665	553.691	964.799	1.121.841	4,5	4,5	5,0	4,5
112	TEMİZLİK VE ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	260.277	410.188	1.068.601	1.477.593	2.599.913	2.798.374	3.224.685	14,1	21,1	14,5	12,9
113	SAGLIK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	15.466	30.596	38.887	59.071	103.185	215.908	497.519	0,9	0,8	1,1	2,0
114	BAVINDIRLIK HİZMETLERİ	472.554	830.839	962.142	1.246.772	2.913.230	6.002.063	6.028.872	25,5	23,6	31,0	24,1
115	ULASTIRMA HİZMETLERİ	327.727	499.285	802.625	1.246.772	1.791.455	2.395.390	3.434.419	17,7	14,5	12,4	13,7
116	TARIM HİZMETLERİ	105.385	180.402	469.834	564.866	820.665	1.101.030	1.212.236	5,7	6,7	5,7	4,9
117	EĞİTİM, KÜLTÜR, SPOR, TURİZM VE TANI	41.197	69.585	122.803	236.305	391.403	485.002	1.015.430	2,2	3,2	2,5	4,0
118	EKONOMİK HİZMETLER	14.487	19.983	34.185	61.823	62.538	98.315	140.340	0,8	0,5	0,5	0,6
119	SU VE KANALİZASYON HİZMETLERİ	285.417	408.945	708.862	1.270.295	1.747.658	2.980.621	5.245.022	15,4	14,2	15,4	21,0
900	TRANSFERLER	115.585	240.101	477.471	397.538	703.550	1.241.948	1.598.844	6,2	5,7	6,4	6,4
	GENEL TOPLAM	1.830.084	3.013.227	5.265.126	7.797.405	12.327.982	19.359.804	25.003.884	100	100	100	100

Kaynak: Tablodaki Veriler Kütahya Belediyesi 1997-2003 Mali Yılları Kesin Hesaplarından alınmıştır.

Kütahya Belediyesinin 1997- 2003 yılları arası harcamalarını hizmet programlarına dağılımına göre inceleyecek olursak şu sonuçlara varılabilir:

Genel yönetim ve destek hizmetleri

Bu hizmet programı altında Özel Kalem, Yazı İşleri, Bilgi İşlem, Hesap İşleri, Gelir, Satın Alma, Hukuk ve Personel Alt Programları bulunmaktadır. Bu alt programların harcamaları cari harcamalardan oluşmaktadır. Tabloya baktığımızda harcamaların yıllar itibariyle çok fazla değişmediğini % 5 ile 5,9 arasında olduğu ifade edilebilir.

Esenlik Hizmetleri

Bu hizmet programı altında ise zabıta, itfaiye ve trafik hizmetleri bulunmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı gibi Esenlik hizmetleri de ağırlıklı olarak cari harcamalardan oluşmaktadır. Esenlik hizmetlerinin toplam gider içerisindeki payı % 4,5 ile 5,7 arasında değişmektedir. 2001 ve 2003 yıllarında esenlik hizmetlerinin toplam gider içindeki payı % 4,5, 1999 yılında ise % 5,7 olmuştur. Esenlik hizmetlerinde yatırım olarak arazöz alımı, yangın söndürme malzemeleri ve sinyalizasyon alımını sayabiliriz. Ancak incelenen dönemde bu şekilde büyük çaplı bir yatırıma rastlanmamaktadır.

Temizlik ve Çevre Koruma Hizmetleri

Bu hizmet programı altında sadece temizlik hizmetlerine ait harcama kalemleri yer almaktadır. Temizlik hizmetlerinin toplam giderler içindeki oranı 1997 yılında % 14,1; 1998 yılında % 13,6 olmuş 1999 yılında ciddi bir artış ile oran % 20,3 'e çıkmıştır. 2001 yılındaki oran ise % 21,1 dir. 2002 yılında oran % 14,5 olmuş 2003 yılında ise yedi yıllık dönemin en düşük seviyesi olan % 12,9 'a gerilemiştir. Bu oran son yıllarda temizlik hizmetlerinin toplam giderler içindeki payının düştüğünü göstermektedir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri

Sağlık işleri müdürlüğü ve mezarlıklar müdürlüğü bu hizmet programı altında yer alan alt programlardır. Tablonun incelenmesinden de görüleceği gibi sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin toplam giderler içindeki payı % 0,7 ile % 2,0 arasında değişmektedir. Bu hizmet programındaki en önemli iki harcama kalemi şehrin

ilaçlanması ile ilgili giderler ve mezarlıkların bakım ve onarım giderleridir. Bu giderlerin 2003 yılında artarak toplam giderler içindeki payının % 2 olduğu görülmektedir.

Bayındırlık Hizmetleri

Bu hizmet programı altında İmar İşleri ve Fen İşleri alt programları yer almaktadır. İmar işleri müdürlüğünün harcamaları cari harcamalardan oluşmaktadır. En önemli harcama kalemi imar uygulamalarıdır. Fen işleri müdürlüğü ise belediyenin yatırımlarının çoğunu yerine getirmektedir. Yol, asfalt, inşaat, restorasyon ve kanalizasyon gibi yatırımları fen işleri müdürlüğü yerine getirmektedir. Tablo incelendiğinde bayındırlık hizmetlerinin toplam giderler içindeki payının % 18,3 ile % 31,0 arasında değiştiği görülmektedir. En düşük oranın gerçekleştiği 1999 yılında yatırımların azaldığını en yüksek oranın gerçekleştiği 2002 yılında ise yatırımların arttığı söylenebilir.

Ulaştırma Hizmetleri

Bu hizmet programı altında Otobüs İşleri ve Makine İkmal alt programları yer almaktadır. Ulaştırma hizmetleri ile ilgili harcamaların çoğunluğunu Makine İkmal Müdürlüğü yapmaktadır. Tablo 3.2'yi incelediğimizde 1997 yılında % 17,7 olan ulaştırma hizmetlerinin toplam gider içindeki payı her yıl biraz daha azalarak 2002 yılında % 12,4'e düşmüştür. 2003 yılında ise % 13,7 olmuştur. Ulaştırma giderlerinin çoğunluğunu iş makinesi alımları, yedek parça alımları, personel giderleri ve akaryakıt alımları oluşturmaktadır.

Tarım Hizmetleri

Bu hizmet programı altında Park ve Bahçeler ile Veterinerlik alt programları yer almakta olup harcamaların büyük bir kısmını Park ve Bahçeler Müdürlüğü yapmaktadır. Tarım hizmetlerindeki artış ve azalışlar tamamen o yıl içinde yapılan Park ve Bahçe yatırımları ile ilgilidir. Tablo incelendiğinde Park ve bahçeler için en fazla yatırımın 1999 yılında yapıldığı, sonraki yıllarda yatırımların azaldığı görülmektedir. İncelenen yedi yıllık dönemde en yüksek oran 1999 yılında % 8,9 olarak gerçekleşmiş, en düşük oran ise 2003 yılında % 4,9 olmuştur.

Eğitim, Kültür, Spor, Turizm ve Tanıtım Hizmetleri

Bu hizmet programı altında Basın Yayın ve Halkla İlişkiler alt programına ait harcama kalemleri yer almaktadır. Bu müdürlük temsil, tören, ağırlama, fuar ve organizasyon gibi belediye faaliyetlerini yerine getirmektedir. Tablodan da grldği gibi eğitim, kültür, spor, turizm ve tanıtım hizmetlerinin toplam giderler içindeki oranı 1997 yılında % 2,2 iken bu oran yıllar itibariyle yükselmiş ve 2003 yılında % 4'e yükselerek artış göstermiştir.

Ekonomik Hizmetler

Bu hizmet programı altında İktisat İşleri Mdrlği ve Hal Mdrlğine ait harcama kalemleri yer almaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi ekonomik hizmetler belediye faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutmamaktadır. Ekonomik faaliyetlerin toplam gider içindeki payı % 0,8 ile % 0,5 arasında değişmektedir. İktisat işleri mdrlğinin gençlere beceri kazandırmaya yönelik yapacağı dikiş nakış ve kurs alışmaları; Hal Mdrlğinin şehre gelen sebze ve meyvenin şehir halinden geçmesine yönelik yapacağı çalışmalar ekonomik hizmetlerin giderler içerisindeki payını artıracaktır.

Su ve Kanalizasyon Hizmetleri

Bu hizmet programı altında Su İşleri Mdrlği ve Atık Su Arıtma Hizmetleri Mdrlğine ait harcama kalemleri yer almaktadır. Belediyelerin en önemli görevlerinden birisi de şehrin içme suyunu temin etmek ve atık suları arıtmaktır. Tablo incelendiğinde su ve kanalizasyon hizmetlerine yönelik harcamaların 1997 yılında % 15,4, 1998 yılında % 13,6, 1999 yılında % 13,5 olduğu ve yatırımların azaldığı görülmektedir. 2000 yılında oran tekrar % 16,3'e yükselmiş; sonraki iki yılda ise yine düşerek % 14,2 ve 15,4 olmuştur. 2003 yılına gelindiğinde ise oranın % 21 olduğu görülür. Bu artışın nedeni su işleri mdrlği tarafından şehrin su borularını yenilemeye yönelik çalışmalar ve yeni su deposu yapım çalışmalarıdır.

Transferler

Bu program altında, Kamulaştırmalar, Dernek Birlik ve Kurumlara Katılım Payları, Mali Transferler, Sosyal transferler ve borç ödemeleri bulunmaktadır.

Tablodan da anlaşıldığı gibi transferler programı çok fazla dalgalanma göstermemektedir. Transfer harcamalarının toplam gider içindeki en yüksek oranı 1999 yılında % 9,1 olarak gerçekleşmiş en düşük oran ise 2000 yılında % 5,1 olmuştur.

Transfer harcamaları İller Bankası payı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf Payı, Çocuk Esirgeme Kurumu payı, Asker Ailelerine Yardım Payı, Gençlik Spor İl Müdürlüğü Payı gibi her yıl ödenen Mali Transferlerden, kamulaştırma giderlerinden ve yönetim giderlerine iştirak payı, ek karşılıklar, sosyal yardım zammını, memurlara yiyecek yardımı ve emekli ikramiyeleri gibi sosyal transferlerden oluşmaktadır.

Yukarıda sayılan kanuni paylar her yıl bütçe üzerinden belli bir oranda hesaplanmakta ve oranları değişmemektedir. Bu nedenle kanuni paylardan dolayı transfer harcamalarında dalgalanma olması mümkün değildir. Dalgalanmaya neden olacak kalemler; kamulaştırma giderleri, memur emekli ikramiyeleri, yedek ödenek ve borç ödemeleridir. Kütahya Belediyesinin incelenen yıllarda iller bankası veya diğer finans kurumlarından borçlanma yoluna gitmediği için borç ödemeleri de transfer harcamalarını yükselten kalem olmamaktadır. Transfer harcamalarının toplam harcamalar içindeki payının % 8 olduğu; 1998 yılında ve toplam harcamalar içindeki payının % 9,1 olduğu 1999 yılında kamulaştırma giderlerinin emekli olan memurlar için ödenen emekli ikramiyelerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Kütahya Belediyesinin 1997-2003 yılları arasındaki giderlerinin harcama kalemlerine dağılımını incelediğinde aşağıdaki sonuçlara varılabilir:

Belediye cari harcamalar üç ana harcama kaleminden oluşur. Bunlar: personel giderleri, hizmet alımları ve tüketim malları ve malzemeleri alımlarından oluşturmaktadır. Personel giderleri harcama kalemi incelediğinde, incelenen yılın ilk dört yılında toplam gider içerisindeki payının %40'ın üzerinde olduğu görülmektedir. 2001 yılından itibaren ise oran düşmeye başlamıştır. Personel giderlerinin ilk yıllarda yüksek olmasının nedeni özellikle işçi ücretlerinde meydana gelen artışlardır. 2001 yılından sonra ise memur ve işçi sayısının azaltımı etkili olmuştur.

Tablo 3.4. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Giderlerinin Harcama Kalemlerine Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

KODU	AÇIKLAMASI	1997	Top. Gid. İçindeki Oranı %	1998	Top. Gid. İçindeki Oranı %	1999	Top. Gid. İçindeki Oranı %	2000	Top. Gid. İçindeki Oranı %	2001	Top. Gid. İçindeki Oranı %	2002	Top. Gid. İçindeki Oranı %	2003	Top. Gid. İçindeki Oranı %
100	Personel Giderleri	775.356	41,9	1.252.654	41,6	2.266.198	43,0	3.357.874	43,1	4.043.148	32,8	5.152.399	26,6	6.878.400	27,5
200	Yolluklar	1.717	0,1	1.857	0,1	5.556	0,1	10.860	0,1	12.947	0,1	21.239	0,1	26.516	0,1
300	Hizmet Alımları	203.405	11,0	355.330	11,8	942.493	17,9	1.388.556	17,8	2.671.646	21,7	3.542.395	18,3	4.735.428	18,9
400	Tüketim Malları ve Malzeme Alımları	216.124	11,7	363.759	12,1	548.989	10,4	874.325	11,2	1.654.887	13,4	2.486.441	12,8	3.208.775	12,8
500	Demirbaş Alımları	2.114	0,1	730	-	608	-	7.809	0,1	3.909	-	29.227	0,2	37.466	0,2
800	Diğer Ödemeler	32.891	1,8	61.717	2,0	102.268	2,0	195.529	2,5	340.344	2,8	416.231	2,2	850.069	3,4
	CARİ	1.231.607	66,6	2.036.047	67,6	3.866.112	73,4	5.834.953	74,8	8.726.881	70,8	11.647.932	60,2	15.736.654	62,9
	GİDERLER TOPLAMI														
600	Makine Teçhizat ve Taşıt Alımları	98.143	5,3	71.105	2,3	97.424	1,8	212.419	2,7	156.500	1,3	427.984	2,2	359.881	1,5
700	Yapı Tesis ve Binyık Onarım	404.750	21,9	665.975	22,1	824.119	15,7	1.352.496	17,4	2.741.051	22,2	6.041.940	31,2	7.308.505	29,2
	YATIRIM GİDERLERİ TOPLAMI	502.893	27,9	737.080	24,4	921.543	17,5	1.564.915	20,01	2.897.551	23,5	6.469.924	33,4	7.668.386	30,7
900	GENEL TOPLAM	1.850.084	100	3.013.227	100	5.265.126	100	7.794.906	100	12.327.982	100	19.359.804	100	25.003.884	100
	TRANSFERLER	115.584	6,2	240.100	8,0	477.471	9,1	395.038	5,1	703.550	5,7	1.241.948	6,4	1.598.844	6,4

Kaynak: Tablodaki Veriler Kütahya Belediyesi 1997-2003 Mali Yılları Kesin Hesaplarından alınmıştır.

Tablo 3.5. Kütahya Belediyesi 1997-2003 Yılları Arası İşçi-Memur Sayıları

Yıllar	Memur	İşçi	Toplam
1997	302	421	723
1998	297	406	703
1999	282	360	642
2000	264	322	586
2001	246	284	530
2002	244	250	494
2003	232	241	473

Kaynak: Kütahya Belediyesi Hesap İşleri Müdürlüğü D.İ.E. Dosyası

Cari harcamalar içerisindeki diğer önemli iki harcama kalemi ise hizmet alımları, tüketim malları ve malzemeleri alımlarıdır. Hizmet alımları içerisinde en önemli harcama kalemi temizlik hizmetleri için yapılmaktadır. Tablonun incelenmesinden hizmet alımlarının özellikle 2001 yılından sonra yükseldiği görülmektedir. Tüketim malları ve malzemeleri alımının en önemli iki harcaması ise elektrik giderleri ve akaryakıt alımlarıdır. Tüketim malları ve malzemeleri alımlarının yedi yıl içerisinde toplam gider içindeki payının en düşük 1999 yılında % 10,4, en yüksek 2001 yılında % 13,4 olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi yolluklar ve demirbaş alımlarının çok düşük oranlarda olduğu, diğer ödemelerin ise özellikle 2003 yılında yükselerek toplam gider içerisindeki payının % 3,4'e çıktığı görülmektedir.

Cari harcamalara genel olarak bakacak olursak toplam giderler içindeki payının 2000 yılında % 74,8 ile en yüksek noktaya çıktığı, 2002 yılında ise % 60,2 ile en düşük noktaya indiği görülmektedir.

Yatırım giderleri Makine Teçhizat ve Taşıt alımları ve Yapı Tesis ve Büyük Onarım giderlerinden oluşmaktadır. Makine Teçhizat ve Taşıt alımları payı hem toplam gider içerisinde hem de yatırım harcamaları içerisinde düşüktür. 1997 yılı içinde % 5,3 olan oran 2001 yılında % 1,3'e kadar düşmüş, 2003 yılında ise % 1,5 olmuştur. Yapı tesis ve büyük onarım giderleri ise belediyelerin en önemli harcama kalemleridir. Belediyeler yapım onarım ve inşaat şeklindeki yatırım hizmetlerini bu harcama kalemi ile gerçekleştirirler. Kütahya Belediyesinin yatırım harcamaları incelendiğinde harcamaların özellikle 2002 ve 2003 yıllarında artarak % 33,4 ve % 30,7 olduğu

görülmektedir. Son yıllardaki bu artışın nedenleri arasında önceki yıllarda başlamış olan projeleri bitirmek için yapılan ilave harcamalar etkili olmuştur.

Yatırım harcamalarının özellikle yapı tesis ve büyük onarım giderlerinin toplam harcamalar içindeki oranının yükselmesi önceki yıllarda başlamış olan bazı projelerin ilave harcamalarla tamamlanmasından ve yeni yatırımların devreye girmesinden kaynaklanmaktadır. Şehrin su altyapısını yenileme çalışmalarının 2002 yılında başlamış olması M. Emin Efendi işhanının 2003 yılında tamamlanması yukarıda söylenenlere örnek gösterilebilir.

Transfer harcamaları belediyelerde genel olarak dengeli bir seyir izler. Bu dengeyi bozacak olan kamulaştırmalar ve borç ödemeleridir. Kütahya Belediyesi borçlanma yoluna gitmediği için diğer yıllara göre transfer harcamalarının yüksek gerçekleştiği 1998 ve 1999 yıllarında kamulaştırmaların yüksek olduğu ve memur emekli sayısının arttığı söylenebilir.

3.2.2. Gelir Yapısının Analizi

Gelir yapısının analizini ele alırken öncelikle gelir türlerine göre tahsilatlar ele alınacaktır. Bu durum aşağıda Tablo 3.6.'da görülmektedir.

1997-2003 yılları arasında elde edilen gelirler incelendiğinde şu sonuçlara varılabilir:

Vergi Gelirleri

Belediye gelirlerinin % 50'den fazlasını vergi gelirleri oluşturmaktadır. Bu oran yıllar itibariyle değişmekle birlikte 1999 yılında % 61,5'e kadar çıkmıştır. 2003 yılında ise % 50,5 olmuştur. Vergi gelirlerinin çok önemli bir kısmını ise 2380 sayılı yasaya göre genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ödenen paylar oluşturmaktadır. Tablo 3.6'da 1100 gelir kodu ile gösterilen bu kalemin toplam gelir içindeki oranı 2001 yılında % 50,6'ya kadar yükselmiştir. 2003 yılında ise bu oran % 35,9 olmuştur. Bu oranlar göstermektedir ki belediyelerin gelirlerinin yarısına yakını merkezi yönetim tarafından sağlanmaktadır. Burada belediyelerin öz gelirlerini artırmanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3.6. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahsilat Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	1998 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	1999 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2000 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2001 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2002 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2003 TAHS.	Toplam Gelir İçin Oran. %
1000	Vergi Gellirleri	917,256	52,1	1,859,674	61,5	2,687,388	55,4	4,364,059	61,2	7,381,829	61,2	10,047,671	54,9	12,949,831	50,5
1100	Gen. Büt. Ver. Gel. Tahs.	748,290	42,5	1,429,175	47,2	2,125,138	43,8	3,500,999	50,6	6,104,054	50,6	7,928,583	43,3	9,219,603	35,9
1200	Belediye Vergileri	132,698	7,5	374,525	12,4	457,289	9,4	659,855	8,8	973,005	8,1	1,744,688	9,5	3,375,639	13,2
1300	Belediye Harçları	36,268	2,1	55,974	1,9	104,961	2,2	203,205	2,7	304,770	2,5	374,400	2,1	354,589	1,4
2000	Vergi Dışı Gelirler	760,729	43,2	1,155,578	38,2	2,141,448	44,2	3,145,139	41,7	4,651,307	38,6	8,232,108	45,0	12,661,777	49,3
2100	Harc. Katıl. Peyi	23,630	1,3	56,740	1,9	151,089	3,1	119,518	1,6	137,048	1,3	95,741	0,5	181,999	0,7
2200	Beld. Od. Diğ. P.	52,982	3,0	46,660	1,6	14,538	0,3	5,114	0,1	26,792	0,2	24,004	0,1	18,296	0,1
2300	Kur. Ve Teş. Hasılatı	271,167	15,4	467,402	15,4	904,587	18,7	1,836,753	24,4	2,867,677	23,8	4,838,114	26,5	5,819,642	22,7
2500	Beld. Mal. Gel.	235,203	13,4	295,216	9,8	640,389	13,2	393,102	5,2	401,148	3,3	1,065,281	5,8	4,116,645	16,0
2600	Ücretler	43,803	2,5	78,187	2,6	112,256	2,3	238,833	3,2	369,578	3,1	656,084	3,6	739,542	2,9
2700	Cezalar	53,218	3,0	98,173	3,2	126,649	2,6	152,813	2,0	211,968	1,8	462,867	2,5	471,983	1,8
2800	Çes. Gel.	80,726	4,6	113,200	3,7	191,940	4,0	398,006	5,2	617,096	5,1	1,090,057	6,0	1,313,670	5,1
3000	Yrd. Ve Fonlar	81,664	4,7	10,717	0,3	17,950	0,4	28,254	0,4	23,684	0,2	19,263	0,1	41,501	0,2
3100	Yard.	81,664	4,7	10,717	0,3	17,950	0,4	28,254	0,4	23,684	0,2	19,263	0,1	41,501	0,2
3200	Fonlar														
	Gen. Top	1,759,649	100	3,025,969	100	4,846,786	100	7,537,452	100	12,086,820	100	18,299,042	100	25,653,109	100

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997-2003 Yılları Kesin Hesaplarından Alınmıştır.

Vergi gelirleri içindeki ikinci gelir türü Belediye vergileridir. Belediye vergilerinin toplam gelir içindeki oranının 1997 yılında % 7,5, 1998 yılında % 12,4 olduğu görülmektedir. Bu ani artış yeni beyan dönemi olmasından, enflasyona bağlı olarak vergilerin yükseltilmesinden kaynaklanabilir. Aynı şekilde 1998 yılında % 9,4, 2000 yılında % 8,8, 2001 yılında 8,1, 2002 yılında % 9,5 olan oranın 2003 yılında % 13,2 olmasının nedeni emlak vergilerinin 2003 yılında çift alınmasından kaynaklanmaktadır.

Belediye harçları vergi gelirleri içerisinde ve toplam gelirler içerisinde önemli bir yer tutmamaktadır. Belediye harçları ile ilgili oranlar merkezi yönetim tarafından uzun zamandır güncelleştirilmediği için günümüzde belediye harçları anlamını yitirmiştir. Merkezi yönetimin belediye harçlarını günün koşullarına göre yeniden düzenlemesi, belediye harçlarının belediye gelirleri içerisinde tekrar anlam kazanmasını sağlayacaktır.

Vergi Dışı Gelirler

Belediye gelirlerinin ikinci ana başlığı vergi dışı gelirlerdir. Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi vergi dışı gelirler içindeki en önemli gelir türleri: Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı, belediye malları gelirleridir. Vergi dışı gelirlerin incelenen dönemde inişli çıkışlı bir grafik izlediği görülür. 1997 yılında % 43,2 olan bu oran 1998 yılında % 38,2'ye düşmüştür. 1999 yılında % 44,2 olmuş, 2000 yılında % 41,7'ye 2001 yılında % 38,6'ya düşmüştür. 2002 yılında tekrar yükselerek % 45,0 olmuş, 2003 yılında ise % 49,3'e ulaşmıştır. Vergi dışı gelirlerdeki bu dalgalanma Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı ile belediye malları gelirlerindeki dalgalanmalardan kaynaklanmaktadır. Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı içinde yer alan su ücretlerine yıllar itibariyle farklı fiyat artışlarının olması, aynı şekilde belediye malları gelirleri içinde yer alan peşin para ile mal satış bedelleri ve taksitle yapılan mal satış bedellerinin yıllar itibariyle farklılık arz etmesi vergi dışı gelirlerin dalgalanmasına yol açmaktadır. Vergi dışı gelirler içindeki diğer önemli gelir türleri: ücretler, cezalar ve çeşitli gelirlerdir.

Yardımlar ve Fonlar

Tablodan da anlaşılacağı gibi Kütahya Belediyesi, yardımlar ve fonlardan yeterince faydalanamamıştır. Sadece 1997 yılında alınan yardımlar % 4,7 olmuş diğer yıllarda binde ile ifade edilen oranlara düşmüştür.

Tablo 3.7’de 1997-2003 yılları arasında Kütahya Belediyesi Vergi Gelirleri, Vergi Dışı Gelirler, Yardımlar ve Fonlar ve toplam tahsilatındaki artışların aynı yıllardaki enflasyon (TÜFE) rakamları ile karşılaştırılması amacı ile hazırlanmıştır. Tablonun incelenmesinden belediye gelirlerinin reel olarak artırılıp artırılmadığı görülmektedir.

Tablo 3.7. 1997 – 2003 Yılları Arası Tahsilat Oranları (%)

AÇIKLAMA	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VERGİ GELİRLERİ		104	45	62	69	36	29
VERGİ DIŞI GELİRLER		52	85	47	48	77	54
YARDIMLAR VE FONLAR		0	0	0	0	0	0
TOPLAM TAHSİLAT		80	60	55	60	52	40
ENFLASYON (TÜFE)	99	70	69	39	69	30	18

Toplam tahsilattaki artış oranları bir önceki yıl rakamlarına göre hesaplanmıştır. Bir önceki yıl enflasyon oranlarına göre tahsilat artış oranlarına bakıldığında sadece 2001 ve 2003 yıllarında toplam tahsilatın enflasyonun üzerinde arttığı, diğer yıllarda ise toplam tahsilatın enflasyonun altında gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle 2002-2003 yıllarındaki artışlar vergi dışı gelirler içerisinde yer alan belediye malları gelirlerinden, bayındırlık ve ulaştırma kurumu hasılatından kaynaklanmaktadır.

1997 – 2003 yılları arası tahsilat oranlarına baktığımızda vergi gelirlerinin yeterince artmadığı sonucuna varabilir. Tablonun incelenmesinden de görüldüğü gibi özellikle son yıllarda vergi gelirlerindeki artış enflasyon rakamlarına eşit veya enflasyonun çok az üzerinde olmuştur. Bunun değişik nedenleri vardır. Bunlardan başlıcası 2380 sayılı kanun gereğince genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paydır. Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay belediye gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Genel bütçe vergi gelirlerinin yeterince artmaması, belediyelere verilen payın düşük kalmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde 1319 sayılı kanun gereğince alınan emlak vergilerinde her yıl artışların yıllık yeniden değerlendirme oranlarının yarısı kadar olması, emlak vergisi tahsilatının azalan oranda

artmasına ve enflasyonun altında kalmasına neden olmaktadır. Bunun dışında kalan vergi gelirleri, bütçe içerisinde önemli bir pay tutmamaktadır.

Vergi dışı gelirlere bakıldığında, inişli çıkışlı bir grafik çizdiği görülür. Vergi Dışı Gelirleri artış oranlarını Belediye meclisinin belirlediği (su ücreti, mal satış bedelleri, kiralar gibi) gelirler oluşturmaktadır. Belediye meclisi bu kısımda yer alan gelirlerdeki artışları belirlerken; günün ekonomik koşullarını, enflasyon oranlarını ve benzer illeri baz almaktadır. Vergi dışı gelirlerde yeni gelir kalemleri devreye girmediği çok yüksek artışların olması mümkün değildir.

1997 – 2003 yılları arasında Kütahya Belediyesinin yardımlar ve fonlar gelir kaleminden yeterince faydalanmadığı görülmektedir.

Gelir kalemlerinin incelenmesinden ortaya çıkan çarpıcı sonuçlardan bir tanesi merkezi idarenin, belediyelerin sorunlarına duyarsız kaldığı gerçeğidir. Bunun en açık göstergesi de artış oranları merkezi idare tarafından yapılan vergi ve harçlarda yıllarca hiçbir düzenleme yapılmaması ve belediyeler ait bu gelir kalemlerinin ihmal edilmesidir. Halbuki bu vergiler ve harçlardaki artışlar güncellenerek belediyelerin nefes almaları sağlanabilir.

Gelirlerin tahakkukları Tablo 3.8.'de görülmektedir.

Belediyenin 1997 – 2003 yılları arası gelir tahakkuklarının gelişimi ve dağılımı bu bölümde incelenecektir.

1997 yılında 1,9 trilyon TL gelir tahakkuk etmiş 1998 yılında tahakkuk 3,4 trilyon lira olmuştur. 1,5 trilyon liralık yıllık tahakkuk artışı görülmektedir. Ancak bu dönemde (1997) enflasyon artışının % 99 olduğunu görüyoruz. Tahakkukun artışının % 79, enflasyonun %99 olduğu bir dönemde gelirlerin reel olarak artmadığı açıktır.

1998 yılındaki 3,4 trilyon liralık tahakkuk % 53 artış ile 1999 yılında 5.2 trilyon olmuştur. Yine bu dönemdeki enflasyon oranı ise % 70 olmuş ve gelirlerdeki tahakkuk artışı yine enflasyonun gerisinde kalmıştır.

Tablo 3.8. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahakkukları Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	1998 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	1999 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2000 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2001 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2002 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %	2003 TAHAK.	Toplam Gelir İçin Oran. %
1000	Vergi Gecikmeleri	941,414	48,3	1,957,292	57,7	2,833,116	54,0	4,529,128	55,6	7,460,355	60,0	10,312,054	55,3	13,253,480	50,2
1100	Gen. Ver. Gel. Tahs.	748,290	38,4	1,429,175	42,1	2,125,138	40,5	3,500,998	43,0	6,104,054	49,1	7,928,583	42,5	9,219,602	34,9
1200	Belediye Vergileri	156,856	8,0	472,143	13,9	603,017	11,5	824,925	10,1	1,051,531	8,4	2,009,071	10,8	3,679,289	13,9
1300	Belediye Harçları	36,268	1,9	55,974	1,7	104,961	2,0	203,205	2,5	304,770	2,5	374,400	2,0	354,589	1,4
2000	Vergi Dışı Gelirler	925,084	47,5	1,427,453	42,0	2,396,858	45,7	3,588,424	44,1	4,950,592	39,8	8,321,359	44,6	13,084,940	49,6
2100	Harc. Katil. Payı	28,014	1,5	97,529	2,9	246,247	4,7	193,562	2,4	178,033	1,4	105,140	0,6	239,280	0,9
2200	Beled. Öd. Diğ. P.	52,983	2,7	46,660	1,4	14,538	0,3	5,114	0,1	26,792	0,2	24,004	0,1	18,296	0,1
2300	Kur. Ve Teş. Hasılatı	304,938	15,7	525,186	15,5	976,426	18,6	2,041,697	25,0	3,028,675	24,4	4,801,396	25,7	5,961,003	22,6
2500	Beled. Mel. Gel.	339,443	17,4	445,169	13,1	688,711	13,1	486,448	6,0	492,920	3,9	1,168,513	6,3	4,329,545	16,4
2600	Ücretler	48,390	2,5	85,761	2,5	119,994	2,3	260,526	3,2	386,425	3,1	656,748	3,5	701,337	2,7
2700	Cezalar	70,591	3,6	113,948	3,3	159,002	3,0	203,071	2,5	201,651	1,8	475,501	2,5	521,209	2,0
2800	Çeş. Gel.	80,725	4,1	113,200	3,3	191,940	3,7	398,006	4,9	617,096	5,0	1,090,057	5,9	1,313,670	4,9
3000	Yrd. Ve Fonlar	81,664	4,2	10,717	0,3	17,950	0,3	28,254	0,3	23,684	0,2	19,263	0,1	41,501	0,2
3100	Yardı.	81,664	4,2	10,717	0,3	17,950	0,3	28,254	0,3	23,684	0,2	19,263	0,1	41,501	0,2
3200	Fonlar														
	Gen. Top	1,948,162	100	3,395,462	100	5,247,924	100	8,145,806	100	12,434,631	100	18,652,676	100	26,379,921	100

Kaynak: 1997-2003 Yılları Kütahya Belediyesi Kesin Hesap Cetvelleri

2000 yılına gelindiğinde gelir tahakkukları 8.1 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Tahakkuk artışı bir önceki yıla göre % 56, aynı dönemdeki enflasyon % 69'dur. 2000 yılında da gelir tahakkuklarındaki reel azalış devam etmektedir. 2001 yılında gelir tahakkukları % 53 artış ile 12.4 trilyon liraya ulaşmış enflasyon karşısında gelir tahakkuklarında incelenen dönemde ilk defa reel artış görülmüştür. 2002 yılına gelindiğinde ise tahakkuk artışları % 51 artış ile 18.7 trilyon lira olmuş; ancak bu dönemdeki enflasyonun % 69 olması nedeniyle gelir tahakkuklarındaki artış bir kez daha enflasyonun gerisinde kalmıştır. 2003 yılında % 41'lik artış ile gelir tahakkukları 26.4 trilyon liraya yükselmiş, aynı dönemde enflasyon ise % 30 olmuştur. 2003 yılında da gelir tahakkuklarında reel olarak bir artış meydana gelmiştir. 2003 yılında gelir tahakkuklarının yükselmesinde Emlak Vergilerinin çift alınmasının ve peşin para ile mal satış bedellerindeki artış etkili olmuştur.

Aşağıda gelir tahakkukları ana gelir türleri olan: vergi gelirleri, vergi dışı gelirler, yardımlar ve fonlar açısından ele alınacaktır.

Vergi Gelirleri Tahakkuku

Belediyelerin gelirleri içerisinde en önemli yeri vergi gelirleri oluşturur. Vergi gelirleri genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay ve belediye vergileri ve belediye harçlarından oluşur.

Vergi gelirleri tahakkukun toplam tahakkuk içerisindeki payı yıllar itibariyle 1997 yılında % 48,3, 1998 yılında % 57,7, 1999 yılında % 54, 2000 yılında % 55,6, 2001 yılında % 60, 2002 yılında % 55,3 ve 2003 yılında % 50,2 olmuştur.

Görüldüğü gibi vergi gelirleri tahakkuku 1997 yılı dışında % 50 rakamının altına düşmemektedir. Buradan şu sonuç çıkarabilir: Belediyenin gelir tahakkuklarının yarısından fazlasını vergi gelirleri tahakkuku oluşturmaktadır.

Belediye vergilerindeki tahakkuk artışı daha yüksek oranlarda olabilirdi; ancak vergi gelirleri içerisinde yer alan belediye harçlarının tellallık harcı hariç maktu olarak belirlenmesi vergi gelirleri tahakkukundaki artışı frenlemiştir.

Vergi Dışı Gelirler Tahakkuku

Vergi dışı gelirlerin en önemli iki gelir türü Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı, belediye malları gelirleridir. Kurumlar ve teşebbüsler hasılatı içinde ise en önemli gelir türü su işletmesi hasılatıdır. Kurumlar ve teşebbüsler hasılatının toplam tahakkuk içindeki oranı, en düşük 1998 yılında % 15,5 olmuş 2002 yılında ise % 25,7'ye ulaşmıştır. Su bedelleri, belediyelerin gelir ve gider dengesini sağlamakta kullanıldıkları önemli gelir türlerinden birisidir.

Belediye malları gelirleri de belediye gelirleri içinde önemli yer tutmaktadır. Belediye mallarının peşin veya taksitli satışı, kiralar bu gelir kodu altında yer almaktadır. 1997 yılında % 17,4 olan tahakkuk oranının 2001 yılında % 3,9'a düştüğünü 2003 yılında tekrar 16,4 olduğunu görüyoruz. Buradan şunu çıkarabiliriz. 1997, 1998, 1999 ve 2003 yıllarında belediye malları satışı yüksek olmuş 2000, 2001 ve 2002 yıllarında ise düşük olmuştur.

Belediyelerin vergi dışı gelirler kodu altında yer alan ücretler, cezalar ve çeşitli gelirler ise fazla dalgalanma göstermemektedir. Ücretler % 2,3 ile % 3,5 arasında dalgalanmaktadır. Cezalar ise 1997 yılında % 3,6 iken 2001 yılında % 1,8'e kadar düşmüş 2003 yılında ise % 2,0 olmuştur. Çeşitli gelirler ise en düşük 1999 yılında 3,7, en yüksek 2002 yılında 5,9 olmuştur. 2003 yılındaki oran ise % 4,9'dur.

Yardımlar ve Fonlar

Belediyelerin üçüncü ana gelir kodu olan yardımlar ve fonlar Kütahya Belediyesi'nde yok denilecek kadar azdır. Bu da Kütahya Belediyesi'nin yardımlar ve fonlardan yeterince yararlanmadığını göstermektedir.

Tablo 3.9. 1997 – 2003 Yılları Arası Tahakkuk Oranları (%)

AÇIKLAMA	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
VERGİ GELİRLERİ		110	44	60	68	38	29
VERGİ DIŞI GELİRLER		54	68	50	38	68	57
YARDIMLAR VE FONLAR		0	0	0	0	0	0
TOPLAM TAHAKKUK		74	55	55	53	50	41
ENFLASYON (TÜFE)	99	70	69	39	69	30	18

Tablo 3.9'da Kütahya Belediyesinin vergi gelirleri, vergi dışı gelirler yardımlar ve fonlar ile toplam tahakkuklarının enflasyon karşısındaki durumu incelenmektedir.

Gelir tahakkuk artışları bir önceki yıl tahakkuklarına göre artışları ifade etmektedir. Aynı şekilde bir önceki yıl enflasyon oranları ile gelir tahakkuk artışları karşılaştırıldığında vergi gelirindeki tahakkuk artışının 1999, 2000, 2002 ve 2003 yıllarında enflasyonun altında gerçekleştiği görülür. Vergi gelirindeki bu durum Kütahya Belediyesine özgü bir durum değil tüm belediyelerin ortak sorunudur. Beyannameye tabi olan haberleşme vergisi, elektrik ve hava gazı vergisi, yangın sigorta vergisi, ilan ve reklam vergisi yeterince artmamakta; belediye vergi gelirleri içerisindeki payları giderek azalmaktadır.

Vergi dışı gelirlerdeki tahakkuklara bakıldı zaman artış oranlarının enflasyon rakamlarına yakın fakat 2003 yılı dışında enflasyon oranının altında kaldığı görülmektedir. Burada vergi dışı gelirlerin istikrarlı bir şekilde artması için özellikle belediyelerin iktisadi yatırımlarının artması gerekmektedir. Belediye malları gelirlerinin vergi dışı gelirler içerisinde ücretler ve cezalara göre daha fazla yer tutması vergi dışı gelirlerin istikrarlı bir şekilde artmasını sağlayacaktır.

Yardımlar ve fonlar ise bu dönemde yok denilecek kadar azdır. Bu da belediyenin 1997 – 2003 yılları arasında yardımlardan ve fonlardan yeterince yararlanmadığını göstermektedir.

Burada belediyelerin önemli sorunlarından bir tanesi de tahakkuk eden alacakların tahsil edilememesidir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde gelir tahsilat oranları çok düşük kalmaktadır. Örnek olarak alınan Kütahya Belediyesi'nde ise tahsilat oranının oldukça yüksek olduğunu görülmektedir. Buradan, belediyenin tahsil edemediği alacaklarının düşük oranlarda kaldığını söylenebilir.

Gelir tahsilat oranının yüksekliği, belediyelerin toplam gelirlerinin yüksek oranda arttığı sonucunu doğurmadığı için belediyelerin sıkıntıları aynı şekilde devam etmektedir.

Aşağıda Tablo 3.10'da görüldüğü gibi Kütahya Belediyesi tahakkuk eden gelirlerinin büyük bir bölümünü tahsil etmiştir. 1998 yılında % 89,1 olan tahsilat oranı 2002 yılında %98,1'e kadar yükselmiştir. Tahakkuk eden gelirlerin büyük bir bölümünün tahsil edilmiş olması Kütahya Belediyesinin alacaklarının tahsili konusunda duyarlı davrandığını göstermektedir. Aynı şekilde yukarıdaki tahakkuk

tahsilat oranlarına bakarak belde halkının borçlarına karşı hassas olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 3.10. 1997-2003 döneminde Kütahya Belediyesi Gelir Tahakkuk ve Tahsilatlarının Karşılaştırılması (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

Yıllar	Tahakkuk (1)	Tahsilat (2)	(2)/(1) %
1997	1,948,162	1,759,649	90,3
1998	3,395,462	3,025,969	89,1
1999	5,247,924	4,846,786	92,3
2000	8,145,806	7,537,452	92,5
2001	12,434,631	12,056,820	97,0
2002	18,652,676	18,299,042	98,1
2003	26,379,921	25,653,109	97,2

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997-2003 Mali Yılı Kesin Hesaplarından Alınan Rakamlar, Tarafından Hesaplanmıştır.

Gelir ve gider yapılarının analizi bu şekilde ele alındıktan sonra Kütahya Belediyesinin bütçe yapısına aşağıda yer verilmektedir.

3.2.3. Bütçe Yapısının Analizi

Bütçe yapısının analizi konusunda ilk olarak bütçe ödeneklerinin hizmet programlarına göre analizi incelenecektir.

Ödeneklerin hizmet programlarına göre dağılımı ise Tablo 3.11'de görülmektedir. Bütçe ödeneklerinin harcama kalemlerine dağılımındaki ilk adımı belediye birimleri oluşturmaktadır. Birimler yapmak istedikleri hizmetleri belediye saymanlığına birim teklifi olarak sunmakta ve bunu saymanlık gerekli düzeltmeleri yaparak taslak haline getirmektedir. Bu taslak belediye encümeninden ve belediye meclisinden geçerek belediyenin bütçesi haline gelmektedir.

Ödeneklerin Hizmet Programlarına Dağılımı

Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri

Tablo 3.11 incelendiğinde genel yönetim ve destek hizmetlerine ait bütçelerin % 4,5 ile % 6 arasında değiştiği görülür. Bu program altında yer alan birimlerin harcamaları cari giderler ağırlıklıdır. Özel kalem hizmetleri, yazı işleri hizmetleri, muhasebe hizmetleri, hukuk hizmetleri, satın alma hizmetleri ve özlük hizmetleri bu program altında yer alan ve harcamaları cari harcamalardan oluşan birimlerdir. Bu program altında yer alan bilgi işlem ve gelir hizmetlerinin ise zaman zaman yatırım

giderleri de olmaktadır. Bunun yanında gelir müdürlüğünün sayaç sökme takma ve sayaç okuma hizmetlerini ihale yolu ile özel şirketlere vermesi 2002 ve 2003 yıllarında genel yönetim ve destek hizmetlerine ait bütçenin önceki yıllara göre genel bütçe içindeki payının yükselmesine neden olmuştur.

Esenlik Hizmetleri

Esenlik hizmetleri bütçelerinin toplam belediye bütçeleri içindeki oranının % 4,8 ile % 7,1 arasında değiştiği görülmektedir. Esenlik hizmetleri programı altında yer alan zabıta hizmetlerinin harcamalarının tamamı cari niteliktedir. İtfaiye hizmetleri ile ilgili zaman zaman arazöz alımı ve yangın söndürme malzemeleri alımı şeklinde yatırımı olmaktadır. Trafik hizmetlerinin, sinyalizasyon malzemesi alımı dışındaki bütçesi cari harcamalardan oluşmaktadır.

Temizlik ve Çevre Koruma Hizmetleri

Bu program altında sadece temizlik hizmetlerine ait bütçe kalemleri bulunmaktadır. Temizlik hizmetlerine ayrılan bütçenin % 11,2 ile % 17,3 arasında değiştiği görülür. Özellikle 2003 yılı için ayrılan % 11,7 lik bütçe belediye harcamalarının diğer alanlara kaydığını göstermektedir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri

Bu program altında sağlık hizmetleri ve mezarlık hizmetlerine ait bütçeler yer almaktadır. Bu programa ait bütçeler % 1 ile % 2,8 arasında değişmektedir. 2003 yılında ayrılan bütçenin % 2,8 olmasında; mezarlıkların bakım onarımı, yeni mezarlık yapımı ve şehrin ilaçlanması için ayrılan bütçeler etkili olmuştur.

Bayındırlık Hizmetleri

İmar hizmetleri ve fen hizmetleri bu program altında yer almaktadır. Toplam bütçe içindeki payları % 19,7 ile % 30,5 arasında değişmektedir. Tablonun incelenmesinden Kütahya Belediyesi'nin 2002 yılında Fen Hizmetlerine ait yatırımlara ağırlık verdiği söylenebilir. Belediye yatırım hizmetlerinin büyük bir bölümü bu program altında yer alan Fen İşleri Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. İmar İşleri Müdürlüğü ise müşavir firma ve kişiler aracılığı ile şehrin imar uygulamalarını yapmakta, halkın imar sorunlarını gidermeye çalışmaktadır.

Tablo 3.1.1. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Ödeneklerin Hizmet Programlarına Dağılımını Gösterir Cetvel (milyon TL)

KODU	AÇIKLAMASI	1997 Büt.	Top. Büt. Or. %	1998 Büt.	Top. Büt. Or. %	1999 Büt.	Top. Büt. Or. %	2000 Büt.	Top. Büt. Or. %	2001 Büt.	Top. Büt. Or. %	2002 Büt.	Top. Büt. Or. %	2003 Büt.	Top. Büt. Or. %
101	GENEL YÖNETİM VE DESTEK HİZMETLERİ	119.472	5,7	212.589	5,5	297.103	4,5	532.849	4,8	808.679	5,4	1.123.321	5,7	1.687.856	6,0
111	ESENLIK HİZMETLERİ	119.959	5,8	198.571	5,1	317.567	4,8	726.512	6,6	861.508	5,8	1.000.792	5,1	1.979.943	7,1
112	TEMİZLİK VE ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	294.428	14,1	434.528	11,2	1.116.240	16,8	1.675.343	15,1	2.591.123	17,3	2.953.898	15,0	3.276.473	11,7
113	SAGLIK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	25.395	1,2	55.543	1,4	79.806	1,2	277.181	2,5	157.447	1,0	221.447	1,1	783.659	2,8
114	BAYINDIRLIK HİZMETLERİ	477.546	22,9	1.012.850	26,0	1.864.244	28,0	2.339.320	21,0	2.962.497	19,7	6.009.549	30,5	6.087.702	21,7
115	ULAŞTIRMA HİZMETLERİ	358.094	17,1	559.086	14,4	871.124	13,1	1.446.968	13,0	2.060.670	13,7	2.412.484	12,3	3.611.245	12,9
116	TARIM HİZMETLERİ	171.133	8,2	239.413	6,2	491.978	7,4	947.765	8,5	1.072.392	7,1	1.105.567	5,6	1.326.699	4,7
117	EĞİTİM, KÜLTÜR, SPOR, TURİZM VE TANI	41.980	2,0	74.607	1,9	129.448	1,9	254.204	2,3	419.259	2,8	487.563	2,5	1.023.892	3,7
118	EKONOMİK HİZMETLER	15.345	0,7	26.485	0,7	39.219	0,6	79.566	0,7	108.961	0,7	118.037	0,6	207.364	0,7
119	SU VE KANALİZASYON HİZMETLERİ	269.874	12,9	483.362	12,4	837.547	12,6	1.531.404	13,8	2.527.355	16,9	2.919.270	14,8	5.962.682	21,3
900	TRANSFERLER	196.574	9,4	592.966	15,2	605.724	9,1	1.303.888	11,7	1.430.109	9,6	1.334.395	6,8	2.052.485	7,4
	GENEL TOPLAM	2.090.000	100	3.890.000	100	6.650.000	100	11.115.000	100	15.000.000	100	19.686.323	100	28.000.000	100

Kaynak: 1997-2003 Yılları Kütahya Belediyesi Bütçeleri

Ulaştırma Hizmetleri

Otobüs hizmetleri ve makine ikmal hizmetleri bu program altında yer almaktadır. Toplam bütçe içinde bu programın payı % 12,3 ile % 17,1 arasında değişmektedir. Otobüs hizmetlerinin özelleştirilmesinden sonra otobüs işleri müdürlüğünün otobüs duraklarının bakım onarımı ve otobüs seferlerinin düzenli yapılması dışında bir görevi kalmamıştır. Makine ikmal müdürlüğü bünyesinde ise belediyeye ait tüm araçların bakım onarımı ve akaryakıt ikmali yapılmakta, araçlar hizmete hazır bekletilmektedir.

Tarım Hizmetleri

Bu program altında park ve bahçe hizmetleri ile veteriner hizmetleri yer almaktadır. Toplam bütçe içindeki payı, incelenen yıllar arasında % 4,7 ile % 8,5 arasında değişmektedir. Tarım hizmetlerine ait bütçenin büyük veya küçük olması, o yıl için düşünülen park ve bahçe hizmetleri ile doğru orantılıdır.

Eğitim, Kültür, Spor, Turizm ve Tanıtım Hizmetleri

Bu program altında sadece basın yayın ve halkla ilişkiler müdürlüğüne ait bütçeler yer almaktadır. Bu birim; belediyenin tören, tanıtım, ağırlama ve organizasyon hizmetlerini yerine getirmektedir. Toplam bütçe içindeki payı, incelenen dönemde % 1,9 ile % 3,7 arasında değişmektedir.

Ekonomik Hizmetler

Bu hizmet programı altında İktisat İşleri Müdürlüğü ve Hal Müdürlüğüne ait bütçeler yer almaktadır. Tablonun incelenmesinden de görüleceği gibi ekonomik hizmetlerin toplam bütçe içindeki oranı % 0,7 ile % 0,6 arasında değişmektedir.

Su ve Kanalizasyon Hizmetleri

Bu program altında Su İşleri Müdürlüğü bütçesi ve Atık Su Arıtma Tesisleri Müdürlüğü bütçeleri yer almaktadır. İncelenen yıllarda bu hizmet programına ayrılan bütçenin toplam bütçe içindeki payının % 12,4 ile % 21,3 arasında değiştiği görülmektedir. Özellikle 2003 yılı bütçesindeki % 21,3 oranı belediyenin 2003 yılı içinde su ve atık su ile ilgili yatırımlara ağırlık vereceği şeklinde yorumlanabilir.

Transferler

Hizmet programlarına dağıtılmayan harcamalar transferler programı altında toplanmaktadır. Transfer harcamaları ağırlıklı olarak kanuni paylardan oluştuğu içinde bütçe içinde çok fazla dalgalanma göstermez. Tablonun incelenmesinden transferlere ayrılan bütçenin % 6,8 ile % 15,2 arasında değiştiği görülebilir. Oranın yüksek olduğu 1998 ve 2000 yıllarında kamulaştırma, emekli ikramiyeleri ve yedek ödenek için ayrılan bütçelerin yüksek olduğu söylenebilir.

Kütahya Belediyesi'nin bütçe ödeneklerinin harcama kalemlerine ve ödenek türlerine göre analizi Tablo 3.12'de yapılacaktır.

3.2.3.1. Bütçe Ödeneklerinin Harcama Kalemlerine ve Ödenek Türlerine Dağılımına Göre Açıklanması

Tablo 3.12'de görüldüğü gibi ödeneklerin büyük bir bölümü cari giderler için ayrılmıştır. 1997 yılında % 63,7 olan oran sonraki yıllarda da % 58,4 (1998 yılı) ile % 63,0 (2001 yılı) arasında değişiklik göstermiştir. Cari giderler için ayrılan ödenekler yıllar itibariyle kendi içerisinde değişiklik göstermiştir. 1997 yılında personel giderleri için ayrılan ödenek % 40,4 iken bu oran yedi yıl boyunca devamlı olarak düşerek 2003 yılında % 24,8'e gerilemiştir. Yine aynı dönem içerisinde hizmet alımları için ayrılan ödenek 1997 yılında % 10,6 iken 2001 yılında % 19,2 ile en yüksek orana ulaşmış, 2003 yılında ise % 17,8 olmuştur. Tüketim malları ve malzemeleri alımı için bütçeden ayrılan ödenek 1997 yılında % 10,7, 1998 yılında % 10,1 olmuş; 1999 yılında % 8,5'e düşmüş ve 2000 yılında tekrar % 10,5 olmuştur. Sonraki üç yılda ise oran % 12'nin üzerinde gerçekleşmiştir. Bu da göstermektedir ki son üç yılda tüketim malları ve malzemeleri alımı için ayrılan paylar artırılmıştır. Diğer cari harcama kalemlerinden yolluklar için ayrılan pay ortalama binde 2, demirbaş alımları için ayrılan pay ise ortalama binde 3'tür. Diğer ödemeler için ayrılan ödenekte ise son yıllarda artış olmuş, 1997 yılında % 1,6 olan oran 2003 yılında % 3,1'e yükselmiştir.

Yatırım giderleri için bütçeden ayrılan ödenek ise % 26,4 ile % 33,6 arasında değişmektedir. 1997 yılında yatırım giderleri için % 26,9 ödenek ayrılmış; bunun 6,6'sı makine teçhizat ve taşıt alımları, % 20,3'ü yapı tesis ve büyük onarım giderleri için olmuştur. 1998 ve 1999 yıllarında makine teçhizat alımlarının yatırım giderleri

içindeki payı azalmıştır. 1998 yılında yapı tesis ve büyük onarımlar için ayrılan ödenek % 22,6'ya yükselirken makine teçhizat alımları için ayrılan ödenek % 3,8'e düşmüştür. 1999 yılında yapı tesis ve büyük onarımlar için ayrılan ödenek biraz daha artırılarak % 27,6'ya yükselmiş, makine teçhizat alımları ödeneği 2,9'a gerilemiştir. 2000 ve 2001 yıllarında bu sefer makine teçhizat alımları için ayrılan ödenekler arttırılmış, yapı tesis büyük onarım giderleri düşürülmüştür. 2002 ve 2003 yıllarında yatırım giderleri için ayrılan ödenek yükselmiş; ancak 2002 yılında makine teçhizat alımları için ayrılan ödenek % 2,7 ile incelenen yedi yıl içinde en düşük oranda kalmıştır.

Transferler için ayrılan ödenekler % 6,8 ile % 15,2 arasında değişmektedir. Transferler için 1997 yılında % 9,4 ödenek ayrılmış 1998 yılında bu oran % 15,2'ye çıkmıştır. Artışın değişik nedenleri vardır bunlardan birisi kamulaştırma için yüksek bir ödenek ayrılmasıdır. Aynı şekilde yıl içinde memur ve işçi maaşlarına yüksek oranda zam yapılacağı beklentisi veya çok sayıda memurun emekli olacağı tahmini transferler ödeneğinin yükselmesine neden olur.

Gider bütçesine belde ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde arttırabilmek için öncelikle belediye gelirlerinin arttırılması gerekmektedir. Gelirlerle desteklenmeyen gider bütçelerinin gerçekleşme oranları düşük olacaktır. Belediye bütçeleri hazırlanırken önce gelir tahminleri yapılmakta, buna paralel gider bütçeleri hazırlanmaktadır. Gelir bütçelerinin tahmin edilen oranda gerçekleşmemesi, gider bütçesinin de gerçekleşme oranını düşürecektir. Bunun istisnası borçlanmaya gitmektir. Belediyeler bazı zorunlu giderleri veya yatırımları (içme suyu projesi gibi) öz gelirleriyle karşılayamadıkları zaman borçlanma yoluna gidebilirler.

Belediyenin 1997-2003 yılları arasında yapılan bütçeleri incelendiğinde şu görülür: Personel giderleri harcama kaleminin özellikle memurlar ile ilgili kısmında belediyenin herhangi bir tasarruf yetkisi yoktur. İşçi ücretlerindeki artışlar da hiçbir zaman enflasyonun altında olmamaktadır. Bu durumda şu söylenebilir: Personel giderleri ile ilgili bütçeyi hazırlayanların çok fazla bir insiyatif kullanma hakkı bulunmamaktadır. Personel giderleri her yıl istikrarlı bir seyir izlemektedir. Yurtiçi ve yurtdışı görev yolluklarında da durum aynıdır.

Tablo 3.12. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 Yılları Bütçe Ödeneklerinin Harcama Kalemlerine ve Ödenek Türlerine Göre Dağılımını Gösterir Cetvel (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

KODU	AÇIKLAMASI	1997			1998			1999			2000			2001			2002			2003		
		Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %	Top. Büt. İç. Or. %				
100	Personel Giderleri	843.780	40,4	1.389.609	35,7	2.346.170	35,3	3.408.554	30,7	4.234.880	28,2	5.166.973	26,2	6.945.947	24,8							
200	Yolluklar	2.875	0,1	6.890	0,2	12.038	0,2	22.745	0,2	27.697	0,2	34.904	0,2	52.084	0,2							
300	Hizmet Alımları	220.872	10,6	406.812	10,5	974.193	14,6	1.686.191	15,2	2.881.690	19,2	3.657.904	18,6	4.977.730	17,8							
400	Tüketim Malları ve Malzeme Alımları	224.036	10,7	393.731	10,1	567.807	8,5	1.171.923	10,5	1.920.456	12,8	2.536.331	12,9	3.564.595	12,7							
500	Demirbaş Alımları	5.638	0,3	11.745	0,3	11.276	0,2	39.045	0,4	46.733	0,3	52.524	0,3	124.554	0,4							
800	Diğer Ödemeler	33.316	1,6	62.941	1,6	103.021	1,6	202.790	1,8	343.835	2,3	417.750	2,1	862.000	3,1							
	CARI GİDERLER TOPLAMI	1.330.517	63,7	2.271.728	58,4	4.014.505	60,4	6.531.248	58,8	9.455.291	63,0	11.866.386	60,3	16.526.910	59,0							
600	Makine Teçhizat ve Taahhüt Alımları	137.352	6,6	147.803	3,8	190.268	2,9	866.662	7,8	1.107.900	7,4	543.840	2,7	1.765.505	6,3							
700	Yapı Tesis ve Büyük Onarım	425.557	20,3	877.503	22,6	1.839.503	27,6	2.413.202	21,7	3.006.700	20,0	5.941.702	30,2	7.655.100	27,3							
	YATIRIM GİDERLERİ TOPLAMI	562.909	26,9	1.025.306	26,4	2.029.771	30,5	3.279.864	29,5	4.114.600	27,4	6.485.542	32,9	9.420.605	33,6							
900	TRANSFERLER GENEL TOPLAM	196.574	9,4	592.966	15,2	605.724	9,1	1.303.888	11,7	1.430.109	9,6	1.334.395	6,8	2.052.485	7,4							
	GENEL TOPLAM	2.090.000	100	3.890.000	100	6.650.000	100	11.115.000	100	15.000.000	100	19.686.323	100	28.000.000	100							

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997-2003 Yılları Arası Bütçesi

Hizmet alımlarına geldiğimizde bu kalem altında temizlik hizmetleri, imar uygulamaları, ilaçlama hizmetleri, işyeri hekimliği, kiralamalar ve küçük tamir ve onarımların önemli yer tuttuğunu görülür. Şehir nüfusundaki artış nedeniyle hizmet alımları kalemindeki artışların normal olduğu söylenebilir. Tüketim malları ve malzemeleri harcama kalemi içinde de akaryakıt alımları, elektrik giderleri, yakacak giderleri, ağırlama giderleri ve kırtasiye giderleri önemli bir yer tutmaktadır. Belediyelerin hizmet alanlarının genişlemesi nedeni ile özellikle akaryakıt ve elektrik giderlerinden tasarruf etmek çok zordur. Demirbaş alımları gideri ise bütçe içinde önemli bir yer tutmamaktadır. Diğer ödemeler harcama kalemi içerisinde belediyelerin fakirlere yaptığı maaş yardımı, ilaç yardımı ve yemek yardımı önemli bir yer tutmaktadır. Diğer ödemeler harcama kalemi bütçeyi hazırlarken çok fazla tasarruf edilen bir kalem değildir. Makina teçhizat alımlarındaki artış ve azalışlar belediyenin ihtiyaçları doğrultusunda yıllar itibariyle değişmektedir. Yapı tesis ve büyük onarım giderleri 1998 ve 1999 yıllarında %100'ün üzerinde artmış, 2000 ve 2001 yılları içerisinde ise artış oranı enflasyonun altında kalmıştır. 2002 ve 2003 yıllarında yapı tesis ve büyük onarım giderleri bütçesinin tekrar yükseldiği görülmektedir. Transfer gideri kaleminde ise bütçenin yapısını her türlü kamulaştırmalar, kanuni paylar, sosyal transferler ve borç ödemelerinden oluşmaktadır. Gider bütçesinin yeterli oranda arttırabilmek tamamen gelir artışları ile bağlantılıdır.

Kütahya Belediyesi gelir bütçesinin gelir türlerine göre dağılımı Tablo 3.13.'de görülmektedir.

3.2.3.2. 1997-2003 yılları arası Gelir Bütçesi Açıklaması

1997-2003 yılları gelir bütçelerinin incelenmesinden şu sonuçlara ulaşılr:

Vergi gelirleri için yapılan tahminlere bakıldığında 1997 yılı için % 57,4, 1998 yılı için % 56,7, 1999 yılı için % 59,6 olduğunu görülür. 2000 yılında ise oranın % 44,4'e düştüğü görülmektedir. 2001 yılında toplam bütçe içinde vergi gelirleri % 48,4, 2003 yılında ise % 42,5 olarak tahmin edilmiştir. Gelir bütçesi tahminlerinde kesin hesabı alınmış son üç yılın artışları içinde bulunan yılın enflasyon oranı ve yeni gelir kalemleri varsa bunlar dikkate alınır.

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından alınan paya bakıldığında bu gelir kaleminin de belediye bütçesi içinde önemli bir yer tuttuğu görülür. 1999 yılında bütçe içindeki payı % 49,6'ya kadar çıkan bu gelir türünün 2003 yılı bütçesindeki payının % 32,1 düştüğü görülür.

Belediye vergileri için yapılan tahminlerin ise % 7,0 ile % 9,2 arasında değiştiği görülür. Belediye vergilerinde en yüksek beklenti 2001 yılında, en düşük beklenti ise 2002 yılında olmuştur.

Belediye harçlarının ise incelenen yıllar arasında belediye bütçesi içindeki payı % 1,3 ile % 2,4 arasında değişmektedir.

Vergi dışı gelirler bu gelir bütçesinin diğer önemli ana başlığıdır. Vergi dışı gelirlerin toplam bütçeye oranı 1997 yılında % 42,3, 1998 yılında % 43,0, 1999 yılında % 40,2 olmuş; 2000 yılında % 55,3'e yükselmiştir. Bu yükselişte kurumlar ve teşebbüsler hasılatındaki artış ile belediye malları gelirlerindeki artışlar etkili olmuştur. 2001 yılında oran % 45,1, 2002 yılında 51,4, 2003 yılında % 57,4 olmuştur. 2003 yılındaki artışta ise özellikle belediye malları gelirleri için öngörülen % 27,6'lık oran etkili olmuştur. Vergi dışı gelirlerin en önemli iki gelir türü kurumlar ve teşebbüsler hasılatı ile belediye malları gelirleridir. Bu iki gelir türündeki artışlar vergi dışı gelirlerin oranını yükseltmektedir.

Yardımlar ve fonlar gelir kodunda oran binde 3 ile binde 1 arasında değişmektedir. Bu durum Kütahya Belediyesi'nin yardımlar ve fonlar gelir kaleminden bir gelir beklentisinin olmadığını gösterir.

1997-2003 yılları arası bütçe tahakkuk ve tahsilat artış oranları Tablo 3.14'de incelenecektir.

1997-2003 yılları bütçelerinin incelenmesinden şu sonuçlara ulaşılır: Gelir bütçeleri hazırlanırken öncelikle kesin hesabı alınmış son üç yılın artışları, içinde bulunan yılın enflasyon oranı ve yeni gelir kalemleri varsa bunlar dikkate alınarak hazırlanır.

Tablo 3.13. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Bütçesi (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	1998 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	1999 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	2000 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	2001 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	2002 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %	2003 BÜTÇE	Toplam Gelir İçin. Oran. %
1000	Vergi Gelirleri	1.200,622	57,4	2.204,153	56,7	3.962,951	59,6	4.939,501	44,4	8.198,501	54,7	9.531,000	48,4	11.895,120	42,5
1100	Gen. Ver. Gel. BÜTÇE	1.000,000	47,8	1.850,000	47,6	3.300,000	49,6	3.819,000	34,4	6.600,000	44,0	7.750,000	39,4	9.000,000	32,1
1200	Belediye Vergileri	174,151	8,3	293,812	7,6	565,001	8,5	972,001	8,7	1.373,001	9,2	1.373,880	7,0	2.226,000	8,0
1300	Belediye Harçları	26,471	1,3	60,341	1,5	97,950	1,5	148,500	1,3	225,500	1,5	409,120	2,0	669,120	2,4
2000	Vergi Dışı Gelirler	884,365	42,3	1.670,833	43,0	2.672,036	40,2	6.140,486	55,3	6.761,486	45,1	10.115,318	51,4	16.064,880	57,4
2100	Harc. Katil. Payı	20,511	1,0	48,301	1,2	103,301	1,6	410,021	3,7	440,601	2,9	330,011	1,7	403,001	1,5
2200	Beled. Od. Diğ. P.	25,082	1,2	50,202	1,3	80,302	1,2	80,302	0,7	80,302	0,5	20,300	0,1	50,350	0,2
2300	Kur. Ve Teş. Hasılatı	420,062	20,1	639,522	16,5	1.003,775	15,1	2.150,353	19,4	2.760,053	18,5	3.923,644	19,9	5.514,501	19,7
2500	Beled. Mal. Gel.	306,751	14,7	622,901	16,0	946,001	14,2	2.059,103	18,5	2.024,273	13,5	4.174,060	21,2	7.731,728	27,6
2600	Ücretler	35,901	1,7	71,801	1,8	145,501	2,2	366,501	3,3	366,001	2,5	500,000	2,5	760,000	2,7
2700	Cezalar	32,001	1,5	75,001	1,9	223,001	3,3	224,001	2,0	230,001	1,5	287,001	1,5	425,000	1,5
2800	Çeş. Gel.	44,057	2,1	165,105	4,3	170,155	2,6	850,205	7,7	860,255	5,7	880,302	4,5	1.180,300	4,2
3000	Yrd. Ve Fonlar	5,013	0,3	15,014	0,3	15,013	0,2	35,013	0,3	40,013	0,2	40,005	0,2	40,000	0,1
3100	Yard. Fonlar	5,011	0,3	15,012	0,3	15,011	0,2	35,011	0,3	40,011	0,2	40,005	0,2	40,000	0,1
3200	Gen. Top	2.090,000	100	3.890,000	100	6.650,000	100	11.155,000	100	15.000,000	100	19.686,323	100	28.000,000	100

Kaynak: Kütalya Belediyesi 1997-2003 Yılları Arası Gelir Bütçeleri

Vergi gelirleri ile ilgili bütçe rakamlarına baktığımızda bütçe içerisinde 1997, 1998, 1999 ve 2001 yılında vergi gelirlerinin vergi dışı gelirlerden fazla olacağı tahmini yapılmış, 2000, 2002 ve 2003 yıllarında ise vergi dışı gelirlerin vergi gelirlerinden fazla olacağı tahminine yer verilmiştir. Bunun nedeni bu yıllarda kurumlar teşebbüsler hasılatı içinde yer alan kalemlerin yükseleceğini tahmin etmek, belediye malları gelirlerinden artışlar beklemektir.

Daha önceki bölümlerde belirtilen kısır döngü burada yine karşımıza çıkmaktadır. Belediyeler yeni gelir imkanlarına kavuşturulmadıkları sürece her yıl birbirinin aynısı olmaktadır. Vergi gelirleri yine bütçenin yarısına yakını oluşturmakta diğer yarısı içerisinde ise su hasılatı, Belediye malları gelirleri (Taksitle ve Peşin Para ile mal satış bedelleri), atık su ücreti ve kiralar yaklaşık % 40'ını oluşturmaktadır. Burada tekrar vurgulanması gereken belediye harçlarının ve belediye vergilerinin durumudur.

1997-2003 yılları bütçelerinde hiçbir gelir artırıcı duruma rastlanmaktadır. Merkezi idare 2004 yılı içerisinde olumlu bir düzenleme yapmış ve Çevre Temizlik Vergisini su bedelleriyle beraber tahsil edilebilir hale getirmiştir. Yine merkezi idare 2004 yılı içerisinde 2380 sayılı yasaya göre alınan belediye paylarını % 6'dan % 5'e düşürmüştür.

Yerel yönetimlerin bütçe gelirleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması hem yerel yöneticileri rahatlatacak hem de belde halkının daha medeni şartlarda yaşaması için gerekli şartlar oluşturulmuş olacaktır.

1997-2003 yılları arası bütçe tahakkuk ve tahsilat artışı oranları Tablo 3.14.'te görülmektedir.

Tablo 3.14. 1997 – 2003 Yılları Arası Bütçe – Tahakkuk – Tahsilat Artışı Oranı (%)

AÇIKLAMA	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
BÜTÇE		86	71	67	35	31	42
TAHAKKUK		74	55	55	53	50	41
TAHSİLAT		73	60	55	60	52	40
ENFLASYON (TÜFE)	99	70	69	39	69	30	18

Bütçe, tahakkuk ve tahsilat artış oranları bir önceki yıl rakamlarına göre belirlenmektedir. Özellikle bütçe artış oranlarının enflasyonun altında kalması bütçenin reel olarak küçülmesi anlamına gelmektedir. Tahakkuk ve tahsilatta da durum aynıdır. Bir önceki yıl rakamları ile kıyaslanarak bulunan tahakkuk ve tahsilat artış oranlarının aynı dönem enflasyon oranının altında kalması tahakkuk ve tahsilatların reel anlamda küçülmesini ifade etmektedir. Kütahya Belediyesi 1997 – 2003 bütçe, tahakkuk, tahsilat cetveli incelendiğinde gelirlerin artış oranının enflasyon rakamlarına yakın oranlarda olduğu sadece 2001 ve 2003 yıllarında tahakkuk ve tahsilatlarda enflasyon üzerinde artışlar görülmektedir. Bu manada 1997 bütçesi tahakkuk ve tahsilat oranları ile 2003 yılı bütçesi tahakkuk ve tahsilat oranları arasında reel anlamda ciddi artışlar meydana gelmemiştir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Alt ve üst sınırı merkezi idare tarafından belirlenen bazı belediye vergilerinin (ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi vb.) günümüz koşullarına göre çok düşük kalmıştır. Yine merkezi idare tarafından alt ve üst sınırları belirlenen belediye harçlarının (işgal harcı, kaynak suları harcı vb.) çok düşük kalması, bunun yanında belediyenin gelir getirici yatırımlarının (iktisadi yatırımlar) sosyal yatırımlara göre düşük kalması da kendi öz gelirlerinin de yeterince artmaması sonucunu doğurmuştur.

Kütahya Belediye Bütçesi Uygulama Sonuçları

Bütçeler belirli bir dönemdeki gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılmasına ilişkin tahminlerdir. Bir mali yıl içinde elde edilecek gelirler ve yapılacak harcamalar tahmin edilmektedir. Bütçeler yapılacak hizmetlerin gerçekleştirilmesinde kullanılacak araçlardır.

Tezin bu bölümünde Kütahya Belediyesi'nin 1997-2003 yılları arasında bütçeleri ve bütçelerin uygulama sonuçları ele alınmaktadır. Bütçedeki tahminler ile kesin hesapta gerçekleşen rakamlar karşılaştırılıp bütçelerin ne ölçüde gerçekleştikleri görülecektir. Kütahya Belediyesi'nin 1997-2003 yılları arasındaki bütçe ve kesin hesaplarındaki karşılaştırma sonucunda varsa bütçe açıkları da ortaya çıkacaktır.

Tablo 3.15'de Kütahya Belediyesinin gelirlerinin uygulama sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.15. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gelir Bütçesi ve Kesin Hesapları (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)

Yıllar	Bütçe (1)	Kesin Hesap (2)	(2)/(1)
1997	2.090.000	1.759.649	84,2
1998	3.890.000	3.025.969	77,7
1999	6.650.000	4.846.786	72,8
2000	11.115.000	7.537.452	67,8
2001	15.000.000	12.056.820	80,3
2002	19.686.323	18.299.042	92,9
2003	28.000.000	25.653.109	91,6
		Ortalama Oran:	81,0

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Kesin Hesabı, Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Bütçesi yayınlarından alınan rakamlarla tarafımızdan hesaplanmıştır.

Yukarıda Tablo 3.15’de Kütahya Belediyesi Bütçe tahminlerinin ve gerçekleştirmelerin yıllar itibariyle hızla arttığı görülmektedir. Artışın sebebi bu yıllarda ülkemizde yaşanan yüksek enflasyondur. Bu yıllarda belediye gelirlerini ciddi olarak artıracak yeni düzenlemeler görülmemektedir.

Kütahya Belediyesi Bütçe gerçekleştirme oranı 1997 yılında % 84,2 olmuş, bundan sonraki üç yılda bütçe gerçekleştirme oranları düşmüştür. Bunun nedeni bu yıllarda yapılan aşırı iyimser bütçe tahminleridir. 2001 yılında bütçe gerçekleştirme oranı tekrar yükselmeye başlamış 2002 yılında tahmin edilen bütçeye en yakın gerçekleştirme sağlanmıştır. 2003 yılında gerçekleştirme oranı tekrar düşmüştür. Gelir Bütçesi gerçekleştirme oranlarına baktığımızda ortalama gerçekleştirmenin % 81 olduğu görülmektedir. % 81 ortalama gerçekleştirme rakamı tahmin edilen % 19 sapma olduğu görülmektedir. Bu da bütçe hazırlanmasında daha dikkatli olunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3.16’da Kütahya Belediyesinin giderlerinin uygulama sonuçları görülmektedir.

Aşağıda Tablo 3.16’dan da görüldüğü gibi giderler enflasyondan dolayı hızla artmaktadır. 1997 yılında % 88.5 olan gerçekleştirme oranı sonraki üç yılda düşerek 77,4; 77,9; 70,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu yıllarda gider bütçesinde meydana gelen düşüşün nedeni aynı yıllarda gelir bütçesi gerçekleştirmeleridir. Kütahya

Belediyesi'nin bu yıllar arasında borçlanmaya gitmediği giderlerin mevcut gelirleriyle karşılama yoluna gittiği görülür. Dolayısıyla giderlerde meydana gelen düşüşler giderlerinde düşmesine neden olmuştur.

Tablo 3.16. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gider Bütçesi ve Kesin Hesapları (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)

Yıllar	Bütçe (1)	Kesin Hesap (2)	(2)/(1)
1997	2.090.000	1.850.084	88,5
1998	3.890.000	3.013.227	77,4
1999	6.650.000	5.265.126	79,1
2000	11.115.000	7.794.906	70,1
2001	15.000.000	12.327.982	82,1
2002	19.686.323	19.359.804	98,3
2003	28.000.000	25.003.884	89,3
		Ortalama Oran:	83,5

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Kesin Hesabı, Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Bütçesi yayınlarından alınan rakamlarla tarafımızdan hesaplanmıştır.

2001, 2002 ve 2003 yıllarında bütçeye göre gerçekleştirmelerin tekrar yükseldiği görülmektedir. Bu yüksek gerçekleştirme ise % 98 ile 2002 yılında olmuştur. 2002 yılındaki gider kesin hesabında meydana gelen bu yüksek oranlı gerçekleştirme aynı yıl içerisinde gelir bütçesinde meydana gelen gerçekleştirme ile yakından ilgilidir. Önceki paragrafta değinildiği gibi Kütahya Belediyesi bu dönemde İller Bankası veya diğer bankalardan borçlanma yoluna gitmediği için giderlerini mevcut gelirleriyle karşılama yoluna gitmiş, bu da gelir ve gider hesaplarının birbirine yakın olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. 2003 yılında gerçekleştirme oranı tekrar düşerek % 89,3 olmuştur.

Gider kesin hesaplarındaki ortalama gerçekleştirme % 83,5 olmuştur. Tablo 3.15'de incelenen gelir kesin hesabındaki gerçekleştirme ise % 81 olmuştur. Bu sonuçlara göre incelenen yıllar arasında gelirlerin giderlerden düşük gerçekleştiğini söylenebilir.

Tablo 3.17'de Kütahya Belediyesi'nin kesinleşmiş gelirlerinin ve giderlerinin karşılaştırması yer almaktadır.

Aşağıda Tablo 3.17’de görüldüğü gibi 1997, 1999, 2000, 2001 ve 2002 yıllarında bütçe açıkları meydana gelmiştir. 1998 ve 2003 yıllarında ise gelir fazlalıklar olmuştur.

Tablo 3.17. 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesi Gelirlerinin ve Giderlerinin Kesin Hesap Rakamları ile Karşılaştırılması (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)

Yıllar	Kesin Hesap Gelirler (1)	Kesin Hesap Giderler (2)	(2)/(1)
1997	1.759.649	1.850.084	95,1
1998	3.029.969	3.013.227	100,5
1999	4.846.786	5.265.126	92,0
2000	7.537.452	7.794.906	96,6
2001	12.056.820	12.327.982	97,8
2002	18.299.042	19.359.804	94,5
2003	25.653.109	25.003.884	102,5
		Ortalama Oran:	97

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Kesin Hesabı yayınlarından alınan rakamlarla tarafımızdan hesaplanmıştır.

1997-2003 yılları arasında gelirlerin giderleri karşılama oranının % 97 olduğu Tablo 3.17’de görülmektedir.

Bütçe açıkları gelir fazlası veren yıllara ait giderlerin sonraki yıla aktarılmasıyla kapatılmaya çalışılmaktadır. Ancak 1998 ve 2003 yıllarında meydana gelen gelir fazlalıklarının bütçeyi denkleştirmeye yetmediği görülmektedir. Bu durumda bütçeleri denkleştirmek için kişi alacaklarının özellikle müteahhit alacaklarının bir kısmı bütçe emanetleri olarak sonraki yıllara devretmektedir.

Toplam giderler içinde cari, yatırım, sermaye teşkili ve transfer harcamalarının yeri Tablo 3.18’de yer almaktadır.

Aşağıda Tablo 3.18 incelendiğinde cari harcamaların 1997 ve 1998 yıllarında toplam giderler içindeki payının % 66,6 ve % 67,6 olduğu görülmektedir. Aynı yıllardaki yatırım harcamalarının toplam gider içindeki oranı ise % 27,2 ve % 24,4 tür. Bu iki yıl içerisinde transfer harcamalarının oranı ise % 6,2 ve % 8 dir. Görüldüğü gibi incelediğimiz ilk iki yılda harcamalar arasında çok fazla bir dalgalanma olmamıştır. Bu dönemde personel giderlerinde, hizmet alımlarında ve

tüketim malzemeleri alımlarında çok büyük değişiklikler olmamıştır. Aynı şekilde yatırım harcamalarında 1997 yılından 1998 yılına % 2,8 oranında bir düşüş meydana gelmiştir. Bunun nedeni Makina Teçhizat ve Taşıt alımlarında meydana gelen azalma ve Yapı Tesis büyük onarım giderlerinin yeterince artmamasıdır. Transfer Harcamaları ise bu iki yılda birbirine yakın gerçekleşmiştir.

Tablo 3.18. Kesin Hesaplara Göre 1997 – 2003 Döneminde Kütahya Belediyesinde Toplam Giderler İçinde Cari, Yatırım, Sermaye Teşkili ve Transferler Harcamalarının Yeri (Cari Fiyatlarla Milyon TL.)

Yıllar	Toplam Giderler (1)	Cari Harcamalar (2)	Toplam Giderler İçindeki Payı (2)/(1) %	Yatırım Harcamaları (3)	Toplam Giderler İçindeki Payı (3)/(1) %	Sermaye Teşkili ve Transfer Harcamaları (4)	Toplam Giderler İçindeki Payı (4)/(1) %
1997	1.850.084	1.231.607	66,6	502.893	27,2	115.584	6,2
1998	3.013.227	2.036.047	67,6	737.080	24,4	240.100	8,0
1999	5.265.126	3.866.112	73,4	921.543	17,5	477.471	9,1
2000	7.794.906	5.834.953	74,8	1.564.915	20,1	395.038	5,1
2001	12.327.982	8.726.881	70,8	2.897.551	23,5	703.550	5,7
2002	19.359.804	11.647.932	60,2	6.469.924	33,4	1.241.948	6,4
2003	25.003.884	15.736.654	62,9	7.668.386	30,7	1.598.844	6,4
			68,0		25,3		6,7

Kaynak: Kütahya Belediyesi 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 ve 2003 Mali Yılı Kesin Hesabından alınan rakamlarla tarafımızdan hesaplanmıştır.

1999 ve 2000 yıllarında cari harcamaların yükseldiği görülmektedir. Cari harcamalardaki bu yükselmenin ilk nedeni hizmet alımları giderlerindeki yükselişlerdir. Hizmet alımları gideri içerisinde özellikle temizlik hizmetleri için yapılan harcamaların yükseldiği görülmektedir. İkinci neden olarak tüketim malları ve malzemeleri alımlarında meydana gelen artışlardır. Bu gideri içerisinde de akaryakıt alımlarının ve suyun kaynağında pompalanmasında kullanılan elektrik giderlerinin artması tüketim malları ve malzemeleri alımlarının artmasıdır. 1999 yılında yatırım harcamalarında bir önceki yıla göre % 6,9 azalma meydana gelmiştir. Aynı yıl transfer harcamaları ise % 9,1 olmuştur. Görüldüğü gibi Belediye cari harcamalarındaki artışı karşılayabilmek için yatırım harcamalarında kısıntıya

gitmiş ve bazı yatırımlardan vazgeçmiştir. 2000 yılında cari harcamalar yine yüksek gerçekleşmiş, yatırım harcamalarında ise bir önceki yıla % 2,6 oranında artış olmuştur. Aynı yıl transfer harcamalarında % 4 azalma meydana gelmiştir. Bu da gösteriyor ki cari harcamalar ve yatırım harcamalarındaki artış transfer harcamalarında kısıntıya gidilerek sağlanmıştır. Transferler tertibinde yapılabilecek kısıntı ise bazı kamulaştırmalardan vazgeçmektir.

2001, 2002 ve 2003 yıllarında cari harcamaların toplam giderler içerisindeki payı önceki yıllara göre azalmıştır. Bunun nedeni ise bu yıllarda Kütahya Belediyesi'nin yani memur ve işçi alımına gitmemesi, bir kısım personelin emekli olması nedeniyle personel giderlerinde meydana gelen azalmadır. Aynı şekilde bu dönemde temizlik hizmetleri alımlarında, akaryakıt alımında ve elektrik giderlerinde çok fazla artış olmaması cari giderlerin toplam giderler içindeki payının düşmesine neden olmuştur. İncelenen son üç yıllık dönem içerisinde yatırım harcamalarının toplam giderleri içerisindeki payı artmıştır. Özellikle 2002 ve 2003 yıllarında içme suyu borularının yenilenmesine yönelik yatırımlar, M. Emin Efendi İşhanını bitirmeye yönelik yatırımlar, asfalt ve yol harcamaları, yağmur sularının ıslahına yönelik çalışmalar yatırım harcamalarının yükselmesine neden olmuştur. Aynı dönemde transfer harcamalarında önemli bir artış veya azalış meydana gelmemiştir. Transfer harcamalarında artış veya azalışa neden olacak en önemli iki kalem büyük çaplı kamulaştırmalar, büyük çaplı borçlanmalar ve borç ödemeleridir. Bu dönemde Kütahya Belediyesi'nin çok büyük kamulaştırmalar yapmadığı, borçlanmaya da gitmediği görülmektedir.

Yukarıda açıklandığı şekliyle yedi yıllık uygulama değerlendirildiğinde Kütahya Belediyesi'nde Bütçenin yapısı ve uygulama sonuçları hakkında şunları söyleyebiliriz:

Tablo 3.18'de görüldüğü gibi cari harcamaların toplam giderler içindeki ortalama payı % 68, yatırım harcamalarının % 25,3, transfer harcamalarının ise % 6,7 'dir. Yıllar itibarıyla incelediğinde görülmüştür ki yatırım harcamalarını artırmak için bir takım cari harcamalardan ve transfer harcamalarından vazgeçilmiş, cari ve transfer harcamalarını artırmak için ise yatırım harcamalarının bir kısmından vazgeçilmiştir. Halbuki şehir günden güne büyümekte daha fazla temizlik hizmeti,

daha fazla elektrik ve akaryakıt tüketimi gerektirmekte bunun yanında daha fazla kamulaştırmaya, daha fazla yatırıma gereksinim duyulmaktadır. Bu durum diğer il belediyelerinde de Kütahya Belediyesi'nde olduğu gibidir. Çünkü belediyelere kanun ile verilen gelirler bellidir ve bu gelirler beldenin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde mahalli idarelerin önemi giderek artmakta, mahalli idarelerden beklentiler de bu yönde gelişmektedir. Mahalli idarelerin beklentileri karşılayabilmesi belde halkına daha etkin hizmet verebilmesi için öncelikle mali yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Belediyelerin mali yapısının güçlendirilmesine yönelik bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Belediyelerin mali yapısını güçlendirmek sadece gelirlerini artırmak demek değildir. Giderleri üzerindeki gereksiz yüklerin özellikle belediye bütçesinden diğer kurumlara ödenen payların kaldırılması gerekir. Bunların başlıcaları şunlardır:
  - İller Bankası payı belediyenin kesin hesabı alınmış son yılı özgelirleri üzerinden ayrılan %5 paydır. Bu pay Kütahya Belediyesi gelirleri üzerinden 2003 yılı için yaklaşık 670 milyar TL'dir. Bu pay her yıl düzenli olarak ödenmekte ancak iller bankasının herhangi bir hizmetinden yararlanılmamaktadır. Bu payın belediye bütçesinde kalması yerel hizmetlerin daha etkili yerine getirilmesini sağlayacaktır.
  - Emlak Vergisinden %15 özel idare payı: Belediye emlak vergisi ile ilgili tüm işlemleri yapmakta; ancak tahsilatının %15'ini il özel idarelerine aktarmaktadır. İl Özel İdare payının kaldırılması da belediyelerin gelirlerinin azalmasını engelleyecektir.
  - Belediyenin özgelirleri üzerinden ayrılan %2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı payının ve %1 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü payının da kaldırılması gerekir. Çünkü belediyeler hem yoksullar için yardım yapmakta hem de gençler için spor sahaları yapmakta, gençlerin yetişmesi için kendi bütçesinden ödenek ayırmaktadır.
- Belediye gelirlerinin önemli bir kalemini 2380 sayılı kanun gereğince genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay oluşturmaktadır. Bu pay şu anda %5'tir. Kütahya Belediyesi'nin 2003 yılı tahsilatı 9.2 trilyon TL'dir. Bu rakam belediyenin yatırım harcamalarına yakındır. %5 oranının %10 olarak

düzenlenmesi 9.2 trilyon daha ilave gelir anlamındadır. Bu da belediye yatırımlarının artması, ivme kazanması demektir.

- Haberleşme vergisinin yeniden düzenlenmesi gerekir. Haberleşme vergisi belediye sınırları ve mücavir alanları içinde posta, telgraf, telefon işletmesi tarafından tahsil edilen telefon, teleks, faksimile ve data ücretlerinin %1'dir.
- Günümüzde GSM şirketleri ve sabit telefon şirketleri faaliyet göstermektedir. Bunların faaliyetleri haberleşme vergisi kapsamına alınmalı belediyelerin vergi kaybı önlenmelidir.
- Alt ve üst sınırları Merkezi idare tarafından belirlenen ve bugün belediye bütçeleri içerisindeki payı giderek azalan İlan Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi, Yangın Sigorta vergisinin oranları Merkezi idare tarafından yeniden günün koşullarına göre belirlenmeli veya bu vergilerle ilgili düzenleme yetkisi Belediye Meclislerine bırakılmalıdır.
- Aynı şekilde alt ve üst sınırları yine Merkezi İdare tarafından belirlenen 2464 sayılı Belediye Gelirleri kanunu içerisinde yer alan harçlar ile ilgilide yeni düzenlemenin yapılması kaçınılmazdır.

Belediye harçlarında da yapılması gereken harçların alt ve üst sınırlarını belirleme yetkisini Belediye Meclislerine bırakmalıdır

Harçların üst sınırları komik denilecek kadar küçüktür. Merkezi idarenin ya acil düzenleme yapması ya da yetkiyi Belediye Meclislerine bırakması gerekir.

Harcamalara katılma payı ile ilgili olarak örneğin su harcamalarına katılma payının Belediye Meclisi kararıyla peşin olarak alınması hatta su faturalarına yansıtılması gerekir. Bu da hizmetin hızlanmasına neden olacaktır. Bu uygulama park yapımlarında park yapılan mahalle halkına harcamaların bir kısmının yansıtılması. Aynı şekilde yol ve kanalizasyon harcamalarına katılım payıda hizmeti hızlandırmak için Belediye Meclisi kararıyla peşin olarak uygulanmalıdır.

Belediyelere 1580 sayılı Belediye kanunu trafik ile ilgili görevler yüklemiştir. Bunlar şehir içi yolların yapılması ve kavşakların tanzimi, köprü alt ve üst geçitlerin yapılması ve sinyalizasyon hizmetleridir. Bu hizmetler karşılığında belediyelerin belli bir pay alması sağlanmalı bu yönde düzenleme yapılmalıdır.

Herhangi bir kamu kuruluşuna tahsis edilmemiş belediye mücavir alan sınırları içerisindeki hazine arazilerinin belediyelere bırakılması, hem bu arazilerin kontrol altına alınması hem de belediyelerin bu arazileri değerlendirmesi sonucu gelirlerini artıracaktır.

Belediye sınırları içerisinde konaklayanlardan konaklama vergisi alınması, şans oyunları üzerinden belli oranda belediyelere pay bırakılması yönünde yapılacak düzenlemeler belediye gelirlerini artıracaktır.

Önceki tablo ve grafiklerde görüldüğü gibi, belediyelerin mevcut gelir yapılarıyla büyük çaplı yatırımlar yapabilmeleri mümkün değildir. Örneğin: Şehir içi raylı sistem projesi ve alternatif bir cadde açılması için gerekli olan kamulaştırma giderlerinin karşılanması zordur. Bunlar gibi yapılması zorunlu; ancak belediyenin bütçe imkanlarını aşan durumlarda projenin belli bir kısmını merkezi idare tarafından karşılanması yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.

Belediye arsaları üzerine yap – işlet – devret yatırım modeli veya benzer modellerle alışveriş merkezleri, otopark vb. iktisadi yatırımların yapılmasına imkan verecek hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Yukarıda açıklanan gelir artırıcı düzenlemelerin yapılması halinde, belediyelerin daha iyi imkanlara kavuşacağı ve belde halkına daha iyi hizmetler vereceği söylenebilir.

EKLER

**EK-1. 1990 YILI KÜTAHYA BELEDİYESİ BÜTÇESİNDE CARİ
HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI**

Bölüm	Madde	Ödeneğin Çeşidi	Bütçeye Konmuş Olan (Lira)
11.000		ÖDENEKLER	44.179.176
	11.600	BAŞKANLIK ÖDENEK VE ÖZLÜK HAKLARI	
	11.610	Belediye Başkanı Ödeneği	
	11.620	Belediye Başkan Vekili Ödeneği	
	11.630	Meclis Üyesi Başkan Yard. Ödeneği	
	11.640	Em. San. Tabi Belediye Başk. Emek. Karş.	
	11.650		
	11.660	Belediye Başk. Geçici Görv. Yolluğu	
12.000		PERSONEL GİDERLERİ	8.162.131.282
	12.100	AYLIKLAR VE DAİMİ ÜCRETLER	
	12.110	BELEDİYE MEMURLARI AYLIKLARI	
	12.111	Genel Yönetim Memurları Aylıkları	
	12.112	Esenlik Faaliyetleri Memurları Aylıkları	
	12.113	Paklama Faaliyetleri Memurları Aylıkları	
	12.114	Sağlık ve Sosyal Yardım Memur. Aylıkları	
	12.115	Bayındırlık Memurları Aylıkları	
	12.116	Ulaştırma Memurları Aylıkları	
	12.117	Tarım Memurları Aylıkları	
	12.118	Eğitim memurları Aylıkları	
	12.119	Ekonomik Faaliyetler Memurları Aylıkları	
13.000		YÖNETİM GİDERLERİ	683.096.000
	13.100	GENEL YÖNETİM İLE İLG. ALIM.	
	13.110	KIRTASIYE ALIM VE GİDERLERİ	
	13.111	Genel Yönetim	
	13.112	Esenlik Faaliyetleri	
	13.113	Paklama Faaliyetleri	
	13.114	Sağlık ve Sosyal Yardım	
	13.115	Bayındırlık	
	13.116	Ulaştırma	
	13.117	Tarım	
	13.118	Eğitim	
	13.119	Ekonomik Faaliyetler	

14.000		HİZMET GİDERLERİ	1.705.092.499
	14.100	GENEL YÖNETİM İLE İLGİLİ HİZMET GİDERLERİ	
	14.110	MALİ GİDERLER	
	14.111	Bey'ıye Aidatı	
	14.112	Oranı kanunla belirtilmiş kesenek ve ikrm.	
	14.113	Faiz, Acyo ve Para Taşıma Giderleri	
	14.114	Vergi Resim ve Harçlar	
	14.115		
	14.116	Tahsil Giderleri	
	14.117	Düşünölmeyen Giderler	
	14.118	Yedek Ödenek	
	14.119	Diğer Mal Giderleri	
15.000		KURUM GİDERLERİ	214.801.000
	15.100	GENEL YÖNETİM KURUMLARI GİDERLERİ	
	15.110	Basımevi Giderleri	
	15.111	Taşı İşletme ve Onarma Giderleri	
	15.112	Araç Gereç Alımları ve Giderleri	
	15.113	Diğer Alımlar ve Giderleri	
	15.114		
	15.115		
	15.116		
	15.117		
	15.118		
	15.119	Basımevleri Diğer Giderleri	
16.000		ÇEŞİTLİ GİDERLER	89.143.000
	16.100	İŞYERLERİ GİDERLERİ	
	16.110	İşyerleri Çeşitli Giderleri	
	16.120	Atölyeler Giderleri	
	16.130		
	16.120		
	16.130		
	16.140		
	16.150		
	16.160		
	16.170		
	16.180		
	16.190		
CARİ HARCAMALAR BÖLÜM TOPLAMI			10.898.442.957

**EK-2. 1990 YILI KÜTAHYA BELEDİYESİ BÜTÇESİNDE YATIRIM
HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI**

Bölüm	Madde	Ödenğin Çeşidi	Bütçeye Konmuş Olan (Lira)
21.000		ETÜD VE PROJE GİDERLERİ	20.002.000
	21.100	TARIM SEKTÖRÜ	
	21.111	Etüd ve Proje Giderleri	
	21.112	Teknik Personel Ücretleri	
	21.113	Teknik Personel Geçici Görev Yollukları	
	21.200	MADENCİLİK SEKTÖRÜ	
	21.211	Etüd ve Proje Giderleri	
	21.212	Teknik Personel Ücretleri	
	21.213	Teknik Personel Geçici Görev Yollukları	
	21.300	İMALAT SANAYİİ SEKTÖRÜ	
	21.400	ENERJİ SEKTÖRÜ	
	21.500	ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	
	21.600	HİZMETLER VE TURİZM SEKTÖRÜ	
	21.700	KONUT SEKTÖRÜ	
	21.800	EĞİTİM SEKTÖRÜ	
	21.900	SAĞLIK SEKTÖRÜ	
22.000		YAPI TESİS VE BÜYÜK ONARIM GİDERLERİ	1.773.000.012
	22.100	TARIM SEKTÖRÜ	
	22.111	Yapı Tesis ve Büyük Onarım Giderleri	
	22.112	Teknik Personel Ücretleri	
	22.113	Teknik Personel Geçici Görev Yollukları	
	22.200	MADENCİLİK SEKTÖRÜ	
	22.211	Yapı Tesis ve Büyük Onarım Giderleri	
	22.212	Teknik Personel Ücretleri	
	22.213	Teknik Personel Geçici Görev Yollukları	
	22.300	İMALAT SANAYİİ SEKTÖRÜ	
	22.400	ENERJİ SEKTÖRÜ	
	22.500	ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	
	22.600	HİZMETLER VE TURİZM SEKTÖRÜ	
	22.700	KONUT SEKTÖRÜ	
	22.800	EĞİTİM SEKTÖRÜ	
	22.900	SAĞLIK SEKTÖRÜ	
23.000		MAKİNA TEÇHİZAT TAŞIT ALIMLARI VE ONARIMLARI	357.502.003
	23.100	TARIM SEKTÖRÜ	
	23.111	Makina Teçhizat Taşit Alımları ve Onarımları	
	23.112	Taşit Alımları	
	23.113	Teknik Personel Ücretleri	
	23.200	MADENCİLİK SEKTÖRÜ	
	23.211	Makina Teçhizat Taşit Alımları ve Onarımları	
	23.212	Taşit Alımları	
	23.213	Teknik Personel Ücretleri	
	23.300	İMALAT SANAYİİ SEKTÖRÜ	
	23.400	ENERJİ SEKTÖRÜ	
	23.500	ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	
	23.600	HİZMETLER VE TURİZM SEKTÖRÜ	
	23.700	KONUT SEKTÖRÜ	
	23.800	EĞİTİM SEKTÖRÜ	
	23.900	SAĞLIK SEKTÖRÜ	
YATIRIM HARCAMALARI BÖLÜM TOPLAMI			2.150.504.015

**EK-3. 1990 YILI KÜTAHYA BELEDİYESİ BÜTÇESİNDE SERMAYE
TEŞKİLİ VE TRANSFER HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI**

Bölüm	Madde	Ödeneğin Çeşidi	Bütçeye Konmuş Olan (Lira)
		I- SERMAYE TEŞKİLİ	
31.000		KURUMLARA KATILMA PAYLARI VE SERMAYE TEŞKİLLERİ	365.000.003
	31.300	Ortaklara Ödemeler	
	31.400	Döner Sermayelere Ödemeler	
	31.500	Katma Bütçeli İdarelere Ödemeler	
32.000		KAMULAŞTIRMA VE TAŞINMAZ MALLAR SATINALMALARI	1.000.000.001
	32.100	Her Çeşit Kamulaştırma ve İstimlaklar	
	32.200	Gayri Menkul Taş. Sat. M. Al. Git	
	32.300		
	32.400		
	32.500		
	32.600		
	32.700		
	32.800		
	32.900		
		II. TRANSFERLER	
33.000		İKTİSADİ TRANSFERLER	
	33.400	Ortaklara İktisadi Transferler	
	33.700	Katma Bütçeli İdarelere İktisadi Transferler	
34.000		MALİ TRANSFERLER	301.679.706
	34.100	Katma Bütçeli İdarelere Belediye Yardımı	
	34.500	İkrazlar ve Avanslar	
	34.600	Fonlara Katılma ve Ödemeler	
	34.700	Uluslar arası Teşekküllere Ödemeler	
	34.800	Hizmet Yardımları	
	34.900	Kanuni Paylar	
35.000		SOSYAL TRANSFERLER	119.373.318
	35.200	Emekli Sandığına Ödemeler	
	35.500	Emekli ve Yardım Sandıklarına Ödemeler	
	35.600	Ödül İkramiye Mükafat ve Yardımlar	
	35.700	Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri teşekküllere yardımlar	
36.000		BORÇ ÖDEMELER	4.445.000.000
	36.300	Geçen Yıllar Borçları	
	36.400	İlama Bağlı Borçlar	
	36.500	İstikraz Ödemeleri	
	36.600	Geri Verilecek Paralar	
	36.800	Tahsil ve Bono İtfaları ve Giderleri	
	36.900	Diğer Borç Ödemeleri	
SERMAYE TEŞKİLİ VE TRANSFERLER HARCAMALARI TOPLAMI			6.231.053.028

EK-4. 1990 YILI KÜTAHYA BELEDİYESİ GELİR BÜTÇESİ

B CETVELİ

Bölüm	Madde	Ödeneğin Çeşidi	Bütçeye Konmuş Olan (Lira)
51.000		GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRİ TAHSİLATI TOPLAMINDAN %6 ORANINDA BELEDİYE PAYI	8.000.000.000
	51.100	Genel Bütçe Vergi Geliri Tahsilatı Toplamından %6 Oranında Belediye Payı	8.000.000.000
	51.110		
	51.120		
	51.130		
52.000		BELEDİYE VERGİLERİ	3.772.500.000
	52.110	Meslek Vergisi	500.000
	52.120	İlan ve Reklam Vergisi	40.000.000
	52.130	Eğlence Vergisi	50.000.000
	52.140	Emlak Vergisi	3.090.000.000
	52.150	Çeşitli Vergiler	490.000.000
	52.160	Vergi Cezaları	100.000.000
	52.170	Maden İşletme Belediye Payı	2.000.000
	52.180		
53.000		BELEDİYE HARÇLARI	460.000.000
	53.110	Temizlik ve Aydınlatma Harcı	
	53.120	İşgaliye Harcı	75.000.000
	53.130	Tatil Günleri Çalışma Ruhsatı Harcı	50.000.000
	53.140	Kaynak Suları Harcı	5.000.000
	53.150	Tellallık Harcı	15.000.000
	53.160	Hayvan Kesimi ve Denetleme Harcı	25.000.000
	53.170	Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	5.000.000
	53.180	Bina İnşaat Harcı	50.000.000
	53.190	Çeşitli Harçlar	235.000.000
54.000		HARCAMALARA KATILMA PAYLARI	372.001.000
	54.110	Yol Harcamalarına Katılma Payı	300.000.000
	54.120	Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı	1.000.000
	54.130	Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı	
	54.140	Diğer Harcamalara Katılma Payları	71.001.000
55.000		BELEDİYELERCE YÖNETİLEN KURUMLAR, TEŞEBBÜSLER HASILATI VE İŞLETME KARLARI	563.003.000
	55.100	Kurumlar ve Teşebbüsler Hasılatı	563.003.000
	55.110	Genel Yönetim Kurumları Hasılatı	1.000.000
	55.120	Paklama Kurumları Hasılatı	2.000.000
	55.130	Sağlık ve Sosyal Yardım Kurumları Hasılatı	12.000.000
	55.140	Bayındırlık Kurumları, Ulaştırma Kurumları Hasılatı	100.001.000

	55.150	Tarım Kurumları Hasılatı	2.000.000
	55.160	Eğitim Kurumları Hasılatı	1.001.000
	55.170	Ekonomik Faaliyetler Kurumları Hasılatı	445.001.000
56.000		ÇEŞİTLİ GELİRLER, ÜCRETLER YARDIMLAR VE FONLAR	6.112.496.000
	56.100	Belediye Malları Gelirleri	4.566.450.000
	56.110	Taşınmaz Mallardan Alınan Gelirler	2.062.000.000
	56.120	Taşınır Mallardan Alınan Gelirler	106.450.000
	56.130	Taşınır Değerler Gelirleri	2.398.000.000
	56.200	Cezalar	525.000.000
	56.300	Tahsisli Mahiyette Gelirler	626.044.000
	56.400	Ücretler	365.000.000
	56.500	Yardımlar	2.000
	56.510	Devlet Özel Yardımları	2.000
	56.520	İl Özel İdare Yardımları	
	56.600	Özel Fonlar	30.000.000
BELEDİYE GELİRLERİ TOPLAMI			19.280.000.000

Ek-5. 1997 - 2003 Yılları Arası Gelir Bütçesi (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 BÜTÇESİ	1998 BÜTÇESİ	1999 BÜTÇESİ	2000 BÜTÇESİ	2001 BÜTÇESİ	2002 BÜTÇESİ	2003 BÜTÇESİ
1000	VERGİ GELİRLERİ	1.200.622	2.204.153	3.962.951	4.939.501	8.198.501	9.531.000	11.895.120
1100	GENEL BÜTÇE, VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI	1.000.000	1.850.000	3.300.000	3.819.000	6.600.000	7.750.000	9.000.000
1110	2380 sayılı kanuna göre genel bütçe	1.000.000	1.850.000	3.300.000	3.819.000	6.600.000	7.750.000	9.000.000
1200	BELEDİYE VERGİLERİ	174.151	293.812	565.001	972.001	1.373.001	1.371.880	2.226.000
1210	İlan ve Reklam Vergisi	3.000	3.000	4.000	5.000	8.000	10.000	15.000
1220	Eğlence Vergisi	1.000	3.000	20.000	35.000	40.000	40.000	50.000
1230	Emlak Vergisi	33.650	108.000	217.000	338.000	449.000	454.000	716.000
1231	Bina vergisi	30.000	100.000	200.000	300.000	400.000	400.000	600.000
1232	Arazi vergisi	150	1.000	2.000	3.000	4.000	4.000	6.000
1233	Arsa vergisi	3.500	7.000	15.000	35.000	45.000	50.000	110.000
1240	Haberleşme Vergisi	5.000	8.000	20.000	40.000	60.000	60.000	130.000
1250	Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	50.000	70.000	150.000	250.000	360.000	350.000	750.000
1260	Yangın Sigorta Vergisi	1.500	3.000	4.000	4.000	6.000	9.000	15.000
1270	Çevre Temizlik Vergisi	80.000	98.811	150.000	300.000	450.000	448.880	550.000
1290	Çeşitli Vergiler	1	1	1	1	1		
1300	BELEDİYE HARÇLARI	26.471	60.341	97.950	148.500	225.500	409.120	669.120
1310	İşgaliye Harcı	5.500	15.000	25.000	40.000	60.000	200.000	400.000
1320	Tatil Günleri Çalışma Ruhsatı Harcı	3.000	4.000	4.000	4.000	5.000	5.000	5.000
1330	Kaynak Suları Harcı	1	1					
1340	Tellalık Harcı	1.500	4.000	4.000	4.000	10.000	20.000	30.000
1350	Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme	1.000	3.000	4.000	4.000	5.000	6.000	15.000
1360	Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	100	1.000	1.500	2.000	2.000	2.000	3.000
1370	Bina İnşaat Harcı	2.000	4.000	5.000	5.000	8.000	8.000	8.000
1380	Diğer Harçlar	13.370	29.340	54.450	89.500	135.500	168.120	208.120
1381	Kayıt ve Suret Harcı	400	2.000	3.000	3.000	4.000	7.000	7.000
1382	İmar İle İlgili Harçlar	10.000	20.000	40.000	55.000	80.000	100.000	100.000
1383	İşyeri Açma İzin Harcı	850	2.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
1384	Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı	100	300	400	400	400	100	100
1386	Taahhüt Araçları İşletme ve Et Nakli	2.000	5.000	10.000	30.000	50.000	60.000	100.000
1387	Sağlık Belgesi Harcı	20	40	49	50	50	1	10
1388	Esnaf Muafiyeti Harcı			1	50	50	1	10
2000	VERGİ DIŞI GELİRLER	884.365	1.670.833	2.672.036	6.140.486	6.761.486	10.115.318	16.064.880
2100	HARCAMALARA KATILIM PAYLARI	20.511	48.301	103.301	410.021	440.601	330.011	403.001

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 BÜTÇESİ	1998 BÜTÇESİ	1999 BÜTÇESİ	2000 BÜTÇESİ	2001 BÜTÇESİ	2002 BÜTÇESİ	2003 BÜTÇESİ
2110	Yol Harcamalarına Katılım Payları	5.000	10.000	40.000	50.000	100.000	150.000	150.000
2120	Kanalizasyon Harcamalarına Katılım Payı	1	1	1	1	1		
2130	Su Tesisleri Harcamalarına Katılım	500	3.000	8.000	29.000	30.000	30.000	30.000
2140	Mülk Sahiplerinin Garanti Ettikleri	8.000	20.000	30.000	250.000	250.000	50.000	50.000
2150	Ölçü ve Ayar Memurlarının Masrafları	10	200	200	500	500	1	1
2160	Çevre Kirliliğini Önleme Giderleri							3.000
2170	Kapalı Çarşı Bedesten Gibi Müşterek Yerler Geliri	5.000	15.000	25.000	80.000	60.000	100.000	150.000
2180	Diğer Harcamalara Katılma Payı	2.000	100	100	520	100	10	20.000
2200	BELEDİYEYE ÖDENEN DİĞER PAYLAR	25.082	50.202	80.302	80.302	80.302	20.300	50.350
2210	Müze Giriş Ücretlerinden Alınan Pay	80	200	300	300	300	300	350
2220	Maden İşletmelerinden Alınan Belediye Payı	1	1	1	1	1		
2230	Alt Yapısı Yapılmamış Yerler İçin Alınan Pay	25.000	50.000	80.000	80.000	80.000	20.000	50.000
2240	Ayrıcalığı ve Ruhsatı İçin Alınan Pay	1	1	1	1	1		
2300	KURUMLAR VE TEŞEBBÜSLER HASILATI	420.062	639.522	1.003.775	2.150.353	2.760.053	3.923.644	5.514.501
2310	Genel Yönetim Kurumları Hasılatı	50	250	500	1.000	2.000	4.000	4.000
2312	Esenlik Kurumları Hasılatı	50	250	500	1.000	2.000	4.000	4.000
2320	Temizlik Kurumları Hasılatı	100	1.500	3.001	3.501	5.001	6.000	6.000
2321	Çöp İmha Tesisleri Hasılatı			1	1	1		
2322	Kanal Temizleme Tesisleri Hasılatı	100	1500	3.000	3.500	5.000	6.000	6.000
2330	Sağlık ve Sosyal Yardım Kurumları Hasılatı	200	450	1.299	6.000	6.500	9.000	12.000
2332	Diğer Sağlık Kurumları Hasılatı	100	250	999	4.000	4.000	4.000	4.000
2333	Mezarlıklar Hasılatı	100	200	300	2.000	2.500	5.000	8.000
2340	Bayındırlık ve Ulaştırma Kurumları	404.000	601.000	941.573	2.005.000	2.515.000	3.491.443	5.080.001
2341	Otobüs İşletmesi Hasılatı	104.000	1.000	5.000	5.000	15.000	30.000	80.000
2342	Su İşletmesi Hasılatı	300.000	600.000	936.573	2.000.000	2.500.000	3.461.443	5.000.000
2343	Hava Gazı, Doğal Gaz İşletmesi Hasılatı							1
2350	Tarım Kurumları Hasılatı	200	300	300	700	800	3.000	2.000
2351	Fidanlık Hasılatı	200	300	300	700	800	3.000	2.000
2360	Eğitim Kurumları Hasılatı	11	21	101	151	151	200	500
2362	Halk Meslek Okulları Hasılatı	1	1	1	1	1		
2364	Kitaplık Hasılatı	10	20	100	150	150	200	500
2370	Ekonomik Faaliyette Bulunan Kurumlar	15.501	36.001	57.001	134.001	230.601	410.001	410.000
2371	Mezat Salonları Hasılatı	1	1	1	1	1		
2372	Soğuk Hava Deposu Hasılatı	500	1.000	2.000	4.000	600	1	
2373	Arıza Giderme ve Onarım Hasılatı	10.000	25.000	40.000	105.000	200.000	400.000	400.000
2374	Diğer Teşebbüsler Hasılatı	5.000	10.000	15.000	25.000	30.000	10.000	10.000

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 BÜTÇESİ	1998 BÜTÇESİ	1999 BÜTÇESİ	2000 BÜTÇESİ	2001 BÜTÇESİ	2002 BÜTÇESİ	2003 BÜTÇESİ
2500	BELEDİYE MALLARI GELİRLERİ	306.751	622.901	946.001	2.059.103	2.024.273	4.174.060	7.731.728
2510	Taşınmaz Mallardan Elde Edilen Gelirler	271.650	556.300	831.800	1.631.500	1.594.270	3.763.748	7.319.107
2511	Peşin Para İle Mal Satış Bedelleri	1.000	5.000	30.000	50.000	60.000	200.000	200.000
2512	Taksitle Yapılan Mal Satış Bedelleri	250.000	500.000	750.000	1.250.000	1.028.770	3.058.738	6.614.097
2513	Kira Gelirleri	20.000	50.000	50.000	325.000	500.000	500.000	500.000
2514	Eciri Misil Gelirleri	500	1.000	1.500	1.500	500	10	10
2515	Hasar Karşılıkları	150	300	300	5.000	5.000	5.000	5.000
2520	Taşınur Mallardan Elde Edilen Gelir	31.101	62.601	103.201	402.602	410.002	410.002	412.000
2521	Eskişmiş Eşya ve Enkaz Satış Bedeli	600	600	600	1	1	1	1
2522	Katı Atık Satış Bedeli	1	1	1	1	1	1	1
2523	Basılı Eyrak Satış Bedelleri	500	2.000	2.600	2.600	10.000	10.000	12.000
2524	Diğer Taşınur Mallar Satış Bedelleri	30.000	60.000	100.000	400.000	400.000	400.000	400.000
2530	Menkul Kıymet Gelirleri	4.000	4.000	11.000	25.001	20.001	310	621
2533	İştirak Gelirleri	1.000	1.000	1.000	1	1	10	21
2534	Faiz Gelirleri	3.000	3.000	10.000	25.000	20.000	300	600
2600	ÜCRETLER	35.901	71.801	145.501	366.501	366.001	500.000	760.000
2610	Toptancı Hali İşgal Ücreti	400	800	2.000	3.000	8.000	40.000	50.000
2630	Toptancı Hali Resmi	10.000	20.000	40.000	30.000	50.000	50.000	60.000
2640	Sulama Suyu Bedeli	1	1	1	1	1	1	1
2650	Atık Su Ücreti	25.000	50.000	100.000	330.000	300.000	400.000	600.000
2660	Diğer Ücretler (hoparlör ile yapılan ilan)	500	1.000	3.500	3.500	8.000	10.000	50.000
2700	CEZALAR	32.001	73.001	223.001	224.001	230.001	287.001	425.000
2710	Para Cezaları	2.000	3.000	3.000	4.000	10.000	12.000	35.000
2720	Vergi Para Cezaları	25.000	50.000	200.000	200.000	200.000	250.000	350.000
2730	Zapt Olunan Eşya Bedeli	1	1	1	1	1	1	1
2740	Diğer Cezalar	5.000	20.000	20.000	20.000	20.000	25.000	40.000
2800	ÇEŞİTLİ GELİRLER	44.057	165.105	170.155	850.205	860.255	880.302	1.180.300
2810	Tahsisli Gelirler	44.057	165.105	170.155	850.205	860.255	880.302	1.180.300
2811	Numaratama Gelirleri	52	100	150	200	250	300	300
2812	Fuhuş Ve Zuhrevi Hastalıklarla Mücadele Geliri	1	1	1	1	1	1	1
2813	Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Geliri	1	1	1	1	1	1	1
2814	Ekmeçlik Un Gelirleri	1	1	1	1	1	1	1
2815	Geri Alınacak Paralar	2.000	15.000	20.000	50.000	60.000	80.000	80.000
2816	Kdv 'sinden Mahsuben Gelir	42.000	150.000	150.000	800.000	800.000	800.000	1.100.000
2817	İç Borçlanmalar	1	1	1	1	1	1	1
2818	Dış Borçlanmalar	1	1	1	1	1	1	1

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 BÜTÇESİ	1998 BÜTÇESİ	1999 BÜTÇESİ	2000 BÜTÇESİ	2001 BÜTÇESİ	2002 BÜTÇESİ	2003 BÜTÇESİ
3000	YARDIM VE FONLAR	5.013	15.014	15.013	35.013	40.013	40.005	40.000
3100	YARDIMLAR	5.011	15.012	15.011	35.011	40.011	40.005	40.000
3110	Devlet Yardımları	2	2	2	2	2	2	
3111	Tahsisli Yardımlar	1	1	1	1	1	1	
3112	Tahsisli Olmayan Yardımlar	1	1	1	1	1	1	
3120	İl Özel İdare Yardımları	2	2	2	2	2	2	
3121	Tahsisli Yardımlar	1	1	1	1	1	1	
3122	Tahsisli Olmayan Yardımlar	1	1	1	1	1	1	
3140	Özel Yardımlar	5001	15.002	15.001	35.001	40.001	40.000	40.000
3141	Şartlı Yardımlar	1	1	1	1	1		
3142	Şartsız Yardımlar	5000	15.001	15.000	35.000	40.000	40.000	40.000
3150	Fonlardan Alınan Yardımlar	6	6	6	6	6	1	
3151	Müşterek Trafik Fonundan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1		
3152	Belediyeler Fonundan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1	1	
3153	Mahalli İdareler Fonundan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1		
3154	Muhtaç Asker Aileleri Fonundan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1		
3155	Çevre Kirliliğini Önleme Fonundan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1		
3156	Diğer Fonlardan Alınan Yardımlar	1	1	1	1	1		
3200	FONLAR	2	2	2	2	2		
3210	Borç Ödeme Fonu	1	1	1	1	1		
3211	Kredi ile Yapılan Tesisler İçin Alınan Fon	1	1	1	1	1		
3220	Yenileme Fonu	1	1	1	1	1		
3221	Amortisman Payları	1	1	1	1	1		
	GENEL TOPLAM	2.090.000	3.890.000	6.650.000	11.115.000	15.000.000	19.686.323	28.000.000

Ek-6. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahakkukları Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK
1000	VERGİ GELİRLERİ	941.414	1.957.292	2.833.116	4.529.128	7.460.355	10.312.054	13.253.480
1100	GENEL BÜTÇE, VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI	748.290	1.429.175	2.125.138	3.500.998	6.104.054	7.928.583	9.219.602
1110	2380 sayılı kanuna göre genel bütçe	748.290	1.429.175	2.125.138	3.500.998	6.104.054	7.928.583	9.219.602
1200	BELEDİYE VERGİLERİ	156.856	472.143	603.017	824.925	1.051.531	2.009.071	3.679.289
1210	İlan ve Reklam Vergisi	1.473	2.072	6.076	9.190	6.515	6.991	9.535
1220	Eğlence Vergisi	3.080	11.422	23.071	45.295	48.344	54.089	41.666
1230	Emlak Vergisi	24.685	234.102	212.498	231.826	239.253	753.989	2.055.033
1231	Bina vergisi	19.673	197.886	168.446	180.101	185.854	581.295	1.611.681
1232	Arazi vergisi	297	2.406	2.167	3.229	3.188	8.165	4.245
1233	Arsa vergisi	4.715	33.810	41.885	48.495	50.211	164.529	439.107
1240	Haberleşme Vergisi	5.955	15.075	27.975	51.141	85.739	126.540	152.978
1250	Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	43.736	77.780	145.550	246.192	409.922	681.995	897.094
1260	Yangın Sigorta Vergisi	1.810	1.803	3.141	6.174	6.788	9.242	15.611
1270	Çevre Temizlik Vergisi	76.113	129.886	184.704	235.004	254.968	376.222	507.370
1290	Çeşitli Vergiler							
1300	BELEDİYE HARÇLARI	36.268	55.974	104.961	203.205	304.770	374.400	354.589
1310	İşgalیه Harcı	9.098	14.186	33.226	69.295	156.360	198.821	167.674
1320	Tatil Günleri Çalışma Ruhsatı Harcı	1.757	1.107	1.509	1.667	1.497	2.319	790
1330	Kaynak Suları Harcı							
1340	Tellallık Harcı	1.859	1.791	6.844	20.480	12.079	37.844	42.649
1350	Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme	1.505	2.766	2.036	3.348	6.353	9.927	19.621
1360	Ölçü ve Tart Aletleri Muayene Harcı	358	720	626	979	1.021	786	1.311
1370	Bina İnşaat Harcı	2.165	3.121	2.331	2.647	1.328	1.307	2.654
1380	Diğer Harçlar	19.524	32.281	58.386	104.785	126.130	123.394	119.889
1381	Kayıt ve Suret Harcı	926	1.870	1.536	4.448	8.617	5.378	5.434
1382	İmar İle İlgili Harçlar	14.528	22.493	33.724	54.939	65.648	36.076	33.925
1383	İşyeri Açma İzin Harcı	83.633	281	224	369	470	485	816
1384	Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı	55	84	46	99	33	118	359
1386	Taahhüt Araçları İşletme ve Et Nakli	3.369	7.545	22.830	44.916	51.360	81.337	79.355
1387	Sağlık Belgesi Harcı	10	6	6	6			
1388	Esnaf Muafiyeti Harcı			18	6			
2000	VERGİ DIŞI GELİRLER	925.084	1.427.453	2.396.858	3.588.424	4.950.592	8.321.359	13.084.940
2100	HARCAMALARA KATILIM PAYLARI	28.014	97.529	246.247	193.562	178.033	105.140	239.880
2110	Yol Harcamalarına Katılım Payları	8.586	57.545	141.333	139.878	86.470	82.315	213.788

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHAKKUK	1998 TAHAKKUK	1999 TAHAKKUK	2000 TAHAKKUK	2001 TAHAKKUK	2002 TAHAKKUK	2003 TAHAKKUK
2120	Kanalizasyon Harcamalarına Katılım Payı							
2130	Su Tesisleri Harcamalarına Katılım	1.330	6.526	12.911	8.901	23.545	145	34
2140	Mülk Sahiplerinin Garanti Eftikleri	8.437	16.566	64.644	29.481	15.549	10.990	18.978
2150	Ölçü ve Ayar Memurlarının Masrafları	199	133	739	387	2.468	3.997	3.421
2160	Çevre Kirliliğini Önleme Giderleri							
2170	Kapalı Çarşı Bedesten Gibi Müşterek Yerler Geliri	9.395	16.712	26.575	14.886	50.000		
2180	Diğer Harcamalara Katılma Payı	63	46	43	27		7.690	3.658
2200	BELEDİYEYE ÖDENEN DİĞER PAYLAR	52.983	46.660	14.538	5.114	26.792	24.004	18.296
2210	Mütze Giriş Ücretlerinden Alınan Pay	163	91	113	139	123	278	464
2220	Maden İşletmelerinden Alınan Belediye Payı							
2230	Alt Yapısı Yapılmamış Yerler İçin Alınan Pay	52.819	46.568	14.424	4.975	26.669	23.725	17.832
2240	Ayrıcalığı ve Ruhsatı İçin Alınan Pay							
2300	KURUMLAR VE TEŞEBBÜSLER HASILATI	304.938	525.186	976.426	2.041.697	3.028.675	4.801.396	5.961.003
2310	Genel Yönetim Kurumları Hasılatı	291	543	1.046	1.588	2.565	2.498	3.146
2312	Esenlik Kurumları Hasılatı	290	543	1.046	1.588	2.565	2.498	3.146
2320	Temizlik Kurumları Hasılatı	634	1.626	1.933	3.441	3.102	1.712	418
2321	Çöp İmha Tesisleri Hasılatı							
2322	Kanal Temizleme Tesisleri Hasılatı	634	1.626	1.933	3.441	3.102	1.712	418
2330	Sağlık ve Sosyal Yardım Kurumları Hasılatı	351	711	3.698	2.842	6.268	6.220	11.342
2332	Diğer Sağlık Kurumları Hasılatı	240	566	2.467	836	1.931	265	
2333	Mezarlıklar Hasılatı	110	144	1.230	2.005	4.337	5.955	11.342
2340	Bayındırlık ve Ulaştırma Kurumları	283.369	488.344	899.810	1.830.353	2.710.317	4.713.508	5.845.037
2341	Otobüs İşletmesi Hasılatı	19.643	4.544	8.694	9.563	15.870	93.567	68.153
2342	Su İşletmesi Hasılatı	263.726	483.800	891.116	1.820.790	2.694.447	4.619.941	5.776.884
2343	Hava Gazı, Doğal Gaz İşletmesi Hasılatı							
2350	Tarım Kurumları Hasılatı	66	427	1.973	910	2.429	1.497	16.215
2351	Fidanlık Hasılatı	66	427	1.973	910	2.429	1.497	16.215
2360	Eğitim Kurumları Hasılatı	20	31	270	89	160	1.042	968
2362	Halk Meslek Okulları Hasılatı							
2364	Kitaplık Hasılatı	20	31	270	89	160	1.042	968
2370	Ekonomik Faaliyette Bulunan Kurumlar	20.206	33.501	67.693	202.471	303.833	74.918	83.875
2371	Mezot Salonları Hasılatı							
2372	Soğuk Hava Deposu Hasılatı	1.193	2.841	5.550	1.928			
2373	Arıza Giderme ve Onarım Hasılatı	16.826	27.045	50.119	199.395	303.622	74.804	82.692
2374	Diğer Teşebbüsler Hasılatı	2.187	3.6150	12.023	1.148	211	114	1.183
2500	BELEDİYE MALLARI GELİRLERİ	339.443	445.169	688.711	486.448	492.920	1.168.513	4.329.545

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		TAAHAKKUK	TAAHAKKUK	TAAHAKKUK	TAAHAKKUK	TAAHAKKUK	TAAHAKKUK	TAAHAKKUK
2510	Taşınmaz Mallardan Elde Edilen Gelirler	266.155	365.742	449.713	376.349	359.214	807.873	3.758.212
2511	Peşin Para İle Mal Satış Bedelleri	11.809	18.848	11.335	11.406	5.456	14.392	2.205.098
2512	Taksitle Yapılan Mal Satış Bedelleri	173.716	237.262	178.782	144.593	52.700	274.161	699.740
2513	Kira Gelirleri	80.205	109.235	257.592	219.225	300.278	517.908	846.339
2514	Ecri Misil Gelirleri	93	229	5	3		87	638
2515	Hasar Karşıklıkları	332	167	1.998	1.122	781	1.325	6.397
2520	Taşınır Mallardan Elde Edilen Gelir	38.317	69.962	229.421	109.866	133.115	297.067	571.229
2521	Eskimiş Eşya ve Enkaz Satış Bedeli							
2522	Katı Atık Satış Bedeli							
2523	Basılı Evrak Satış Bedelleri	1.172	1.124	1.617	7.176	3.272	9.110	2.155
2524	Diğer Taşınır Mallar Satış Bedelleri	37.145	68.838	227.804	102.690	129.843	287.957	569.074
2530	Menkul Kıymet Gelirleri	34.968	9.463	9.575	231	590	63.572	103
2533	İştirak Gelirleri	24.840				9		
2534	Faiz Gelirleri	10.128	9.463	9.575	231	581	63.572	103
2600	ÜCRETLER	48.390	85.761	119.994	260.526	386.425	656.748	701.337
2610	Toptancı Hali İşgal Ücreti	563	1.149	2.225	7.201	30.103	26.991	35.528
2630	Toptancı Hali Resmi	10.736	22.259	18.369	40.994	31.530	58.547	66.351
2640	Sulama Suyu Bedeli			87				
2650	Ank Su Ücreti	36.390	59.957	96.939	206.301	314.742	502.525	515.527
2660	Diğer Ücretler (hopanör ile yapılan ilan)	701	2.394	2.373	6.030	10.050	68.685	83.930
2700	CEZALAR	70.591	113.948	159.002	203.071	220.651	475.501	521.209
2710	Para Cezaları	2.826	2.910	6.392	20.006	11.975	53.311	49.131
2720	Vergi Para Cezaları	37.431	89.673	113.036	128.523	186.947	397.977	426.969
2730	Zapt Olunan Eşya Bedeli							
2740	Diğer Cezalar	30.333	21.364	39.573	54.542	21.728	24.213	45.109
2800	ÇEŞİTLİ GELİRLER	80.725	113.200	191.940	398.006	617.096	1.090.057	1.313.670
2810	Tahsisli Gelirler	80.725	113.200	190.541	398.006	617.096	1.090.057	1.313.670
2811	Numaralama Gelirleri	53	43	64	196	146	150	290
2812	Fuhuş Ve Zuhrevi Hastalıklarla Mücadele Geliri							
2813	Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Geliri							
2814	Etkeneklik Un Gelirleri							
2815	Geri Alınacak Paralar	9.008	16.794	28.021	40.214	48.827	70.490	86.216
2816	Kav'ından Mahsuben Gelir	71.664	96.362	163.854	357.595	568.122	1.019.416	1.227.164
2817	İç Borçlanmalar							
2818	Dış Borçlanmalar							
3000	YARDIM VE FONLAR	81.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK	TAHAKKUK
3100	YARDIMLAR							
3110	Devlet Yardımları	81.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3111	Tahsisli Yardımlar	50.000						
3112	Tahsisli Olmayan Yardımlar	50.000						
3120	İl Özel İdare Yardımları							
3121	Tahsisli Yardımlar							
3122	Tahsisli Olmayan Yardımlar							
3140	Özel Yardımlar	31.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3141	Şartlı Yardımlar							
3142	Şartsız Yardımlar	31.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3150	Fonlardan Alınan Yardımlar							
3151	Müşterek Trafik Fonundan Alınan Yardımlar							
3152	Belediyeler Fonundan Alınan Yardımlar							
3153	Mahalli İdareler Fonundan Alınan Yardımlar							
3154	Muhtaç Asker Aileleri Fonundan Alınan Yardımlar							
3155	Çevre Kirliliğini Önleme Fonundan Alınan Yardımlar							
3156	Diğer Fonlardan Alınan Yardımlar							
3200	FONLAR							
3210	Borç Ödeme Fonu							
3211	Kredi İle Yapılan Tesisler İçin Alınan Fon							
3220	Yenileme Fonu							
3221	Amortisman Payları							
	GENEL TOPLAM	1.948.162	3.395.462	5.247.924	8.145.806	12.434.631	18.652.676	26.379.921

Ek 7. 1997 – 2003 Yılları Arası Gelir Tahsilat Cetveli (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		TAHSİLATI	TAHSİLATI	TAHSİLATI	TAHSİLATI	TAHSİLATI	TAHSİLATI	TAHSİLATI
1000	VERGİ GELİRLERİ	917.256	1.859.674	2.687.388	4.364.059	7.381.829	10.047.671	12.949.831
1100	GENEL BÜTÇE, VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI	748.290	1.429.175	2.125.138	3.500.999	6.104.054	7.928.583	9.219.603
1110	2380 sayılı kanuna göre genel bütçe	748.290	1.429.175	2.125.138	3.500.999	6.104.054	7.928.583	9.219.603
1200	BELEDİYE VERGİLERİ	132.698	374.525	457.289	659.855	973.005	1.744.688	3.375.639
1210	İlan ve Reklam Vergisi	1.180	1.021	3.837	6.017	4.263	8.181	8.206
1220	Eğlence Vergisi	2.040	8.987	19.661	30.054	29.828	45.160	39.394
1230	Emlak Vergisi	19.499	182.227	136.296	165.221	222.208	572.096	1.826.805
1231	Bina vergisi	15.597	154.746	106.885	127.176	173.959	450.041	1.452.779
1232	Arazi vergisi	194	1.793	1.218	2.487	2.403	3.760	4.955
1233	Arsa vergisi	3.708	25.688	28.193	35.558	45.846	118.295	369.069
1240	Haberleşme Vergisi	5.955	15.075	27.975	51.241	85.739	126.540	152.978
1250	Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	43.736	77.780	145.550	246.192	409.922	681.995	897.094
1260	Yangın Sigorta Vergisi	1.776	1.757	2.970	6.021	6.735	88.80	15.087
1270	Çevre Temizlik Vergisi	58.509	87.676	120.997	155.106	214.309	301.831	436.074
1290	Çeşitli Vergiler							
1300	BELEDİYE HARÇLARI	36.268	55.974	104.961	203.205	304.770	374.400	354.589
1310	İşgaliye Harcı	9.098	14.186	33.226	69.295	156.360	198.821	167.674
1320	Tatil Günleri Çalışma Ruhsatı Harcı	1.757	1.108	1.509	1.667	1.497	2.319	790
1330	Kaynak Suları Harcı							
1340	Tellalık Harcı	1.859	1.791	6.844	20.480	12.079	37.844	42.649
1350	Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme	1.505	2.766	2.036	3.348	6.353	9.927	19.621
1360	Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	358	720	626	979	1.021	786	1.311
1370	Bina İnşaat Harcı	265	3.120	2.331	2.647	1.328	1.307	2.654
1380	Diğer Harçlar	19.524	32.281	58.386	104.785	126.130	123.394	119.889
1381	Kayıt ve Suret Harcı	927	1.870	1.536	4.448	8.617	5.378	5.434
1382	İmar İle İlgili Harçlar	14.529	22.494	33.724	54.939	65.648	36.076	33.925
1383	İşyeri Açma İzin Harcı	633	281	224	369	470	485	816
1384	Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı	55	85	46	99	33	118	359
1386	Taahhüt Araçları İşletme ve Et Nakli	3.369	7.545	22.830	44.916	51.360	81.337	79.355
1387	Sağlık Belgesi Harcı	11	6	6	6			
1388	Esnaf Muafiyeti Harcı			18	6			
2000	VERGİ DİŞİ GELİRLER	760.729	1.155.578	2.141.448	3.145.139	4.651.307	8.232.108	12.661.777
2100	HARCAMALARA KATILIM PAYLARI	23.630	56.740	151.089	119.518	157.048	95.701	181.999

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHSİLATI	1998 TAHSİLATI	1999 TAHSİLATI	2000 TAHSİLATI	2001 TAHSİLATI	2002 TAHSİLATI	2003 TAHSİLATI
2110	Yol Harcamalarına Katılım Payları	4.388	16.831	46.593	66.254	67.952	75.547	156.588
2120	Kanalizasyon Harcamalarına Katılım Payı							
2130	Su Tesisleri Harcamalarına Katılım	1.325	6.521	12.906	8.896	23.545	149	34
2140	Mülk Sahiplerinin Garanti Eftikleri	8.437	16.566	64.644	29.481	15.549	10.990	18.978
2150	Ölçü ve Ayar Memurlarının Masrafları	66	107	352			1.312	2.739
2160	Çevre Kirliliğini Önleme Giderleri							
2170	Kapalı Çarşı Bedesten Gibi Mütsterek Yerler Geliri	9.395	16.712	26.575	14.886	50.000		
2180	Diğer Harcamalara Katılma Payı	17	1	17			7.702	3.658
2200	BELEDİYEYE ÖDENEN DİĞER PAYLAR	52.982	46.660	14.538	5.114	26.792	24.004	18.296
2210	Müze Giriş Ücretlerinden Alınan Pay	163	91	113	139	123	278	464
2220	Maden İşletmelerinden Alınan Belediye Payı							
2230	Alt Yapısı Yapılmamış Yerler İçin Alınan Pay	52.819	46.568	14.424	4.975	26.669	23.725	17.832
2240	Ayrıcalığı ve Ruhsatı İçin Alınan Pay							
2300	KURUMLAR VE TEŞEBBÜSLER HASILATI	271.167	467.402	904.587	1.836.753	2.867.677	4.838.114	5.819.642
2310	Genel Yönetim Kurumları Hasılatı	291	543	1.046	1.588	2.565	2.498	3.146
2312	Esenlik Kurumları Hasılatı	291	543	1.046	1.588	2.565	2.498	3.146
2320	Temizlik Kurumları Hasılatı	634	1.626	1.933	3.441	3.102	1.712	418
2321	Çöp İmha Tesisleri Hasılatı							
2322	Kanal Temizleme Tesisleri Hasılatı	634	1.626	1.933	3.441	3.102	1.712	418
2330	Sağlık ve Sosyal Yardım Kurumları Hasılatı	351	711	3.698	2.842	6.268	6.220	11.342
2332	Diğer Sağlık Kurumları Hasılatı	241	566	2.467	836	1.931	265	
2333	Mezarlıklar Hasılatı	110	144	1.230	2.005	4.337	5.955	11.342
2340	Bayındırlık ve Ulaştırma Kurumları	249.846	430.963	828.325	1.637.620	2.549.319	4.751.416	5.692.084
2341	Otobüs İşletmesi Hasılatı	19.643	4.544	8.694	9.563	15.870	93.567	68.153
2342	Su İşletmesi Hasılatı	230.203	426.419	819.631	1.628.057	2.533.449	4.657.849	5.623.931
2343	Hava Gazı, Doğal Gaz İşletmesi Hasılatı							
2350	Tarım Kurumları Hasılatı	66	427	1.973	910	2.429	1.497	16.215
2351	Fidancılık Hasılatı	66	427	1.973	910	2.429	1.497	16.215
2360	Eğitim Kurumları Hasılatı	21	31	270	89	160	1.042	968
2362	Halk Meslek Okulları Hasılatı							
2364	Kitaplık Hasılatı	21	31	270	89	160	1.042	968
2370	Ekonomik Faaliyette Bulunan Kurumlar	19.957	33.097	67.339	190.260	303.833	73.728	95.466
2371	Mezot Salonları Hasılatı							
2372	Soğuk Hava Deposu Hasılatı	1.193	2.841	5.550	1.928			
2373	Arıza Giderme ve Onarım Hasılatı	16.577	26.640	49.766	187.183	303.622	73.614	94.284
2374	Diğer Teşebbüsler Hasılatı	287	3.615	12.023	1.148	211	114	1.183

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHSİLATI	1998 TAHSİLATI	1999 TAHSİLATI	2000 TAHSİLATI	2001 TAHSİLATI	2002 TAHSİLATI	2003 TAHSİLATI
2500	BELEDİYE MALLARI GELİRLERİ	235.203	295.216	640.389	393.102	401.148	1.065.281	4.116.645
2510	Taşınmaz Mallardan Elde Edilen Gelirler	161.916	215.789	401.391	283.003	267.442	704.641	3.545.312
2511	Peşin Para İle Mal Satış Bedelleri	11.809	18.848	11.335	11.406	5.456	14.392	2.205.098
2512	Taksitle Yapılan Mal Satış Bedelleri	123.479	149.893	139.602	101.725	57.046	263.267	707.317
2513	Kira Gelirleri	26.202	46.651	248.449	168.747	204.159	425.569	625.862
2514	Ecri Misl Gelirleri	93	229	5	3		87	638
2515	Hasar Karşılıkları	332	167	1.998	1.122	781	1.325	6.397
2520	Taşınır Mallardan Elde Edilen Gelir	38.318	69.962	229.421	109.866	133.115	297.067	571.229
2521	Eskimiş Eşya ve Enkaz Satış Bedeli							
2522	Katı Atık Satış Bedeli							
2523	Basılı Evrak Satış Bedelleri	1.173	1.124	1.617	7.176	3.272	9.110	2.155
2524	Diğer Taşınır Mallar Satış Bedelleri	37.145	68.838	227.804	102.690	129.843	287.957	569.074
2530	Menkul Kıymet Gelirleri	34.968	9.463	9.575	231	590	63.572	103
2533	İştirak Gelirleri	24.840				9		
2534	Faiz Gelirleri	10.128	9.463	9.575	231	581	63.572	103
2600	ÜCRETLER	43.803	78.187	112.256	238.833	369.578	656.084	739.542
2610	Toptancı Hali İşgal Ücreti	563	1.149	2.225	7.201	30.103	26.991	35.528
2630	Toptancı Hali Resmi	10.736	22.259	18.369	40.994	31.530	58.547	66.351
2640	Sulama Suyu Bedeli			87				
2650	Atık Su Ücreti	31.803	52.383	89.201	185.607	297.894	501.860	553.731
2660	Diğer Ücretler (hoparlör ile yapılan ilan)	701	2.394	2.373	6.030	10.050	68.685	83.930
2700	CEZALAR	53.218	98.173	126.649	152.813	211.968	462.867	471.983
2710	Para Cezaları	1.429	1.359	2.666	10.046	7.736	30.548	27.465
2720	Vergi Para Cezaları	37.431	89.673	113.036	128.523	186.947	397.977	426.969
2730	Zapt Olunan Eşya Bedeli							
2740	Diğer Cezalar	14.358	7.141	10.946	14.243	17.283	34.341	17.548
2800	ÇEŞİTLİ GELİRLER	80.726	113.200	191.940	398.006	617.096	1.090.057	1.313.670
2810	Tahsisli Gelirler	80.726	113.200	190.541	398.006	617.096	1.090.057	1.313.670
2811	Numaralama Gelirleri	54	43	64	196	146	150	290
2812	Fuhuş Ve Zuhrevi Hastalıklarla Mücadele Geliri							
2813	Muhtaç Asker Ailelerine Yardım Geliri							
2814	Ekmeçlik Un Gelirleri							
2815	Geri Alınacak Paralar	9.008	16.794	28.021	40.214	48.827	70.490	86.216
2816	Kdv 'sinden Mahsuben Gelir	71.664	96.362	163.854	357.595	568.122	1.019.416	1.227.164
2817	İç Borçlanmalar							
2818	Dış Borçlanmalar							

GELİR KODU	GELİR TÜRÜ	1997 TAHSİLATI	1998 TAHSİLATI	1999 TAHSİLATI	2000 TAHSİLATI	2001 TAHSİLATI	2002 TAHSİLATI	2003 TAHSİLATI
3000	YARDIM VE FONLAR	81.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3100	YARDIMLAR	81.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3110	Devlet Yardımları	50.000						
3111	Tahsisli Yardımlar							
3112	Tahsisli Olmayan Yardımlar	50.000						
3120	İl Özel İdare Yardımları							
3121	Tahsisli Yardımlar							
3122	Tahsisli Olmayan Yardımlar							
3140	Özel Yardımlar	31.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3141	Şarhli Yardımlar							
3142	Şarhsız Yardımlar	31.664	10.717	17.950	28.254	23.684	19.263	41.501
3150	Fonlardan Alınan Yardımlar							
3151	Müşterek Trafik Fonundan Alınan Yardımlar							
3152	Belediyeler Fonundan Alınan Yardımlar							
3153	Mahalli İdareler Fonundan Alınan Yardımlar							
3154	Muhtaç Asker Aileleri Fonundan Alınan Yardımlar							
3155	Çevre Kirliliğini Önleme Fonundan Alınan Yardımlar							
3156	Diğer Fonlardan Alınan Yardımlar							
3200	FONLAR							
3210	Borç Ödeme Fonu							
3211	Kredi ile Yapılan Testler İçin Alınan Fon							
3220	Yenileme Fonu							
3221	Amortisman Payları							
	GENEL TOPLAM	1.759.649	3.025.969	4.846.786	7.537.452	12.056.820	18.299.042	25.653.109

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKTAN Tahir, **Kamu İdaresi**, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı, Yayın No: 20, Bursa, 1989.

ATASOY Veysel, **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1992.

AZAKLI Sedat – ÖZGÜR Hüseyin, **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Alfa Yayınları, İstanbul.

BARBOUR George P., FLETCHER Thomas SİPEL W. George, **Yerel Yönetimlerde /Belediyelerde/Başarının Yolları**, (Çev: Şevki Bulut/Odam), T.C. Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği, Renk Matbaası, 1986.

BAŞ İ. Melih - ARTAR Ayhan, **İşletmelerde Verimlilik Denetimi**, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No: 435, Ankara, 1991.

DAYAR Hatice, **Türkiye ve Almanya’da Büyükşehir Belediye Yönetimlerinin Hizmet –Gelir ve Bütçesel Yapılarının Karşılaştırmalı Analizi**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği, Ankara, 1998.

DÖNMEZ Mustafa, **Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri**, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, Ankara, 1996.

EMREALP Sadun, **Belediyelerde Mali Yönetim**, Toplu Konut İdaresi başkanlığı ve IULA-EMME, Kent Basımevi, İstanbul, 1993.

FALAY Nihat, **Verimlilik-Etkinlik-Tutumluluk**, Çağdaş Sayıştay Denetimi Sempozyumu, Haziran 1987, Ankara, s. 51.

AYTAÇ Fethi, **Açıklamalı Belediye Kanunu**, Seçkin Kitabevi, Ankara 1991.

GİRİTLİ İsmet, **Türkiye’nin İdari Yapısı**, 1993.

GÜLLÜCE İdris, **Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri**, Alfa Yayınları, Şubat 2004, İstanbul.

International Encyclopedia of the Social Science, 3. Baskı İzmir, s. 451'den Aktaran : Ruşen Keleş, **Yeniden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1994.

KARAMAN Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, 3. Baskı, İzmir-1996.

KELEŞ Ruşen - TOPRAK Zerrin, **21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Belediye Meclislerinde Siyaset**, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir, 2000.

KELEŞ Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınevi, İstanbul, Ekim 1994.

NADAROĞLU H. - VARGAN N., **Yerel Yönetimler**, A.Ü. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No:522, Eskişehir, 1999.

NEMLİ Arif, **Kamu Maliyesine Giriş**, İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsü Yayınları, No. 2565/441-62, Y. Güray Matbaası, İstanbul, 1979.

ÖNCEL S. Yenal, **Mahalli İdareler Maliyesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.

ÖZBEY Bayram, **Belediye Yönetimlerinde Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Meclis Etkinliği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999.

ÖZER İlhan, **Devlet Maliyesi**, M.B. Tetkik Kurulu Yayını, No:1980/219, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1980.

SAYAR S. Nihad, **Kamu Maliyesi-Kamu Gider ve Gelirleri Prensipleri**, C.1, 5. B., İ.İ.T.İ.A., Sermet Matbaası, No:256, İstanbul, 1975.

TORTOP Nuri, **Mahalli İdareler**, Yargı Yayınları, Ankara, 1999.

TORTOP Nuri, **Yerel Yönetim Maliyesi**, TODAİE Yayını, No:263, Ankara 1996.

ULUSOY Ahmet - AKDEMİR Tekin, **Mahalli İdareler**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2001.

ÜLKEMEN İsmail Hakkı, **Mahalli İdareler Maliyesi**, SBF Yayını, No:103, Ajans Türk Matbaası, 1960.

VERSAN Vakur, **Kamu Yönetimi, Siyasi ve İdari Teşkilatı**, Der Yayınları, Duran Ofset, İstanbul, 1986.

Yerel Yönetimler, Görevde Yükselme Eğitimi Ders Notları, TODAİE Yerel Yönetimler araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, Nisan 2000.

YETER Enis, **Belediyelerimizin Sorunları ve Merkezi Yönetim İlişkileri**, II. Oturum, TEBİAT Yayını, İstanbul, 1994.

MAKALELER

AYDIN Mehmet, Belediyelerde Karar ve İcra Organları İle Belediye Çalışanlarının Özellikleri, Sınıflandırılmaları ve Bunları İyileştirme Çabaları, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Temmuz 1996, Cilt:1, S. 6.

ÇETİNKAYA Özhan, Belediyelerde Mali Yönetimde Etkinlik, Verimlilik ve Bütçenin Önemi, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Ocak 1995, S. 591.

DÖNMEZ Mustafa, Belediye Bütçelerinin Hazırlanması, Onaylanması, Uygulanması ve Denetlenmesi, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, C.2, Haziran 1997, S.5.

DÖNMEZ Mustafa, Belediye Yönetiminin Niteliği, Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Ocak 1999, S. 639.

DÖNMEZ Mustafa, Yerel Yönetimlerin Temel Özellikleri, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Haziran 1999, S: 644.

GÜNGÖR Hayrettin, Analitik Bütçe Sınıflandırması ve Yerel Yönetimler, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Ağustos 2002, Cilt:7, S.8.

GÜVENÇ Celal, Belediye Meclisleri ile Belediye Encümenleri Oluşum Çalışmaları Açısından Farklılıkları ve Benzerlikleri, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, C.3, S:1, Ocak 1994.

İLÇİOĞLU Saim, Belediye Başkanlarının Belediye Meclisleri Tarafından Başkanlıktan Düşürülmeleri, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Aralık 1998, Cilt 3, Sayı:12.

KARADUMAN Emine, **Program Bütçe Uygulaması ve Sonuçları**, Maliye Dergisi, S.26, Mart-Nisan, 1977.

PEHLİVAN Osman, Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Mali Tevzin ve Kamu Hizmetlerinde Yerellik Açısından Değerlendirmesi, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Haziran 2001, Cilt 6, Sayı 6.

PİRLER Orhan, Belediye Meclisinin Kuruluşu Görevleri ve Yetkileri, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Eylül 1993, Cilt 2, S. 5.

ŞAHİN Nevzat, Belediyelerin Giderleri ve Gelirleri, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Aralık 1997, C:2, S. 11.

TAMER Mustafa, Belediyeler, Yerel Yönetim Sisteminin Mevcut Durumu ve Geleceği, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Türk Belediyecilik Derneği Yayınları, Ağustos-Eylül 1997, S.622-623.

TEKİN Fazıl, Mali Tevzin, **Eskişehir İktisadi ve Ticari ilimler Akademisi Dergisi**, C:13, S.1., Ocak 1977.

TOPRAK Zerrin, Güçlü Başkan ve Güçlü Meclis Tercihi, **Yeni Türkiye Dergisi**, 1196, Yıl:1, S. 6.

TÜRE F., **Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısı ve Son Düzenlemeler**, Çağdaş Yerel Yönetimler, Yerel Gündem, Cilt 5, Sayı 5, Mayıs, 2000.

TÜRKAL Hasan, Büyükşehir Belediyeleri, **Beklenen Mahalli İdareler Dergisi**, S.69., Şubat 2000.

UÇAR Ahmet, Belediyelerde Yerel Politikaların Oluşturulmasında Başkan ve Encümen Karşısında Meclisin Durumu, **Beklenen Mahalli İdareler Dergisi**, Kasım 2003, S.112.

YETER Enis, Merkez Hükümetle Mahalli İdareler Arasında Görev ve Kaynak Bölüşümü, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Nisan 1997, S:618.

KANUN TÜZÜK VE YÖNETMELİKLER

1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu

1580 Sayılı Belediye Kanunu

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü

Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği

DİZİN

A
Adem-i Merkeziyet, 5, 6
Analitik Bütçe, 61
Analiz, 42, 61

B
Basın Yayın, 66
Belediye, 12, 101, 105, 106, 107, 109,
111, 113, 115, 117
Belediye Başkanı, 21, 101
Belediye Bütçesi, 57, 87
Belediye Encümeni, 11, 17
Belediye Gelirleri, 44
Belediye Harçları, 46, 57, 71, 75, 88
Belediye Meclisi, 12, 16, 17, 19, 21
Belediye Vergileri, 76
Bütçe, 88, 89, 105, 107, 111, 115

C
Cari Harcamalar, 56, 67, 94
Cezalar, 71, 75, 77, 88, 106, 109, 113,
117

C
Çeşitli Gelirler, 77

D
Danıştay, 10, 15, 17, 18, 22, 51
Demirbaş Alımları, 62, 83

E
Emlak Vergisi, 44, 52, 58, 73, 97
Enflasyon, 73, 74, 76, 77, 78, 86, 87,
90
Esenlik Hizmetleri, 62, 64, 80

F
Fen Hizmetleri, 80
Fonlar, 44, 57, 58, 74, 76, 77, 78, 87

G
Gelir Bölüşümü, V, 41
Gelir Bütçesi, 57, 58, 91
Genel Bütçe, 44, 45, 50, 57, 70, 73,
76, 80, 97, 107, 111, 115

Gider Bölüşümü, 30
Gider Bütçesi, 56, 92

H
Harcamalara Katılma Payı, 98
Harçlar, 45, 102, 105, 107, 111, 115
Hizmet Alımları, 62, 67, 69, 83, 86, 94

İ
İktisat, 39, 41, 66, 82, 120
İller Bankası, 67, 92, 97

K
Klasik Bütçe, 55, 57, 60
Kütahya Belediyesi, 55, 56, 57, 58, 62,
63, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75,
77, 78, 79, 80, 81, 83, 85, 86,
87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96, 97

M
Mahalli İdareler, 31
Makina Teçhizat, 55, 86
Mali Tevzin, 30, 41
Maliyet, 52, 60
Merkezi Yönetim, 4, 6, 30, 41, 50, 70,
72

Ö
Ödenek, 59, 83, 85, 102

P
Park ve Bahçe, 65
Personel Giderleri, 55, 57, 62, 65, 67,
83

S
Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri,
55

T
Tahakkuk, 52, 74, 76, 77, 78, 87, 89,
90

Tahsilat, 44, 50, 73, 78, 87, 89, 90
Temizlik Hizmetleri, 69, 86, 94, 95
Transferler, 63, 68, 81, 85, 104

Ü
Ücretler, 45, 57, 58, 72, 77

V
Vergi, 13, 19, 41, 42, 44, 45, 50, 52,
57, 58, 70, 72, 73, 74, 76, 77,
78, 86, 87, 89, 97, 98

Vergi Dışı Gelirler, 71, 72, 73, 75, 77,
88

Vergi Gelirleri, 70, 71, 73, 75, 76, 88

Y
Yapı Tesis, 56, 62, 70, 83, 86
Yardımlar, 44, 53, 72, 73, 77, 78, 87,
104, 106, 110, 114, 118

Yatırım, 56, 69, 70, 83, 94
Yerel Yönetimler, 7
Yerinden Yönetim, 5, 6, 7, 11, 120
Yolluklar, 62, 69, 83